CRÉSUS

confesiunile unui bancher toxic

Tuturor acelora care
încă mai au încredere
în banca lor...

PUBLICA

În premieră, un bancher mărturisește...

Istoria secretă a crahului din septembrie 2008.

Episoade necunoscute ale falimentului celebrei bănci americane Lehman Brothers. Sunt dezvăluite numele actorilor implicaţi în această tragicomedie. Cifrele, de asemenea.

Niciodată nu s-a mers atât de departe în demistificarea meseriei de bancher.

Avem în sfârșit descrierea informată și minuțioasă a unei escrocherii dirijate din interior.

Autorul este un fost director al unei mari bănci franceze, care a ales să rămână anonim din rațiuni evidente.

Cartea de față poate servi drept ghid d[illegible]e oricui pășește pragul unei bănci. Se sp[illegible]vertizat face cât doi; atunci deviza „Împrumutăm doar bogaților", amar leitmotiv al cărții, poate fi recitită în favoarea celor care s-au îmbogățit prin această lectură.
CRISTIAN SIMA, PREȘEDINTE WBS

ISBN 978-973-1931-08-1

MONEY
ACCELEREAZĂ SUCCESUL

PUBLICA

www.publica.ro

CRÉSUS

confesiunile unui bancher toxic

TRADUCERE DE DORU MAREȘ
POSTFAȚĂ DE CRISTIAN SIMA

PUBLICA

The original title of this book is:
Confessions d'un banquier pourri, dé Crésus
World Copyright © LIBRAIRIE ARTHÈME FAYARD, 2009

Copyright © Publica, 2009, pentru ediția în limba română

ISBN 978-973-1931-08-1

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
CRÉSUS
Confesiunile unui bancher toxic / Crésus ;
trad.: Doru Mareș. - București : Publica, 2009
ISBN 978-973-1931-08-1

I. Mareș, Doru (trad.)

821.133.1-4=135.1

EDITORI:
Cătălin Muraru
Radu Minculescu
Silviu Dragomir

DIRECTOR EXECUTIV:
Bogdan Ungureanu

COPERTA:
Alexe Popescu

REDACTOR:
Gabriela Riegler

DTP:
Cristian Coban

CORECTURĂ:
Eugenia Ursu, Sînziana Doman

Scrie, prin urmare, cele ce ai văzut,
cele ce sunt și cele ce trebuie să urmeze.

APOCALIPSA, 1, 19.

Tuturor acelora care
încă mai au încredere în banca lor...

Cuprins

Prolog 11

1 Ultimele iluzii 15

2 Mici secrete bancare 19

3 Între prieteni 26

4 Primele derapaje 31

5 Exotice... sau toxice? 37

6 Delict de inițiat 43

7 Execuție sumară 54

8 Orbirea 60

9 O ocazie de aur 65

10 Cârligul 69

11 The Banker 73

12 Lunch la Budapesta 78

13 Întoarcerea la esențial 84

14 O cină în oraș 90

15 Angrenajul 96

16 Gustare de după-amiază la Élysée 102

17 Reuniune de criză 107

18 Carnetul salvator 116

19 Excursie în principat 120

20 Lecții de istorie 132

21 Umilirea 137

22 Schimbare de program 142

23 Declicul 149

24 În inima Ministerului de Finanțe 155

25 Viramentul 163

26 Au lăsat-o baltă! 170

27 Atât de departe de Antile... 173

28 Crahul 180

Epilog 186

Crésus sau Midas? Postfață de Cristian Sima 191

Prolog

Nici nu mă cunoașteți, nici n-ați auzit vorbindu-se vreodată despre mine. Am crescut în penumbră, în inima seraiului banilor. Sunt un parazit al finanțelor de anvergură, membru al comitetului director al uneia dintre cele mai mari bănci ale Franței. Abia dacă ceva mai bine plătit, tot am strâns câteva milioane de euro în vreo cincisprezece ani. O nimica toată față de salariile și primele brokerilor pe care îi coordonez. Sau, mai degrabă, pe care îi coordonam. Fiindcă de cinci luni am fost scos pe tușă, din afaceri, de către un președinte chitit dintr-odată să se țină de reguli și de controlul riscurilor. Se pare că am dat dovadă de neglijență. Ba chiar că am tolerat prea multe. Ca să nu zic că am băgat banca-n rahat. Pe scurt, am plătit pentru toate greșelile făcute în ultimii douăzeci de ani. Mai ales că am tot ciocnit paharele în locul președintelui.

Totuși, cu toate că am închis multă vreme ochii la ceea ce s-ar putea foarte bine numi practici de mafioți, nu am fost nicidecum singurul orb din conducere. S-a dat gaură-n tot ce ieșea-n fața ochilor: adevărate *montagnes russes* ale produselor derivate, supraevaluări imobiliare, diversificări de produse ori clienți de tot căcatul, vânzări în pierdere... Ne-am aruncat cu capul înainte la fiecare mișcare, ori aproape...

Răspunzător? Fără îndoială. Dar și aveam tovarăși de elită. Bancheri, investitori și autorități de control (așa-și zic...), toți convingându-se că suntem călare pe o pros-

peritate de-un veac. Cât despre agenţiile de evaluare şi despre miniştrii de finanţe, au o scuză beton: pe cinstite, nimic nu pricep!

Chermeza a ţinut aproape douăzeci de ani. Douăzeci de ani în care ne-am ghiftuit şi ne-am bătut joc de reguli, în timp ce le dădeam lecţii clienţilor.

După cum veţi putea vedea, nu mă voi transforma în cavalerul salvator al profesiunii mele. Să denunţ spolierea clienţilor? Dobânzile aiuritoare aplicate creditelor obişnuite? Comisioanele ciugulite în fel şi chip? Pentru mine e prea puţin.

Oricum, azi e prea târziu. Haosul s-a instalat, iar crahul va dura multă vreme, în ciuda comentariilor subtile care, din septembrie încoace, ne tot anunţă revenirea burselor şi capătul tunelului. Revenirea? Mai vorbim noi peste un an. Poate doi. C.A.C. 40, după ce a fost în cădere liberă, tot nu-şi mai revine. Recesiunea ne va sărăci. Dar, nu ne mai tot purtaţi de grijă: ne scoatem noi, bancherii, cumva.

În prezent, simt nevoia să spun tot. Pentru a mă răzbuna? Poate. Dar mai ales pentru a demasca suficienţa în mijlocul căreia am dus-o atât de mult timp. Şi dacă numai despre suficienţă ar fi fost vorba! M-aş putea referi la fel de bine la incompetenţa tuturor acestor preşedinţi-directori generali şi, într-un fel, şi la corupţia lor. Chiar dacă aceasta nu cade sub incidenţa legilor. Întrucât, e de recunoscut, tot ceea ce făceau era exact la graniţa legalităţii...

Aşa că m-am hotărât să vorbesc. Bineînţeles că nu voi putea spune chiar totul, dar şi numai ceea ce am să vă

povestesc cu greu veți crede. Cu toate acestea, am de gând să vă dezvălui ceea ce am văzut și, de câte ori va fi cu putință, și numele, numele adevărate ale actorilor acestui haos. Pentru a înțelege cum a fost cu putință crahul. Fiindcă aici hazardul ori fatalitatea nu are cine știe ce cuvânt de spus.

Cu siguranță, confesiunea aceasta nu va plăcea celor asemenea mie, foștilor mei colegi. Bancher corupt? Da, îmi asum statutul. Corupt de spiritul profitului mai mult sau mai puțin corect, al bonusurilor, al impunității, al optimismului tâmp, al sentimentului iresponsabilității. Răzgâiat și corupt până-n măduva oaselor!

Ce, vreți să știți dacă am de gând să vă dau înapoi banii pe care vi i-am furat atâta amar de ani? Ei bine, prefer să vă răspund de la bun început: răspunsul e nu!

1 | Ultimele iluzii

Totul a început la sfârşitul vacanţei. Îmi oferisem trei săptămâni de stat cu burta la soare, la Cavalaire, aproape de Saint-Tropez, în noua casă plătită cu trei milioane de euro, banii jos, primăvara trecută. Locuinţa ne dăruise înfăţişarea pereţilor ei albi de sus până jos după lucrări de-a dreptul faraonice, supravegheate îndeaproape de Isabelle (Isabelle este soţia mea). Zece dormitoare, şase camere cu terasă, opt băi, o piscină imensă, acces direct la mare şi personal auxiliar la dispoziţie. O adevărată reuşită. „Era şi timpul! mi-a strigat nevastă-mea, care nu se lasă niciodată aşteptată cu răutăţile ei. După toate sacrificiile pe care le-am făcut..."

Sacrificii? Lucrez pentru bancă de cincisprezece ani, zburând între New York şi Paris după cum o cerea serviciul, urcând din treaptă în treaptă în ierarhie. Graţie tenacităţii mele am sfârşit prin a ajunge, în 2007, numărul doi (unii perfizi vă vor spune că eram numărul trei), cam din întâmplare, profitând de o luptă pentru succesiune ce se dădea în inima directorului. Sigur că Isabelle trebuise să pună la punct catastrofala întoarcere la Paris, dar de acolo şi până la sacrificii... Adevărul este că nu a avut niciodată încredere în mine. Nu am ieşit nici din Şcoala Naţională de Administraţie, tehnocrat de la natură, cum ar veni, şi nici măcar vreo altă şcoală comer-

cială nu am absolvit. Se adaugă circumstanța agravantă că părinții mei nu fac parte din elită, iar eu mi-am luat bacul la Limoges. Pentru domnișoara B..., fiică a unui înalt responsabil din industria farmaceutică, hapul a fost greu de înghițit. Am sedus-o cu costumele mele Saint Laurent și cu ceasul sofisticat. Când am întâlnit-o, cheltuiam peste posibilități, numai că leafa îmi creștea cu regularitate. Și-n asta și credeam. Și ea. Mă urma cu vaga senzație că a fost trasă pe sfoară, mai ales după ce a descoperit, după căsătorie, apartamentul părinților mei, din Panazol. Era gravidă cu Chloé. Cumpărasem un Jaguar de ocazie. Și-a rămas cu mine.

Cincisprezece ani mai târziu, Isabelle afișa panoplia femeii împlinite: bijuterii, genți de firmă, duplex în arondismentul VIII, abonament la Ritz Health Club, „fiindcă e cel mai aproape de casă". Și acum proprietatea de la Cavalaire. Totul fără a ridica măcar un deget. Sau aproape. Seducătoare cândva, nevastă-mea se transformase într-o cvadragenară cam uscată și întotdeauna politicoasă. Din punctul de vedere al cuibului conjugal, aveam dreptul la beneficiul minim garantat de sindicate. Cam subțirel, dar era a mea și-mi făceam treaba cu ea.

Luna august a fost excelentă. Isabelle încercase să dreagă ambianța enumerând îndelung toate obrăznicii le lui Chloé încă din adolescență, de care mi se fâlfâia de la un capăt la celălalt. La treisprezece ani împliniți, fata noastră e frumoasă și inteligentă. Îmi seamănă, așa că sunt absolut indulgent în privința ei. Am dezamorsat conflictele lansând invitații cu nemiluita. Până la urmă, pierduți printre zecile de convivi, era simplu să jucăm

rolul cuplului perfect. Din când în când, o luam pe Chloé la Saint-Tropez. Ne întâlneam cu câteva cunoștințe care prinseseră rădăcini la *Sénéquier*.

Astfel, am băut un pahar, pe la începutul lui august, cu Nouriel Roubini, un amic economist din New York. Îmi amintesc exact conversația pe care am purtat-o pe terasa mitologică, privind iahturile care treceau ca la paradă prin port. Nouriel se scurgea, evident nedormit, de la vreun chiolhan de pomină. Supranumit „Casandra de pe Wall Street" din cauza prezicerilor sale alarmiste, tipul poseda imense calități și doar două mici defecte: gustul pentru chefuri și o fundamentală lipsă de respect pentru *establishment*-ul financiar. Ceea ce trebuie să-i fi pricinuit ceva necazuri, însă ne apropiase. În Statele Unite, bancherii francezi au faima unor excelenți parteneri de distracție, care știu să aleagă vinul și să bine-dispună doamnele. Drept pentru care era destul de simplu pentru un expatriat, cum eram la vremea aceea, să fiu invitat peste tot. Nouriel făcea parte dintre oamenii pe care îi apreciam și cărora le admiram tenacitatea. De luni de zile, Mister Doom (Domnul Rău Augur!), cum îl porecliseră jurnaliștii, anunța tot ce poate fi mai rău în plină indiferență generală: criza de *subprime* urma să antreneze o criză sistemică, prăbușirea mai multor bănci și o lungă recesiune a economiei americane, care se va propaga în străinătate ca focul într-o pădure. Nimic mai mult. Îi știam teoriile, dar, în ziua aceea, eram mai degrabă interesat de ce cuceriri mai făcuse.

Cum stăm vara asta?

— Uite, apar tot felul de chestii drăguțe. Din țările baltice, din Ungaria... Să nu uit România.

— România? Păi au bani să ajungă până aici?

— S-ar zice că fac o investiție...

După ce am schimbat câteva informații despre prestația gagicilor estivale, Nouriel s-a întors la subiectul lui preferat: căderea imperiului american.

Nu-mi venea să cred că băncile americane ajunseseră în starea pe care mi-o descria, că *Sec* (controlul guvernamental al bursei), jandarmul bursei newyorkeze, nu-și făcea treaba, că administrația Bush nu înțelegea nimic din tot ceea ce se întâmpla. Evitam să îl las să o ia de la capăt cu acel subiect, preferând să-mi întorc ochii și conversația către picioarele trecătoarelor. De doi ani încoace se tot încăpățâna Nouriel să ne vestească sfârșitul capitalismului în generala indiferență. Cu toate că țineam la el, nu aveam nicio încredere în spusele lui. Confrații francezi îl supranumiseră „Iluminatul", drept pentru care tot ce spunea, dar și aerul lui întunecat și convins de propriile-i concepții erau mereu luate în derâdere. Zilnic, prosperitatea din jur îi contrazicea afirmațiile. Firește, criza de *subprime*, care ne căzuse pe cap cu un an mai-nainte, părea să îi dea dreptate, însă eram mult prea siguri pe noi. Nimic nu ni s-ar fi putut întâmpla.

Era vară. Eram liniștiți. Păi, nu eram noi stăpânii lumii?

2 | Mici secrete bancare

În fond, eram destul de mulţumit că mă întorceam la birou. Degeaba îmi tot criticam banca, acolo era universul meu, pâinica şi principala distracţie. Era 23 august. Isabellei i-ar fi convenit să mai rămână câteva zile la soare, însă Chloé dorea să ajungă înapoi, la Paris, pentru a se pregăti pentru noul an şcolar dând iama prin buticurile cu rechizite şcolare de ultimă modă. Pe drum, am făcut un mic ocol prin Elveţia. Trebuia să trec prin Geneva pentru a pune la punct câteva afaceri. Stabilisem două întâlniri importante. Cea dintâi, pe strada Rhône, în celebrul magazin Jaeger-LeCoultre. De doi ani visam să pun mâna pe una dintre cele mai nemaipomenite maşinării din lume, acel Reverso în triptic. Un ceas pentru adoraţie. Douăzeci şi opt de opţiuni şi trei cadrane pentru a marca timpul civil, timpul sideral şi timpul perpetuu. O capodoperă lucrată... în câteva sute de exemplare, rezervate şi plătite cash de toţi miliardarii planetei încă înainte de apariţia modelului. Însă ştiu să aştept. Şi am sfârşit prin a-l avea. Înainte de a merge la casă, m-am recules în magazin. De unul singur. Era mai bine aşa. Ceasul m-a costat 335 000 de euro. Evident, pentru cei mai mulţi oameni poate părea mult. Dar mă ţineau curelele. Şi-apoi, Reverso acela nu semăna cu nimic altceva. Era summumul luxului.

Cea de-a doua întâlnire părea mai banală. Trebuia să cinăm cu prietenul meu Konrad Hummler. Fost cadru

conducător la UBS, Hummler lăsase din cârcă greutatea finanțelor în 1990 pentru a lua Wegelin & Co, cea mai veche bancă privată elvețiană și, pe vremea aceea, una dintre cele mai modeste. În mai puțin de douăzeci de ani, Wegelin devenise o fortăreață a gestionării averilor. Performanță care îl dusese pe Konrad în vârful ABPS, Agenția Bancherilor Privați Elvețieni. Absolut necunoscut în Europa, Konrad e considerat drept un bancher cu totul original, anarhist și impertinent. Iată o descriere neașteptată pentru unul dintre cei mai puternici finanțiști din Geneva, care știe să vorbească aspru și să lovească dur.

Când ieși din ascensorul de la Noga Hilton, de pe strada Mont Blanc, e suficient să faci câțiva pași pentru a pătrunde într-un luxos bar interlop. De obicei, înăuntru e un amestec de bandiți deghizați, după cum își închipuie ei, în oameni de afaceri, câțiva înalți funcționari ai FAO (Food and Agriculture Organization), însărcinați să lupte contra malnutriției mondiale, și o mână de creaturi sublime în căutarea unei soluții lucrative pentru încheierea celei de-a doua părți a serii. Curios lucru: bancherii locali apreciază locul acesta baroc poate din cauza ambianței exotice care se simte domnind de jur împrejur. Parfumul vag de pericol, disimulat cu grijă, după moda geneveză.

Restaurantul oferea un refugiu mai liniștitor. În seara aceea, eu și Isabelle ajunseserăm cu câteva minute mai devreme. Subiectele de conversație ale unui vechi cuplu nefiind prea numeroase, perspectiva lacului Léman ne ajuta în așteptare. Konrad și soția lui trebuiau să se

întâlnească cu noi la opt, ora cinei în Elveția. Restaurantul începuse să se golească, elvețienii fiind tare grijulii cu timpul afectat somnului. Ciudat, omul acela atât de punctual întârzia. Întârzia extrem de mult. „A trecut jumătate de oră", a șoptit Isabelle, pe care incidentul începea să o enerveze.

„Nu-i stă în caracter. Sigur era vorba despre această seară? Sună-l, Damien, sigur s-a întâmplat ceva."

Relația dintre mine și Konrad se baza pe o deosebită încredere reciprocă. Deseori îmi spunea anecdote în egală măsură semnificative și picante despre mersul pieței. Încrederea îi era legată de unul dintre punctele noastre comune: gustul pentru secret. Gust ce se extinsese și la soțiile noastre, fără să fi abordat vreodată subiectul. În general, consideram că Isabelle nu ar fi avut niciun chef să se intereseze de practicile bancare. Onorabilă ori nu, fața ascunsă a vieții mele profesionale nu o privea.

„Și de ce nu ne-o fi sunând el? Sau ea? Nimic nu-i poate împiedica să ne dea un telefon. Pe bune, de la niște oameni așa de bine-crescuți ca ei..."

Produs pur al școlii private, de mari fițe, Notre-Dame-des-Oiseaux, Isabelle era nemaipomenit de strictă cu genul acesta de amănunte. Nu i-am răspuns. În asemenea cazuri, viața de cuplu impune limitarea schimburilor de cuvinte pentru a evita ca discuția să se învenineze. Evident însă se întâmplase ceva. Accident? Ambuteiaj? Mai apărea o ipoteză: incidentul putea fi legat de reuniunea secretă care avusese loc după-amiază. Konrad îmi șoptise câteva vorbe la telefon, pe când îmi confirma locul cinei: „Începem la două după-masă... Cel

târziu pe la șase seara încheiem...", mă lămurise cu tonul acela detașat pe care îl utiliza când era vorba despre subiecte sensibile.

Încă o dată, secretul bancar era în miezul dezbaterilor.

Toate necazurile ne începuseră prin 2000, din cauza Statelor Unite. Contrar unei idei încetățenite în Europa, frauda fiscală a fost dintotdeauna unul dintre lucrurile cele mai detestate pe acolo. Bush tatăl și Clinton începuseră deja să facă valuri, punându-i pe cei de la Internal Revenue Service, altfel spus de la fiscul american, să cheme Elveția la ordine. Bush fiul i-a urmat cu încă mai mult zel. Schimbarea s-a produs în ianuarie 2001. Începând din acel moment, Statele Unite au forțat Elveția să semneze un act nedrept: era vorba despre un acord de cooperare fiscală — aceasta a fost formula utilizată — care obliga băncile în care se aflau conturi ale unor cetățeni americani să semnaleze acest fapt fiscului din țara lor de origine. Să-i toarne-adică. Pentru a verifica dacă Geneva aplica de bună-credință dispozițiile acordului, texanii de la Casa Albă n-au stat să frece menta. Alături de CIA, mai dispuneau de o agenție ultracamuflată, NSA (National Security Agency). O mașinărie cu 80 000 de angajați care înregistrează săptămânal sute de milioane de comunicații din întreaga lume. NSA, creată, la origine, pentru lupta împotriva comuniștilor, se întorsese de acum contra băncilor elvețiene! Și așa, în trecere, și câtorva instituții europene. Franța, nu prea îndrăgită de administrația Bush în 2001, intrase în colimator din cauza unor

firme precum banca noastră, care deţinea câteva filiale prin paradisurile fiscale.

După 11 septembrie şi căderea turnurilor, lupta împotriva demenţilor din Al Quaida oferise cu totul oportun un alibi suplimentar pentru întărirea supravegherii.

Însă cel mai rău lucru care ne-a căzut pe cap a fost momentul în care Comisia Europeană, mereu la remorcă, s-a luat după linia americană de conduită.

De ani de zile se tot străduia Bruxellesul să spargă bariera cu care erau înconjurate zonele *off shore*. Celebra „lege a tăcerii", cum o numiseră jurnaliştii în criză de inspiraţie. În Europa creştea presiunea contra acelei adunături de state de doi bani, bine înfipte în regula secretului bancar. Şi aici scandalul începuse în 2000, când OCDE alcătuise două liste ale paradisurilor fiscale. Trei ţări europene ar fi trebuit să figureze pe cea dintâi listă neagră: Luxemburgul, Austria şi Belgia. Numai că OCDE, cu un simţ al diplomaţiei care îi face cinste, le-a calificat doar drept „ţări cu un secret bancar excesiv". Cea de-a doua listă alcătuită de Organizaţia pentru Cooperare şi Dezvoltare Economică era cu mult mai severă, întrucât cuprindea exact acele paradisuri fiscale „necooperante". Trei ţări europene se puteau remarca aici: Andora, Liechtenstein şi... Elveţia, ameninţate dintr-odată cu represalii grave dacă nu se vor decide să ridice secretul bancar în cazul fraudelor fiscale.

De-a lungul anilor, tonul a fost ridicat din ce în ce mai mult pentru ca, în 2003, Comisia Europeană că ceară pe faţă Elveţiei să îşi denunţe clienţii. Nimic altceva! Atunci a intrat şi Konrad pe fir. Ca responsabil al foarte selectei Asociaţii a Bancherilor Privaţi Elveţieni, care cuprinde

cu totul și cu totul paisprezece membri, a negociat câinește cu eurocrații.

Mi-aduc aminte perfect de povestea pe care mi-a spus-o în 2005. Tocmai închisese cu duritate o întâlnire istorică. Konrad îmi explicase că dialogul se împotmolise fără ca tipii de la Comisie să fi acceptat să lase ceva de la ei. Mai rău, amenințaseră încă o dată că vor închide robinetele fluxului financiar dintre Europa și Elveția. Elvețienii nu mai aveau cum rezista, drept pentru care Konrad hotărâse să scoată asul din mânecă: „Vreți cu adevărat transparență, domnilor? Perfect. Atunci haideți să ne interesăm și de cei trei comisari europeni care au la noi conturi pe care au uitat în mod stupid să le declare. Mă tem că la Bruxelles lucrul acesta va genera o anume indispoziție printre colegii dumneavoastră... Totul este aici, în acest dosar din fața mea."

O lovitură de maestru de care nimeni nu a aflat vreodată. Konrad mi-a povestit râzând cum i-a văzut îngălbenindu-se pe reprezentanții Direcției pentru Afaceri Monetare și Financiare Europene. Aparatcik-ii ăia nici că mai știau ce să facă.

Urmase o tăcere nesfârșită. Șeful delegației, un neamț, nici măcar nu îndrăznea să se uite la colaboratorii săi. Konrad continuase:

„Evident, mai există o soluție. Am putea renunța la ideea denunțării clienților băncilor pe care le reprezint, denunț care ar răni profund tradițiile noastre și legea secretului bancar. Soluția ar putea fi să adoptăm un tip de impunere asupra acestor conturi, impunere pe care instituțiile noastre o vor colecta pentru a o vărsa ulterior

statelor de apartenenţă. În acest fel, clienţii noştri îşi vor vedea respectate drepturile şi, totodată, vor plăti şi un impozit forfetar pe sumele care consideraţi că pot fi supuse evaziunii fiscale. Ce părere aveţi?"

Partida era câştigată. Elveţienii şi europenii s-au pus de acord în mai puţin de un ceas asupra cotei acestor prelevări forţate. Acestea nu priveau decât dividendele, care nu erau nicidecum neglijabile: 25% din momentul semnării acordului şi 30% din 2011. La capătul cursei, elveţienii reuşiseră să mai dea la o parte şi persoanele fizice din cadrul negocierilor, ceea ce însemna nu puţine conturi. În special acelea de care mă ocupam personal la trecerea prin Geneva.

Comisia aşteptase trei ani înainte de a relua subiectul, declarând încă o dată război secretului bancar. La începutul lui 2008, Lazlo Kovacs s-a lansat într-o nouă campanie mediatică. Comisarul european al fiscalităţii nu avea obiceiul să îşi rumege cuvintele. După el, cei care aplicau comisionul de acordare de credit de aproape 30% erau dovada vie că paradisurile fiscale ascundeau „bani negri". Pe bune!

Ce-o mai fi inventat Konrad în acea după-amiază pentru a-i face să dea înapoi pe cei de la Comisie?

3 | Între prieteni

Printre alte avantaje, Noga Hilton oferă clienților săi un rar privilegiu: liniștea. Chelnerii șoptesc, clienții așijderea, niciun fel de muzică nu-i deranjează pe cei prezenți. Din această cauză mi-am zărit prietenii abia în ultimul moment, când se apropiaseră de masa noastră.

Foarte cunoscut în restaurant, după cum o dovedea subita agitație a șefilor de sală, Konrad Hummler tocmai își făcuse apariția însoțit de blonda lui soție. La cincizeci și cinci de ani, prietenul meu aborda o mină jovială cu mustața lui în care firele albe se împleteau cu acelea negre, cu părul cam rărit și cu ochelarii rotunzi, care îl făceau să pară ușor rebel. Flegmatic ca de obicei, i-a salutat discret pe câțiva dintre cei care mai întârziaseră pe la mese. S-a îndreptat spre Isabelle și și-a cerut scuze cu atâta insistență, încât aceasta a ajuns să îl liniștească sclifosindu-se, pe când eu îi îmbrățișam sobru soția.

Cei doi s-au așezat, iar Konrand a comandat imediat un vin nobil cu anul de producție autentificat.

— Sărbătorim ceva, prietene?

— Nu e deloc sărbătoare, Damien, dar e nevoie să ne refacem puterile, crede-mă...

Încercam să îmi ascund nerăbdarea. Negocierile, care nu făceau obiectul niciunui comunicat oficial, priveau și banca mea. După alte toate, filiala de la Geneva servea la protejarea patrimoniului celor mai fideli clienți ai noștri. Din acest motiv, ni se întâmpla în mod obișnuit să refuzăm să transmitem informațiile cerute la Bercy, deși eram somați în consecință.

— Ați observat, i-am spus lui Konrad pe ton neutru, că porția de *foie gras* presată, cu anghinare și miere de levănțică e mereu *à la carte*?

Chipul tot întunecat i-a rămas. Evident ieșise dintr-o bătălie dură.

— O să vă mire, dar cred că nu prea îmi este foame.

— Nu e semn bun.

— Vă voi povesti, a spus ridicând paharul pe care chelnerul tocmai i-l umpluse cu vin de Margaux, dar mai întâi permiteți-mi să închin în cinstea soțiilor noastre. Am crezut că o să mă usuc de sete astăzi!

— Ce vă mai fac fetele? a întrebat Isabelle. Ați petrecut vara împreună?

— Am fost în Statele Unite, unde cea mare urmează să locuiască doi ani, după începerea școlii.

Au patru fete, dintre care cea mai mică este de o vârstă cu Chloé. Știam cât de legat îmi era prietenul de familie și în ce măsură cea mai mică era în stare să îl înnebunească cu pretențiile ei... Încă un motiv pentru care ne înțelegeam atât de bine.

— Hai să nu vă mai las să așteptați. Am fost obligați să scoatem armamentul greu, fiindcă se dezlănțuiseră. Nu îmi închipuiam că Barroso îi va supune la asemenea presiuni.

— Președintele Comisiei?

— Evident. În orice caz, i-am făcut să înțeleagă fără dubiu că suntem gata să suspendăm orice fel de tranzacție cu Europa dacă își tot arată colții.

Nu-mi mai reveneam: elvețienii tocmai amenințaseră Comisia Europeană că vor îngheța toate conturile europene! Altfel zis: „Dacă veți continua să ne tot frecați la cap cu secretul bancar, vă tăiem subsidiile, vă închidem filialele pe care le-ați deschis la noi și vă dăm pe ușă afară". O poziție radicală.

— Și v-au crezut?

— Se vede că da!

Știam că nu va spune mai mult de atât.

— Bravo, deci v-ați descurcat...

— Nu chiar. Abia de acum încep necazurile. După tot ce s-a întâmplat astă-vară...

— Adică?

— Am vorbit cu mastodonții care sunt pe cale să bage la fund sistemul: Citigroup, UBS, chiar și banca voastră, dacă nu mă înșel... Ați văzut ce s-a întâmplat la sfârșitul lui iulie?

— Lehman s-a dus să plângă pe umărul lui *Fed* pentru a obține statutul de bancă comercială și de a suge și din banul contribuabilului, asta era?

— Exact. Și idiotul de Paulson l-a refuzat. Adevărul este că băncile centrale vor să arate pisica tuturor conglomeratelor ăstora, dar e prea târziu. S-a dus dracului totul!

În fond, poate că avea dreptate Konrad. Tot încercând să ocolim regulile meseriei, ne-am expus băncile unor riscuri mortale. Nu mai era de ajuns să nu ne mai gândim la asta.

M-am uitat cum prietenul meu termina grăbit ceea ce avea în farfurie. De fiecare dată era la fel. Cum își deșerta sacul, Konrad, potolit, își umplea stomacul.

— Toate riscurile astea care s-au acumulat, până la urmă, să fie ele altceva decât sindromul cârnatului?

Isabelle a rămas cu gura căscată.

— Care sindrom?

— Este una dinte cele mai inspirate formule ale mele, dragă Isabelle. Ai auzit, nu-i așa, vorbindu-se despre criza de *subprime*?

— Nu mai poți să scoți nasul prin Paris fără ca Damien să nu fie atacat de toți prietenii cu acest subiect. Deja e enervant!

— Ei bine, când sunt întrebat, compar bancherii cu niște măcelari nu foarte conștiincioși. De fapt, ce s-a întâmplat? Am făcut să dispară creditele de mare risc, de care doream să scăpăm, amestecându-le cu creanțe de cea mai bună calitate. Fabricarea acestui cârnat scurt și gros, un *cervellato*, să zicem, de tip nou, se cheamă vânzare de credite. Prin urmare, se debitează noile titluri în tranșe, care se vând adunând, în trecere, niște comisioane de toată frumusețea!

— Și ce nu este legal în toată această poveste? a întrebat Isabelle ca o elevă silitoare.

— Nimic, alta e problema. Când bucățile de carne alterată, în cazul nostru *subprime*, se împut și ajung toxice, contaminează întreg cârnatul, iar cumpărătorii se îmbolnăvesc.

— Și acum ce-o să se întâmple?

— Nu se știe. Cred că aceia care au mâncat prea mult cârnat n-or să se mai facă bine. Cât despre ceilalți, vor

considera, de acum, că toți măcelarii sunt niște escroci puși să otrăvească întreaga lume.

— Cine i-ar putea învinovăți?

— În niciun caz eu! Îmi spun că această criză de încredere care îi va atinge pe bancherii elvețieni ori din altă parte este infinit mai virulentă decât punerea sub oprobriu a secretului bancar. Infinit mai virulentă!

Se făcuse ora zece. Soția lui Konrad și-a înăbușit un mic căscat. Era semnalul de despărțire.

Printre bancheri, părerea generală era că această criză de *subprime* reprezenta punctul culminant al crizei în general vorbind. Konrad însă mergea mai departe, spunând, în fond, același lucru ca și Nouriel Roubini: catastrofa abia avea să urmeze.

4 | Primele derapaje

Luni, 25 august. Parisul era încă în vacanţă. Ciudat lucru: parizienceleor surâdeau, iar taximetristul mi-a mulţumit pe când îşi băga bacşişul în buzunar. N-o să ţină chestia asta prea mult...

M-am întors la biroul meu de pe colţ, de la etajul directorilor. Preşedintele nu avea să se întoarcă decât miercuri. Iată o ştire bună. Aveam la dispoziţie două zile pentru a plonja din nou în piscina cu probleme, fără agresiuni inutile. Asistenta mea mă aştepta cu un entuziasm moderat, uitându-se la muntele de corespondenţă care se adunase în vară.

— Bună ziua, domnule. Avem ceva urgent? Dacă nu, mă apuc să triez toate astea. O să-mi ia vreo oră.

— Nicio grijă, fă-o liniştită.

Mi-am periat corespondenţa personală înainte de a bea prima cafea a dimineţii. Nu se petrecuse nimic deosebit cât lipsisem. În bănci, poate mai mult decât în oricare alt domeniu, lipsa de activitate este lege în august. Tocmai îmi amestecam cafeaua espresso când am zărit capul lui Étienne iţindu-se pe uşă.

— Se poate?

— Intraţi, vă rog.

Étienne era responsabilul *back office*, al serviciului care efectuează material tranzacţiile, supraveghind stricta res-

pectare a regulilor. Ceruse să mă vadă, la întoarcerea din vacanță. Am vorbit despre aceasta și despre rugby, pentru a ne încălzi puțin. Însărcinat, printre altele, cu direcția financiară și de risc, aveam ca sarcină aceeași supraveghere a respectării procedurilor privitoare la activitatea acestor produse structurale, al căror succes menținea în creștere spectaculoasă, an de an, rezultatele băncii.

— Ei, cum se descurcă băieții?

Étienne, căruia nu îi voi da numele pentru a-și păstra șansele de a găsi într-o bună zi ceva de lucru, și-a dres glasul cu o jenă în care am ghicit iminenta intrare în belele.

— Bine, în general. Vineri am recuperat optsprezece milioane, așa că moralul...

Și-a lăsat fraza neterminată.

— Dar?

Dintr-odată, privirea lui m-a ocolit, lucru care nu-mi plăcea absolut deloc.

— S-ar zice că s-a dus naibii cineva în faliment la Delta Force One.

Am simțit de-a lungul sternului o descărcare de adrenalină. Delta este una dintre unitățile noastre pilot care regrupează brockerii de elită ai băncii. O vitrină pe care o expunem cu toată plăcerea în fața jurnaliștilor financiari pentru a-i impresiona. Tinereii ăștia care dau pe-afară de cocaină — cea mai mare parte dintre ei, de altfel, uită de camerele de supraveghere și trag praful pe nări chiar sub obiectivele aparatelor —, campionii ăștia, așadar, contribuie cu până la 60% din rezultatele băncii. Din care cauză erau protejații președintelui, care le trecea cu

vederea o mulțime de tâmpenii, la care și eu închideam ochii..., având însă grijă să comand un duplicat al casetelor de supraveghere pe care le puneam la loc sigur. Nu se știe niciodată...

— Cum adică?

— În fapt, ar fi vorba despre doi...

— Bun. Am înțeles, bagă mai departe.

— Au depășit plafonul de obligațiuni.

— Cu cât?

— Cu mult. Am ajuns la roșu.

Codul roșu însemna că banca era în pericol din cauza valorii obligațiunilor operate ilicit.

— Când s-a întâmplat?

— Greu de spus, cu siguranță de miercurea trecută.

Simțeam cum urcă în mine un amestec de neliniște și scepticism.

— Patru zile de cod roșu la *back office* și nimeni nu a tras semnalul de alarmă până acum? După ce că a trecut atâta timp!?

— Păi... Erau concediile... Și pe urmă, am vrut să vă vedem imediat ce am fost anunțați! Adică de dimineață, de către Philippe...

— Cine mai e și ăsta?

— Șeful de birou...

— Mda... Și cine sunt cei doi responsabili?

— Julien și Charles-Henri.

Eram în stare de șoc. Ambii erau considerați elemente de cea mai bună calitate, mai ales Charles-Henri, care făcea parte din *dream-team*-ul meu american, importat direct de la New York în momentul numirii mele la Paris.

— Ce e de făcut?

Întrebarea era în egală măsură jenantă și neplăcută. Fricosul acesta încerca evident să mă bage în ceea ce ghiceam a fi o grămadă de rahat.

— Ce-ntrebare!... Bătrâne, pune mâna și fă-ți datoria.

Tăcere.

— Păi... Cum îl știți bine pe Charles-Henri, m-am gândit că poate vreți să stați de vorbă cu el...

— Ce pierdere avem?

— Niciuna. Deocamdată.

— Explică-mi.

— Am descoperit în *listing* 900 de milioane în plus..., mi-a răspuns cu voce aproape imperceptibilă funcționarul de la *back office*.

Știu din experiență ce înseamnă acest soi de lămurire.

— Și, până la urmă?

— Nu se poate ști. Până nu descurcăm iețele...

Am încercat să nu explodez.

— Nu ați făcut nimic până acum? Cine mai e la curent?

— Nimeni, în afară de dumneavoastră și de Marge, de la *back office*. A insistat... în fine, am fost de acord, firește, numai că... pe scurt, ne-am gândit că e mai bine să vă anunțăm fără întârziere.

Precizarea m-a făcut să sar în sus.

— Cum „fără întârziere", Étienne, am spus calm, de miercuri au trecut... cinci zile! O nimica toată, nu-i așa?

— Da, dar... În sfârșit, miercuri am fost siguri, dar ceva dubii am mai avut și mai-nainte.

— Uite-așa ne apropiem! Încet, dar ne apropiem, Étienne. Mai-nainte, când?...

— De fapt, cred că prima alertă datează de joia trecută... Dar erați în vacanță, și ne-am zis...

Cum de mai reușeam să îmi păstrez calmul? Iată un mister.

— Bun. Așadar, în realitate sunt zece zile de când voi doi știați că țăcăniții ăia au încălcat toate procedurile noastre de securitate privitoare la tranzacții.

— Așa e. Dar, ținând seama de rezultate, vestea e bună, nu-i așa?

— Ia stai un pic. De unde provine alerta?

— Păi... de la nemți. Știți, de la centrala prin care ne transmitem ordinele, de la Eurex. Dar nu s-ar fi putut...

— Și când au apărut?

— Păi...

— Când?

— Cam acum o lună. Dar, înțelegeți-mă, dacă ne-am apuca să vă anunțăm de câte ori apare o alertă de acest tip, nu ați mai avea timp să vă ocupați de nimic altceva...

— Poftim?

— În sfârșit, asta mi-a explicat predecesorul meu.

— Ai greșit. Ar fi trebuit să îmi spui imediat. Astăzi, rezultatul este pozitiv, însă mâine pot pierde zece miliarde prin spatele nostru, și cine va fi răspunzător? Tu? Firește că nu!

Aproape că pricepusem. M-am ridicat și Étienne a făcut și el același lucru.

— Te chem înapoi cât pot de repede, însă acum trebuie să te las, i-am zis rece.

Fața i-a trecut de la alb la galben. A bâlbâit ceva despre proceduri, verificări, elemente de valoare, *trade record* impecabile (traducere: calitatea serviciilor celor doi tineri idioți) și a ieșit dând înapoi cu spatele, de parcă s-ar fi temut să nu se trezească cu un glonț în spinare înainte de a ieși din biroul meu. Am deschis e-mailul și am început să scriu următorul mesaj:

„Dragă Étienne, tocmai m-ai pus la curent, cu o întârziere de neiertat, cu informații susceptibile de a pune banca în pericol..."

5 | Exotice... sau toxice?

Una peste alta, întoarcerea din vacanță nu se prezenta atât de bine cum scontasem. Fiindcă eu eram acela care își asumase sarcina de a controla procedurile. Și, desigur, eu urma să răspund dacă, în zilele următoare, aveau să mai fie descoperite și alte cadavre prin dulapuri.

Dincolo de greșelile de apreciere ale șefului *back office*-ului și ale celor doi inconștienți, știam că, în definitiv, eram destul de puțin conectat la întregul sistem de organizare al băncii. Multiplicarea nivelurilor ierarhice ecrana parcursul informațiilor și corecta evaluarea riscurilor. Trebuia să acționez cumva.

Informația, mai întâi. Înainte de a-i convoca pe cei doi vinovați pentru a-i face să dea din ei adevărul, aveam nevoie de un mijloc de presiune. Am chemat echipa de supraveghere informatică și am cerut ca o copie a tuturor e-mailurilor celor doi brokeri să ajungă în ordinatorul meu. Direct. Fără a mai trece prin cele ale lui Étienne ori ale colegilor acestuia. Curios lucru: solicitarea mea nu li s-a părut deloc nelegitimă. Ba chiar am avut senzația că tipii de la securitatea internă erau obișnuiți cu acel gen de procedură nu tocmai ortodox.

După care am încercat să obțin un istoric al derapajelor, controlate sau nu. Aici lucrurile s-au mai compli-

cat. Aparent, nu exista precedent. Puţin mai târziu l-am luat pe Étienne la întrebări. Până la urmă a recunoscut că, efectiv, o dată sau de două ori... Însă nimic precis. Cu toate astea, ţinând cont de riscurile asumate de bancă de mai bine de zece ani încoace, îmi imaginam destul de bine incidentele. Numeroase şi murdare.

Am imprimat listările ce rezumau operaţiunile din ultimii ani şi am încercat să reconstitui povestea acestor produse exotice la care lucraseră vinovaţii. Aceste articole speciale, puse la punct în „atelierele" băncii, semănau până la confuzie cu toate produsele dovedite, de acum, toxice din lumea întreagă: multe riscuri şi prea puţine precauţii. Şi, până în prezent, cu consecinţe pozitive în bilanţul contabil al instituţiei. Ceva cu adevărat magic, la scară mare. Dar pentru câtă vreme?

Brokerii noştri de elită lucrau mână în mână cu echipa de proiectanţi, acele mici genii care cizelau în viteză o grămadă de produse financiare exotice. Produse care erau considerate de către comisiile care le raportau drept noile bijuterii ale coroanei noastre. Numai că aceste pietre preţioase ar fi putut ascunde în ele şi ticăloşii de „cârnaţi", dacă era să ne luăm după Konrad Hummler. Oricum ar fi fost, de ani şi ani toate aceste montaje sofisticate cu nume barbare — CDO (Collateralized Debt Obligations) sau ABS (Asset Backed Securities) — se vindeau ca pâinea caldă.

Curtate de băncile din toată lumea, micile genii se luau drept alchimişti capabili să transforme în aur conţinutul pubelelor noastre. Magie saturată cu matematică. Graţie formulelor şi ecuaţiilor, vânzarea de credite

permitea escamotarea riscurilor nesustenabile... pentru a le preschimba, până la urmă, în profit.

Procesul era destul de simplu: la început li se aruncau proiectanților de produs datoriile neplătite sau creditele de risc. Apoi, indivizii care ne vindeau toate mizeriile înecau produsele acestea incasabile în tot felul de lichidități, având două obiective: în primul rând, să treacă riscul din curtea băncii în a bursei, ca și cum ai scăpa de o carte proastă, și, în al doilea, să facă lună bilanțurile, în așa fel încât creanțele nevandabile să dispară de la pasiv, pentru a reapărea în mod miraculos în coloana activelor.

Exact această dovadă de prestidigitație contabilă ne-a incitat să mergem mai departe: dacă tot era posibil să scapi de riscuri aruncându-le în mașinăria invizibilă pentru muritorii de rând, de ce să te mai jenezi? Drept pentru care ne-am apucat să ne jucăm ca niște bolnavi cu ceea ce am numit „efectul de levier". Dacă am opt euro, pot împrumuta o sută. Acesta este principiul supravegheat de Europa, care definește regulile prudenței și verifică punctual ca fondurile proprii, blocate de bănci, să fie proporționale cu riscurile la care acestea sunt supuse.

Din fericire, celebra vânzare de credite ne-a salvat miza, oferindu-ne posibilitatea de a ocoli toate acele dispoziții absolut demodate! Întrucât creditele dispăreau din bilanțuri grație produselor exotice, fondurile noastre rămâneau ca neatinse. Deci, aveam posibilitatea legală de a împrumuta și mai mult. Până la cinci sute de euro, dacă nu mai mult, pentru cei opt euro pe care îi păstram în casă! „Efectul de levier" și-a jucat prea bine

rolul. În sistem, pedala a fost călcată până la fund. Până în clipa în care levierul s-a transformat în măciucă. Și ne-a căzut cerul în cap.

Când, în primăvara lui 2007, criza de *subprime* a explodat, rostogolindu-se peste Statele Unite, nu ne-am simțit nicidecum vizați și noi. Creditele imobiliare acordate unor familii insolvabile pentru a-și cumpăra bunuri la prețuri demențiale nu erau genul nostru. Față de miliardele de dolari înghițite de toată povestea aceea, ne închipuiam că suntem la adăpost, în băncile noastre solide și foarte morale. Până când am înțeles că era mai grav decât putusem prevedea. Obligați să recondiționăm aceeași carne împuțită din cârnat în cârnat, nimeni nu mai putea spune care era compoziția exactă a portofoliului nostru de titluri bancare în circulație. Să fi fost și ceva *subprime*? Ori mai multe? Singurul lucru care se știa era că începuseră să pută.

La întoarcerea din vacanța lui 2007, dragul nostru președinte s-a acoperit cu o declarație pompoasă în fața comitetului director: „Cu toții suntem răspunzători..." Însă nici vorbă de vinovați! O adevărată declanșare spontană. Ca afacerea sângelui contaminat. Întreaga poveste a acestor *subprime* semăna cu aceea a pungilor cu sânge care fuseseră puse în circulație încă mult timp după ce se descoperise că erau contaminate. Totul într-o absolută impunitate.

Am mai trecut o dată prin fața ochilor totul. Adevărul era că banca risca evident să se trezească în mijlocul unui nou scandal, fiindcă noi fusesem cei care impuseseră cea mai mare parte a inovațiilor financiare în Franța. Ceilalți ne urmaseră, imitându-ne metodele, însă loco-

motiva noi eram! Și corupții ordinari, tot noi. Cu toate acestea, nu se punea problema de a opri sublima mașinărie de recondiționat creanțe avariate. Prea mergea bine. Așa că urma să se lase cu pagube. Până la urmă, ne vor fi atinși și clienții. În care moment, îmi ziceam pe atunci, o să găsim noi o soluție.

Am făcut însă ceva, măcar pentru a-i avertiza? Pentru a-i apăra? Nimic. Ba, mai degrabă da: văzându-i cum se duc la fund, banca i-a apăsat zdravăn pe creștet...

Ca să nu mai punem la socoteală că le-am mai propus și alte produse cel puțin la fel de periculoase ca acele *subprime*. De exemplu, credite cu dobândă redusă, făcute după chipul și asemănarea fraierilor din colectivitățile locale. Una dintre țintele noastre preferate? Municipalitățile care căutau să deblocheze fonduri de urgență pentru finanțarea unor acțiuni spectaculoase înainte de alegeri. Îi înșelam foarte simplu pe acești clienți instituționali, care aveau nevoie de sume importante și care nu pricepeau mare lucru din profesia noastră: creditele cu dobândă variabilă erau indexate conform unui coeficient oarecum misterios, urmărind raportul dolar-euro. Până aici, totul era perfect. Euro mergea mai bine, deci totul era liniștitor. Elementul-cheie era ca acea comunitate locală să nu înceapă să returneze datoria mai devreme de douăzeci de ani. Ia să vedem, cine va fi la comandă atunci?! Cei care au semnat împrumutul vor fi dispărut demult. Și așa ar fi cel mai bine, de altfel! Întrucât dobânzile acestor credite cu efect de „bulgăre de zăpadă" sunt calculate cumulativ. Indexând după cursul de schimb, după materia primă ori după tot soiul de indicatori mai mult sau mai puțin

umflați, dădeam clienților iluzia că au făcut cea mai bună afacere... dăruindu-ne certitudinea că aveam să-i curățăm până la os!

În afară de primării, am mai convins ușor să recurgă la acest gen de credite miraculoase mai multe oficii care se ocupau cu construcția de locuințe pentru persoanele cu venituri minime, dar și spitale. Cum? Aveam atuurile hotărâtoare. În primul rând, respectabilul nume al băncii. Venerabilul, chiar. Apoi, profesionalismul echipelor noastre, călite întru îmbârligarea demnă a oricărui amator. De adăugat și identitatea de prestigiu a primilor noștri clienți, care ni-i liniștea pe următorii. În fine, câteva avantaje mărunte acordate factorilor de decizie ai fiecăruia dintre aceste organisme. Cine n-a avut în viața lui nevoie de un credit imobiliar personal să ridice mâna! În bancă, „gesturile comerciale" — e de preferat această sintagmă, față de „corupție", care a ajuns tare urât... — fac parte din meserie. Așa că ne-am hotărât să ușurăm condițiile de acces la creditele cu dobândă zero pentru unii dintre cei mai buni clienți ai noștri, mai ales cei care ne-ar fi putut susține propunerile pe lângă angajații lor. Ne luam această libertate. Iar ei au profitat din plin. Între noi, botezasem aceste credite personalizate PPJB — „Prinde Papagalul și Jumulește-l Bine". Un adevărat program.

6 | Delict de inițiat

Încă din ajun, mă învârteam prin birou ca leul în cușcă. Nu puteam face nimic mai mult. Așteptam să funcționeze capcana, având grijă să nu atrag atenția celor doi imbecili. Dacă aveau să o ia razna în zilele următoare, ar fi urmat catastrofa. M-aș fi putut trezi în fața unei probleme imposibil de rezolvat. Sau de dat unele explicații. Cel mai rău lucru? Riscam să sar din schemă ca o siguranță fuzibilă. De acum auzeam vorbele spuse pe ton pontifical de președinte, mereu siropos când venea vorba să taie capete, mângâindu-mă parcă pe creștet, în urma informării: „Dragul meu Damien, există, crede-mă, motive serioase pentru care stau în acest fotoliu!" De subînțeles: ești o rablă ajunsă din eroare în postul de director general; aștept primul pas greșit pentru a te arunca în stradă.

Nu trecuseră decât douăzeci și patru de ore de când mă întorsesem din vacanță și deja simțeam nevoia să mă defulez cumva. Să mă îndepărtez de acel univers de pâslă, în care se trag pumni cu zâmbetul pe buze. Firește, nu eram răspunzător de ceea ce, mai târziu, avea să fie calificat drept „incident tehnic", numai că eram, incarnam direcția generală. Aveam nevoie de ceva tare. Și la fel de excitant ca un scurt la botul calului... Mandy! O virtuoasă a relațiilor orizontale. Am întâlnit-o la New York, la câteva luni după nașterea fiicei mele. Avea

douăzeci de ani, picioare frumoase și reală vocație. Veselă și provocatoare, mi-a salvat libidoul de la naufragiu. Și, bineînțeles, și căsătoria. De zece ani, Isabelle stătea bosumflată șase zile pe săptămână, ca scuză pentru a nu trece la... cratiță. Cât despre a șaptea...

După treisprezece ani, Mandy încă mai era în circuit. Deși franțuzoaică, își ducea viața în străinătate, pe acolo pe unde era solicitată. Pretindea un preț delirant. Curioasă, energică și poliglotă, citind mai des *Financial Times* decât *Femme actuelle*, s-ar fi zis că e însuși păcatul. Cunoștea multă lume, despre care îmi vorbea adesea fără vreo precauție.

În aparență avându-și baza de acțiune la Londra, Mandy își exersa cariera după cum avea chef, între clienți și serate printre personalitățile care stăteau mai mult în avion decât acasă. I-am dat un SMS. Aveam noroc: mi-a răspuns imediat, trimițându-mi înapoi un *smiley* cu un nume, Annabel's, și un număr: 12. Adică îmi dădea întâlnire, înainte de miezul nopții, în clubul acela mitologic pentru nopțile englezești. Am sunat-o pentru confirmare, însă mi-a tăiat-o scurt, printr-o piruetă lingvistică:

— Știi care îmi este al doilea prenume? Cenușăreasa. Ai tot interesul să ajungi la timp, pentru că, dacă nu, riști să îți petreci noaptea cu un dovleac.

O adoram pe fata asta care mânuia umorul cu dexteritatea unui bărbat. Și mai și era de un optimism contagios. Am anulat câteva întâlniri. După care am lăsat un mesaj laconic acasă, invocând o misiune de recunoaștere pentru cumpărarea unei bănci ajunse în pragul fali-

mentului. Am alergat la gara de nord pentru a prinde Eurostarul. Nu era nevoie să îmi mai rezerv cameră, Mandy urma să se ocupe ea de tot.

Era unsprezece noaptea când taxiul m-a lăsat în faţa uşilor din lemn albastru ale singurului club frecventat de toată familia regală. Aveam legitimaţia de membru la mine. Şi am pătruns în locul acela luminat discret şi agreabil, cu pereţii îmbrăcaţi într-o ţesătură reiată cu dungi mari, kaki, roşii şi aurii. Un chelner a venit după mine la garderobă. Mandy mă aştepta la bar, stând de vorbă cu un bărbat destul de zvelt, cu pielea mată şi maniere suave. Mi s-a părut că recunosc un administrator din Orientul Mijlociu, cunoscut pentru sumele enorme pe care le mânuia. Zărindu-mă, femeia mi-a făcut un semn de recunoaştere, reţinându-şi interlocutorul cu un gest.

— Salut, Damien, te laşi aşteptat!

— Bună seara, frumoaso. Pot să te sărut?

— Pe obraz, îngeraş. Ştii regulile...

— Mereu la Londra?

— Ce vorbeşti!? M-am întors de la Washington. Sunt frântă de oboseală.

— Sună promiţător...

— Ţi-l prezint... Ah, vă cunoaşteţi?

— Bună seara, Talal. Ne-am mai întâlnit. Tot la Citigroup?

Bărbatul s-a înclinat în semn de salut.

— Cred că ultima oară ne-am văzut la Davos, în februarie. De atunci, mi-am schimbat serviciul. Ştiţi cum e...

— Da.

— Stop! Aici nu se vorbește despre muncă! a exclamat Mandy veselă. Mi-e o foame de lup! Ciugulim ceva?

Tânăra i-a mai spus câteva cuvinte sauditului, trăgându-mă spre restaurant. Era strălucitoare, ca întotdeauna. Brunetă, rotunjoară ca o caisă, cu ochii frumoși, de un roșcat punctat cu auriu, avea eleganța de a se îmbrăca foarte simplu. Întotdeauna decoltată, niciodată vulgară. Niciun fel de bijuterie cu excepția diamantului-fetiș, o lacrimă discretă care-i sclipea dintre sâni. La încheietura mâinii, un Reverso din oțel cu două fuse orare. O cunoscătoare rafinată.

Rezervase o măsuță mai retrasă, cu vederea către ringul de dans. În meniu, caviar presat, cartofi copți în abur și clătite rusești, subțiri. Am adăugat o carafă de votcă, dar m-a refuzat cu un gest scurt.

— Nu beau în timpul serviciului. Risc să adorm. Sunt prea dărâmată.

— Ai tras vreun chiolhan?

— Nu chiar. Dar vin după trei zboruri intercontinentale în patruzeci și opt de ore. Ceea ce e mai puțin distractiv decât un chef monstruos. La care s-a adăugat, bonus, o seară infernală. Am înțepenit așteptând patru ceasuri în camera de hotel. Singură singurică. Și asta tocmai eu, care urăsc așteptările...

— Cred că l-a costat scump.

— Nu-i pasă. E un văr al... tipului cu care m-ai văzut la bar.

— Al naibii program!

Mandy a izbucnit în râs, punându-și o mână pe coapsa mea.

— Hai, că ai dreptate. Știi ceva? Numărându-i pe membrii acestei dinastii, într-o noapte de insomnie, m-am hotărât să învăț araba. Închipuie-ți că fondatorul Arabiei Saudite, Ibn Saud, a avut patruzeci și opt de fii legitimi și vreo cincizeci de fete, toți cu nouă neveste alese din nouă triburi diferite. Dat în paște, șmecherul! Acum, imaginează-ți că fiecare dintre acești copii a avut în medie cinci fii. Or, trecând de atunci două generații, astăzi avem un potențial de câteva mii de altețe de sex masculin, ajunse la vârsta de a și-o trage, și toți incredibil de bogați. Înțelegi ce vreau să spun?

Fata asta sclipea de inteligență. Știa mai multe lucruri decât mi-ar fi dat prin minte. O doream. Era timpul să calc pedala de accelerație.

— Mergem acasă?

— Mai lasă-mi un minut, Damien. Trebuie să salut pe cineva în *dance floor*.

— O poți face și mâine...

— Nu. E vorba despre numărul trei.

— Cine mai e și ăsta?

— Harry. Numărul trei în ordinea succesiunii la tronul Angliei.

— Las-o baltă. Un prostuț care se mai joacă și cu zvasticile. Doar ești deasupra chestiilor ăstora. Și pe urmă am niște șmecherii să-ți arăt.

A oftat înainte de a o lăsa mai moale cu băiatul prințului Charles. Am plătit în timp ce mă aștepta la garderobă. Deși noaptea era caldă, hetaira își pusese pe ea un vizon superb. Observându-mi privirea ironică, a izbucnit în râs:

— Ei, asta e uniforma de lucru. Alungă neciopliții. Nu mă interesează decât profesioniștii. Cei care știu să-mi

spună de unde provin blănuri ca asta. Și sunt gata să mi le dăruiască...

— Aș zice că e un Mahogany.

— Femelă... Ai uitat să adaugi: femelă. Oricum, nu e rău. N-o să mă apuc acum să mai fac și mofturi. Dar, de unde știi?

Mi-au trebuit ani de investiții pentru a ajunge la un asemenea nivel de expertiză. Când Isabelle și-a dorit un vizon, s-a lansat într-o adevărată anchetă, demnă de judecătorul Van Ruymbeke, prin toate blănăriile Parisului, pentru a fi sigură că îi voi oferi tot ce poate fi mai bun. Să aibă, oare, puncte comune curvele și nevestele legitime?

În Berkeley Square ne aștepta un taxi. M-am lăsat condus, decis să nu mai iau nicio hotărâre câteva ceasuri. Și așa ceva căutam când eram împreună cu Mandy.

Ne-am oprit în Park Lane. Rezervase un apartament la *Dorchester*, ca de obicei. Un nimic desuet, prea solemn, dar cu aer de blândețe, hotelul acela extrem de luxos, cu vedere spre Hyde Park, mă făcea de fiecare dată să mă simt bine.

Un lacheu în livrea a închis ușa ascensorului în urma noastră. În sfârșit, singuri! Am lipit-o de oglinda cabinei, hotărât să trec la atac. M-a adus în fire. Nu mai puteam să mă abțin.

— Parcă am vorbit că eu decid. Așa că stai liniștit, *baby*...

Îmi amintesc destul de vag ceea ce a urmat. O cameră imensă, un salon uitat repede, un pat uriaș cu balda-

chin și pilote cu broderii roz. Două băi din marmură de Carrara. La nimic nu mă mai gândeam, scufundat în apa caldă și adâncă, în timp ce femeia trecuse la treabă. Îmi plăcea felul ei de a se dovedi hotărâtă. Puțin mai târziu, învăluiți de căldura patului, m-a asaltat din nou.

— Mi-e foame. Ție nu?

— Cât e ceasul?

— Trei. Ai adormit?

— În orice caz, închipuie-ți că asta încercam. Când e omul cu tine, firește că așa ceva nu are cum fi evident. Bine, haide, fă ce vrei!

— Perfect. O să comand prăjiturele de ceai cu marmeladă și ciocolată caldă... Cârnații îi lăsăm pentru dimineață, nu?

— Bună idee.

Și așa a început cea de-a doua pauză. Între două exerciții practice, ne-am pus pe vorbă. Era vizibil că Mandy dorea să îmi mărturisească ceva. Poate că încerca să își lămurească un anumit lucru? Sau încerca să afle niște detalii? Ipoteza cea mai plăcută pentru mine era că dorea să îmi dea o mână de ajutor. Liniștitoare ipoteză, dar puțin plauzibilă. În orice caz, a conduce o bancă înseamnă și a ști să te informezi despre mersul pieței. Prin orice mijloace, fie și prin cele mai baroce!

— Ieri, la Washington, s-a întâmplat ceva ciudat...

Avea un ton neutru, ca și cum ceea ce urma să îmi spună nu avea prea mare importanță. Am mormăit ceva de neînțeles, încurajând-o să continue.

— Când a sosit cel cu care trebuia să mă întâlnesc, era teribil de agitat.

— Cel?

— Nu știu cine este. Nu chiar. Toată lumea îi zice Sultanul. Desigur este un prinț, ca toți saudiții.

— Un intermediar?

— Nu. Mult mai sus... Cineva din familia regală. Un vechi ambasador care conduce pe acolo un minister. Un supermahăr. Și, cum să zic? Parcă nici n-aș fi fost de față. De obicei se aruncă pe mine fără vreo introducere, trebuie să mă ocup urgent de el, numai că de data asta... Nu dorea absolut nimic. Ori nu putea... În orice caz, a rămas mai bine de o oră agățat de telefon. Nici măcar nu m-a lăsat să îl ating... Mai erau două ceasuri până dimineață!

— Și? Asta te-a lăsat cu gura căscată?

— Faci mișto! M-a lăsat să mă odihnesc! Nu, fără glumă, telefoanele m-au uimit, mai degrabă...

— Ai tras cu urechea?

— Nici nu aș fi putut face altceva, din moment ce se așezase chiar în fața mea. Dar, cum vorbea în arabă, nu sunt prea sigură că am înțeles totul...

— Pe bune, vorbești araba? Credeam că te dai mare!

— Ia nu te mai da tu macho, te rog! Înțeleg perfect, închipuie-ți.

— Și ce zicea Făt-Frumos ăsta al tău?

— Că tocmai se întâlnise cu un anume Paulson. Și că trebuia lichidat totul.

— Paulson? Și de lichidat totul?

— Toate acțiunile Brothers... Îți spune ceva chestia asta?

— Brook Brothers sunt costumele mele. Marx Brothers au fost mai demult. Big Brother e literatură. Nu văd nimic mai clar.

— Termină cu tâmpeniile, vorbeau despre bani.

— Lehman Brothers?

— Asta e! Cred că despre asta vorbeau. Zicea că Brothers e-n colimator, împreună cu Meryl nu-ştiu-cum. Apoi a venit vorba şi despre nişte asigurări. Am mai auzit şi că s-a dus totul de râpă, că e prea coruptă treaba, că trebuie să cadă capul cuiva...

— Povesteşte mai departe, devine interesant.

— Ei... la drept vorbind, nu ştiu nimic mai mult. Când a închis, m-a întrebat ce fac cu banii mei. Am făcut pe proasta, însă a insistat, spunându-mi că dacă am ceva băgat în fonduri mutuale sau în orice altceva, la bursă, mai bine aş vinde totul.

— Şi ce ai făcut?

— Eh, am vândut totul de dimineaţă, evident!

Mandy râdea de parcă mi-ar fi spus o glumă bună. N-am mai insistat. Sânii ei îndreptaţi către mine mi-au retrezit încă o dată interesul. Ne-am pus din nou pe treabă. Şi toate astea pe spezele acţionarilor băncii. Asta era partea cea mai bună! Urma să fac câteva note de plată fictive, care treceau prin contabilitate ca scrisoarea prin poştă.

Mandy a şters-o cu noaptea-n cap. Iar eu i-am mâncat micul dejun ca premiu. Şi cârnaţii prăjiţi.

Totul a început să mi se învârtă în minte pe drumul spre Paris. Am pus cap la cap tot ceea ce îmi spusese şi ceea ce deja ştiam. Statele Unite aveau o nevoie vitală de saudiţi. Aici nu mai era niciun mister. În primul rând, fiindcă Arabia Saudită deţine un sfert din rezerva mondială de petrol brut. Pe la sfârşitul lui august,

prețul petrolului era încă în plină explozie. Trebuia încă o dată să li se întindă la picioare covorul roșu pentru a mai potoli extremiștii din OPEC. Apoi, dacă cumva regele Abdallah ar fi dat colțul, ar fi fost o întreagă catastrofă: familia Saud era proprietara a 7% din activele americane. Lucru care putea gripa pe loc întreg sistemul economic. În sfârșit, mai era un lucru de notat, și nu dintre cele mai lipsite de importanță. În Statele Unite, primul semestru al lui 2008 fusese execrabil. În numai cinci ani, nivelul datoriei publice explodase. Pentru a se putea finanța, Trezoreria emisese obligațiuni garantate de stat. Cine putea să le cumpere? Saudiții! Imediat după chinezi. Această finanțare de mai multe miliarde de dolari pe lună era vitală. Fără ea, America s-ar fi putut prăbuși. Totul era teribil de simplu. Pentru Paulson și pentru administrația Bush să comită un mic delict de inițiat era o nimica toată. O extravaganță în numele rațiunii de stat.

Conștient dintr-odată de criza care se profila, nu cumva Paulson pur și simplu era pe cale să o organizeze? Părea de necrezut și totuși... Furtuna se propaga dintr-o bancă în alta. Oare se hotărâse să desfacă o placă de zăpadă înghețată pentru a încerca să controleze avalanșa care înainta? Ar fi fost un pariu enorm.

În care clipă am întrevăzut cele ce se întâmplau. Și am început să reconstitui întreaga poveste: Paulson cinase cu Sultanul cu câteva zile mai înainte și îi transmisese informația capitală: Lehman urma să cadă. Poate că îl sfătuise să nu facă nici cel mai mic gest de salvare pentru a-l ajuta pe Fuld? În rest, lăsa familia Saud să profite de informația explozivă.

Moţăiam uşor în Eurostar, în timp ce în minte îmi era din ce în ce mai limpede: ceva îngrozitor urma să se întâmple... Dar, fir-ar să fie, la ce îmi puteau folosi toate aceste intuiţii?

7 | Execuție sumară

A doua zi, miercuri 27 august, când m-am întors la birou, mă aștepta o veste bună. Capcana funcționase. Cei doi brokeri se trădaseră într-un schimb explicit de e-mailuri. „Ce e de făcut? O să se rostogolească și-o să umple toată casa bulgării ăștia", scrisese unul dintre ei. „Stai liniștit, tâmpitel. Găsim ieșirea și ne cărăm ușurel!", îi promitea celălalt. Aveam sub ochi mai bine de cincisprezece e-mailuri de același fel. Doi puști extrem de bine plătiți și foarte aroganți, care își închipuiau, pe deasupra, că pot dosi o parte din acele câștiguri astronomice... Uite cine erau cu adevărat politehnicienii ăștia ai noștri. Polimagi de marfă proastă, tari în matematică, desigur, dar fără un dram de judecată. Eram uluit de ușurința cu care puteam să punem mâna pe ei. Și să-i aruncăm de să nu se vadă.

I-am chemat la mine imediat. Ca să încheiem socotelile cât mai repede.

Cel pe care îl cunoșteam cel mai bine, Charles-Henri, a intrat primul. Am încheiat-o iute cu politețurile uzuale, pentru a intra în subiect. Tânărul acesta îngâmfat a încercat să se apere. Patetic! Iar eu m-am înfuriat cu atât mai mult, cu cât mă simțeam umilit. Doar nu altcineva îl remarcase la New York. Dacă povestea avea să facă valuri, toată lumea mă va lua de fraier. Ceea ce ar fi fost mult prea penibil. Din biroul meu parcă îl auzeam pe

Numărul 1 adăugând în fața comitetului directorial: „Damien mai trebuie să își facă temele. Nu e de mirare, ia uitați-vă la parcursul lui profesional... Logic. Dar veți vedea că după ce ne-a făcut ce ne-a făcut, o să ne mai ceară și o primă la sfârșitul anului". După care va fi obligat să se întoarcă spre mine pentru a mai zice: „Calmați-vă, doar nu ați intenționat să se întâmple așa ceva, nu-i așa, domnule director general?"

Adevărul este că în momentul numirii mele, cu un an în urmă, Numărul 1 avea un alt tânăr protejat. Un absolvent al Școlii Naționale de Administrație la fel de plin de el, care o ștersese pe ultima sută la Singapore. Așa că rămăsesem eu de umplutură. Numai că, din acel moment, președintele băncii m-a făcut să plătesc ceea ce considerase a fi fost un afront personal. Dar și eu eram încăpățânat. Și chiar dacă titlurile mele nu erau la fel de sforăitoare ca ale lui, aveam o memorie tare bună. Poate chiar prea bună.

În așteptare, m-am trezit pe cap cu două cazuri sociale și ditamai greutatea în brațe. Trebuia sfârșită odată toată treaba. Am ridicat tonul, amenințând că voi face o plângere penală. Charles-Henri a înțeles că nu glumeam deloc. Timp de un ceas l-am interogat despre procedeele folosite pentru a ocoli sistemele de securitate. Dacă turna tot, aveam de gând să opresc represaliile. Și cum nu făceam pe căpcăunul cel fioros, eram gata să îi alcătuiesc o scrisoare de recomandare către un prieten care conducea un *hedge fund* la Londra. Mica misivă ar fi prezentat două avantaje: s-ar fi evitat ca acești doi băieți stângaci, însă sclipitori, să se trezească chiar a doua zi după ce vor fi dați afară angajați de concurența prea

puțin dispusă la un comportament delicat, și am fi avut în continuare posibilitatea să rămânem cu ochii pe ei. Totuși, se dovediseră creativi. Nu se știe niciodată ce se mai poate ivi. După ce vor mai fi câștigat oarecare experiență, poate că ar fi putut fi recuperați pentru a mai face ceva cu ei. În sfârșit, spre a-mi dovedi bunăvoința, m-am decis să amortizez șocul propunând o primă simbolică. Din care să își poată achita schimbarea de domiciliu.

Citind suma propusă, o sută de mii de euro de fiecare, lui Charles-Henri i-a scăpat un țipăt ca de porc gâtuit. Câtă lipsă de tact! Susținea că banca avea să încaseze mai multe sute de milioane de euro, care ar fi trecut direct în seifurile negre... Hop și cuvintele mari! Bani care pur și simplu ar fi spălat alte incidente de același tip, asta era tot. Oricum, ce avea de gând să facă? Să le dea la *Restos de coeur*, celebrele cantine populare inventate de Coluche? Realitatea era simplă: depășiseră ceea ce erau autorizați să facă și înșelaseră sistemul pentru a-i smulge bonusuri nejustificate. O derivă gravă. Care merita să fie sancționată. Dar, mai ales, se lăsaseră prinși. Hoțul neprins, negustor cinstit: iată deviza brokerului, completată de un mic adaos: prins înseamnă dat afară. Sau, mai repede, sacrificat, strangulat, tăiat în bucăți, eviscerat chiar în numele sacrosanctei reputații a băncii.

Băiatul a sfârșit prin a înțelege că totul se dusese de râpă. După o ultimă tentativă de negociere, a dat tot din el ca și cum ar fi vrut să scape de o minciună prea apăsătoare. Un puști, ce să mai vorbim. Cu cât intra mai adânc în detaliile metodei prin care păcălea sistemul, cu atât își revenea în fire. Părea aproape mândru de el. În fapt, cei doi complici elaboraseră un sistem destul de

sofisticat, începând prin a inventa clienți falși. Pentru a izbuti, pur și simplu forțaseră sistemul nostru informatic Murex. Pentru a scăpa de control, procedaseră la operațiuni de vânzare–cumpărare între obiecte de același fel, la cursuri diferite, între două părți, una reală și alta fictivă. Zilnic era controlată partea reală, așa cum și trebuie, pentru a se verifica diferențele dintre costuri și prețurile de vânzare, propuse ori definitive. Fiecare contract de *futures* asupra indicilor bursieri implică un depozit și, în fiecare seară, după închiderea ședinței bursiere, sunt examinate soldurile de către camera de compensație care procedează la stabilirea dobânzilor pieței. În acest caz există mai mulți observatori potențiali ai unei nereguli: banca, bineînțeles, dar și compensatorul de contract — în cazul nostru piața de schimburi germană Eurex și camera ei de compensație. Firește, acest sistem funcționează într-un singur sens, ca maxilarele unui crocodil. Alarmele se declanșează în caz de sold negativ, după cum puterea simpaticului prădător se rezumă la a închide maxilarele, sfărâmând totul dintr-o singură mișcare. În schimb, crocodilul este incapabil să deschidă gura și dacă îi este legată cu o biată sfoară. În caz de pierdere, sistemul Murex își abate maxilarul către anomalie. Dar dacă eroarea face banca să câștige, crocodilul nici că mai mișcă și, astfel, eroarea nu a existat niciodată.

La un moment dat, Charles-Henri chiar s-a apucat să îmi noteze schema punctelor slabe ale sistemului de securitate. Nu-i cerusem chiar atât de mult, dar nu era rău. În linii mari, de când fusese montat sistemul Murex numărul de tranzacții zilnice crescuse de opt ori. Miezul reactorului nostru informatic era saturat. A fost necesar

să se instaleze un sistem derivat pentru a absorbi și proteja toate tranzacțiile. Fiecare dintre sisteme era autonom și opac. Cei doi brokeri se pregătiseră să deturneze sume foarte mici, inferioare nivelului de alertă, către un cont intern, ceea ce le-ar fi permis, în câteva luni, să ia potul cel mare! Așa cum un firicel de apă care se scurge de undeva sfârșește prin a umple căldarea. Problemă de răbdare. Și de discreție...

L-am felicitat pentru ingeniozitate, dar și pentru lipsa de discreție, cerându-i totodată să îmi lase schema alcătuită în grabă, ca mărturisire de circumstanță. Îmi ziceam că îmi va folosi pentru a întări sistemul de securitate. După care a semnat angajamentul de a nu vorbi niciodată despre acest subiect, indiferent ce se va întâmpla cu el în afara băncii.

Îmi propusesem ca, la sfârșitul zilei, să îi primesc și complicele pentru a-l supune aceluiași tip de interogatoriu. Era puțin probabil să se descurce mai bine decât Charles-Henri. În așteptare, trebuia schimbat cât mai repede cu putință sistemul de securitate. Secretara mă anunțase că Étienne sosise și mă aștepta. A intrat în birou cu o față jalnică. Mă hotărâsem însă să-l tratez fără mănuși.

— Sunteți conștient că trebuie schimbate toate dispozitivele?

— Glumiți?

— Vi se pare?

— Ar fi o muncă enormă. Să tot fie nevoie de șase luni!

— Bun. Atunci treceți imediat la treabă... de exemplu, schimbând toate codurile!

Șeful *back office*-ului a părut scandalizat.

— De ce? Nu am avut niciodată probleme cu viramentele!

— Cu *toate* viramentele?

— Evident! Și, de altfel, la ce ar folosi să inversăm destinatarii unui acord de creditare reciprocă sau ai unui alt tip de tranzacție?

În acel moment mi-am zis că, fără discuție, Étienne avea foarte puțină imaginație. Reacția mi s-a părut destul de neliniștitoare. Și am intuit că schimbările de coduri erau o idee foarte bună.

L-am expediat acordându-i un răgaz de douăzeci și patru de ore pentru a rezolva problema. Urma să mai aștept câteva luni înainte de a-l da afară. Poate, prin decembrie... De Crăciun?

A doua zi am primit un e-mail din partea lui. Noile coduri fuseseră activate. O știam. Puțin mai înainte, evident din greșeală (hotărât lucru, tehnologia are și ea limitele ei), primisem copia unui document în care erau trecute toate schimbările efectuate, cu menționarea noilor coduri. La sfârșitul e-mailului dădusem peste o frăzuliță încântătoare la adresa mea: „Prostul ăsta vrea să mă facă să port un sombrero. Dar las' că n-o să iasă chiar așa!" Étienne nu mai avusese nevoie să se semneze. Îi recunoscusem stilul. Am arhivat mesajul. În fond, poate că nu era necesar să aștept până la Crăciun...

8 | Orbirea

Încă din vinerea când mă întorsesem din vacanță mă aștepta o mică surpriză la etajul direcției. Genialul nostru președinte, mânat de un prea sigur instinct, decisese să-și bage capul în jug, la loc, cu două zile mai devreme. Nicio șansă de scăpare! În afara reuniunilor lipsite de interes pe care trebuia să le stabilesc încă de la sosire, urgent era să nu anulez prânzul prevăzut cu un personaj pitoresc al finanțelor pariziene. Era vorba despre Patrick Artus, director de studii al Băncii Natixis, instituție pe care o considerăm, la vremea aceea, drept foarte solidă în pofida pierderilor considerabile anunțate în vară. Dacă nu va avea nimic în agendă, curiozitatea legendară a Numărului 1 îl va incita să se așeze la masa noastră. E inutil să vă mai spun că o asemenea perspectivă nu mă încânta nicidecum. Înțelegeam să profit din plin de una dintre rarele distracții pe care le oferea poziția mea în bancă: să ascult cu aer recules profețiile lui Artus, adesea pe cât de absurde, pe atât de categorice.

Am coborât în hol pentru a-mi primi musafirul. Artus mă aștepta liniștit, stând de vorbă cu Numărul 1. O femeie tânără, pe care nu o cunoșteam, stătea cumva mai retrasă. Am intuit că subiectul era prânzul președintelui, fără îndoială mai degrabă sportiv decât încărcat de calorii...

— Ah, Damien, noroc că eram eu pe aici pentru a-ți întâmpina invitatul!

— Știi bine, dragă Patrick, cât este de imposibil de înlocuit dragul nostru președinte...

Numărul 1 s-a întors către mine cu un ușor rictus:

— Văd că vacanța nu v-a corodat spiritul mușcător! Bine, domnilor, vă las..., a adăugat președintele, în fugă, făcându-i femeii un mic semn afectuos.

Eram încântat. Nu urma să ne mai paraziteze prânzul.

De cum a intrat în ascensor, economistul-vedetă al celor de la Natixis și-a și început jocul obișnuit:

— S-ar zice că traversați de minune criza...

Începea tare!

— Dragă Patrick, ești indulgent de-a binelea. Acum un an credeai cu siguranță contrariul!

— Hei! Trezește-te! Când ați închis cele trei fonduri — provizoriu, bineînțeles... —, piața a înțeles foarte bine mesajul. Până și eu, de fiecare dată când am fost întrebat despre asta, m-am abținut să vă critic. Din contră...

— Așa e. Am apreciat mult atitudinea ta.

Artus făcea aluzie la o decizie spectaculoasă luată de bancă în 2007, care, după părerea mea, jucase un anumit rol, prea puțin recunoscut, în starea de deprimare, pe cale de apariție, a pieței bursiere. Trei dintre fondurile noastre speculative, prospere până în acel moment, intraseră brusc într-o criză de lichidități. Altfel spus, investitorii care solicitau recuperarea banilor erau mai mulți decât cei nou sosiți. La vremea respectivă, directorul nostru financiar îmi trimisese un e-mail alarmist, pe de o parte pentru a mă informa, ceea ce era demn de laudă, pe de alta pentru a fi acoperit, ceea ce era mai puțin. În jargonul lui, care, de altfel, este și al meu, îmi scria: „Cererile de retra-

gere au atins proporții neașteptate. Ruptură posibilă la sfârșitul săptămânii". Traducere: cash-ul urma să ne lipsească. Firește, am fi putut da banii înapoi tuturor utilizând trezoreria băncii. Dar fondurile respective erau entități contabile distincte, care își aveau viața lor. Problemă suplimentară: Unele dintre active se dovediseră imposibil de cotat. Oare nu ar fi trebuit repuse pe linia de plutire sub pretextul că spre ele am îndreptat, cu bună știință, numeroși clienți? Juridic nu eram obligați să o facem. De altfel, nici nu intenționam. Chiar dacă, evident, prăbușirea acelor fonduri ar fi avut un efect negativ. Pentru a depăși dificultatea, președintele luase lucrurile în glumă: „Nu te panica, dragă. Le închidem pentru moment, până se mai liniștesc lucrurile. Va fi de ajuns!"

În jargon, asta însemna că urma să sistăm lichiditățile. Firește, provizoriu. Ne pregăteam, pur și simplu, să înghețăm banii idioților de clienți, așteptând să se redreseze cursul. Îmi aduc aminte că întreaga conducere s-a felicitat pentru o asemenea idee.

Din păcate, piața a înțeles rapid că *Sicav*-ul (Societate de Investiții cu Capital Variabil) nostru monetar nu făcea prea mare lucru. Ba chiar nici doi bani! Vestea s-a răspândit, iar cererile de retragere s-au multiplicat până la catastrofă. Cu toate acestea, suspendarea lichidităților acelor fonduri trecuse ca rața prin apă: Ministerul de Finanțe, ca și AMF (Autoritatea pentru Piețe Financiare) înghițiseră totul. Fiindcă a întrerupe tranzacțiile, a bloca fluiditatea pieței este totuși crima absolută în capitalism! Semn al fricii. Al panicii, chiar! Puteam presupune că mass-media, concurența, autoritățile, toată lumea era cu ochii pe noi. Ei bine, și? Și nimic. Ca prin miracol, in-

credibila noastră decizie a trecut ca și neobservată. Bineînțeles că au fost niște documente lipsite de importanță, prin care se manifesta uimirea, câteva care ne criticau în termeni vagi, dar, în fond, nimeni nu a priceput nimic. Un cotidian a vorbit chiar despre o „decizie abilă" în climatul isterizat al momentului. Abilă... Era prea mult spus! Îmi amintesc de comentariul Numărului 1, foarte mulțumit de el de câte ori făcea câte o tâmpenie: „Vedeți, Damien, e de ajuns să îți păstrezi sângele rece și piața își vine în fire imediat ce a simțit că nu cedezi".

Dar, vai, peste două luni, în momentul redeschiderii fondurilor, a suflat un vânt de panică. După o ezitare, ne-am hotărât să facem „un gest comercial", cum zic șefii de agenții: să ne plătim clienții! Mă rog, nu vă neliniștiți: nu pe toți, doar pe cei mai tari și nu chiar cu toată suma. Ceea ce ne-a costat o nimica toată de două miliarde. Totuși. Cifră tabu care nu a fost niciodată recunoscută. Cu atât mai mult cu cât, de atunci, două dintre cele trei fonduri au fost închise.

După ce am comandat aperitivele, bine instalați în sala de mese a direcției, mi-am dorit să-l testez pe veselul comesean în legătură cu unul dintre noile mele subiecte favorite:

— Ai văzut? Lehman tot mai are un *rating* excelent. Standard & Poor's și Moody's îl mențin la AA+.

— Daaa? Nici că mă mir. Spune care ce vrea despre ei acum. Evident, Richard Fuld este un mare bancher.

Ascultând expertul în egală măsură tranșant și volubil, mi-a revenit în minte dosarul despre el, pe care mi-l

adusese asistenta mea. Într-o mapă transparentă figura un extras din *Scrisoarea de la Natixis*, din 22 martie 2007, al cărei conținut fusese supervizat de invitatul meu. Ce spunea acolo acest guru atât de ascultat? Că nu credea sub nicio formă în criza de lichidități de pe piață. Și se mai vehicula încă o prostie, după părerea lui: o posibilă recesiune în Statele Unite. Ce glumă! Și, cireașa de pe tort? Contesta ideea că această „criză a creditului imobiliar tip *subprime*, din Statele Unite, ar putea declanșa una bancară și financiară". Oamenii sunt cretini.

Festivalul a continuat în același ritm până la desert. Artus se dezlănțuise: desigur, perspectivele economice erau „nesigure", iar situația bursei „volatilă". Cât despre operatori, îi considera „traumatizați de secvența descendentă". Dar capătul tunelului se apropia, se putea vedea cu ochiul liber. De altfel, profitul marilor firme rămânea „bine orientat", iar guvernele urmau să „injecteze putere de cumpărare" pentru a facilita reluarea funcționării sistemului.

Cel mai rău lucru a fost că am considerat pline de bun-simț acele previziuni extravagante.

9 | O ocazie de aur

Mi-am condus musafirul până la lift. Timpul disponibil mi se comprimase. La acel sfârșit de august, un eveniment important impunea să fiu prezent în aceeași seară la Deauville. Celebra vânzare de cai pursânge în vârstă de un an, mânjii aceia excepționali de cel mai nobil sânge, era prilejul pentru responsabilul departamentului de gestiune să meargă an de an la pescuit de rechini în timpul celor două zile cât ținea târgul. Aveam întâlnire la 18.30 pentru a analiza rezultatele prospecției. După care urma un dineu de gală, în timpul căruia voi servi drept momeală pentru a încerca să încheiem o afacere importantă.

Eram destul de mulțumit de celula de criză de mici dimensiuni pe care o pusesem la punct cu cinci ani mai înainte. Formată din trei elemente selecționate pentru bunele lor maniere, pentru relațiile pe care le aveau ori pentru calitatea familiilor din care se trăgeau, echipa scotocea prin locurile de înaltă clasă ale transhumanței miliardarilor din lumea întreagă: Balul Trandafirului din Monaco, Salonul Internațional al Anticarilor de la Maastricht, Târgul de Artă Contemporană de la Bâle sau Revelionul de la Gstaad erau tot atâtea ocazii de a ne apropia de potențialii clienți, adesea inaccesibili.

Înainte de a mă evapora, mai aveam de dat câteva telefoane. Obiectivul? Să plec cât mai devreme pentru

a evita ambuteiajele de seară de pe autostrada către Normandia.

— Deranjez?

Preşedintele îşi făcuse apariţia în cadrul uşii de la biroul meu. De fiecare dată când avea să mă pună la curent cu vreo problemă delicată îşi mângâia chelia cu un aer inspirat. Bronzul îi stătea bine. La şaizeci şi doi de ani, nu îşi arăta vârsta.

— Tocmai plecam, dar, vă rog, intraţi.

— La ora asta?

— Fug la Deauville. E vorba despre mânjii pursânge, ştiţi...

— Înţeleg. Micile fantezii... Aş fi vrut doar să vă spun câteva cuvinte despre un dosar încă absolut confidenţial în stadiul actual...

Am aprobat din cap fără alt comentariu. Eram obişnuit cu precauţiile sale oratorice care învăluiau şi cea mai insignifiantă conversaţie.

— Un prieten m-a îndreptat către o pistă interesantă.

Aici aş fi avut nevoie să aflu pe ce teren călcam.

— Un... prieten?

— Mda, în sfârşit... Un apropiat. Vicepreşedintele unei mari instituţii americane.

— Aşadar?

— E ceva destul de delicat... Bun, înţelegeţi..., a mormăit brusc contrariat. Mă refer la Citigroup.

— Au avut şi zile mai bune.

— Uitaţi ce e, dacă aţi fi construit o bancă aşa cum e aceea, aţi fi avut tot dreptul să glumiţi. Oricum ar fi, l-am întâlnit săptămâna trecută la Paris şi, la un moment dat, am vorbit despre Europa de Est.

— Înțeleg.

— Pe scurt, a fost vorba despre Ucraina. Închipuiți-vă că a treia bancă a țării este de vânzare. O ocazie de aur! Există un enorm potențial în aceste vechi protectorate comuniste. Țările acelea sunt mult mai dinamice decât ale noastre și pe acolo totul e de inventat.

— Firește. Dar nu...

— Citigroup a hotărât să se reorienteze către Statele Unite. Sunt gata să vândă anumite participații cu condiția ca totul să se facă rapid.

— Dacă îmi amintesc bine, ați fost felicitat la ultimul seminar tocmai pentru că nu am investit în țările acelea.

— Asta era anul trecut De atunci au avut loc niște schimbări în Est... Poate că ați remarcat și dumneavoastră.

— Ce mărime ar avea investiția?

Președintele s-a ridicat. După câteva secunde a dat să plece, după care s-a întors spre mine din prag.

— Ei, nimic extraordinar. Două miliarde, poate două miliarde și jumătate...

— Pentru?

— Pentru 23% din capital.

— Ar trebui să o aducem la minimum opt miliarde de euro. Pentru o instituție care nu este lider într-o țară în stare proastă de funcționare și, pe deasupra, și îndatorată? În context, suma nu este deloc neglijabilă!

— Uitați cum stă treaba, Damien: analizați cifrele și prezentați-mi un dosar complet la sfârșitul lui septembrie. Mai vorbim atunci.

— Spuneți-mi, vă rog, pentru ca să știu cum stăm, am zis, gândindu-mă că în felul acela chiar urma să întârzii, ați semnat deja ceva?

— Nimic. Și chiar dacă aș fi făcut-o, care ar fi problema?

Am studiat cu răbdare dosarul confuz. Evident, era o idee foarte proastă să investim în Ucraina în acel moment. Criza latentă dintre președintele și prim-ministrul acelei țări îngreuna mersul economiei. Perspectiva de inflație pentru 2008 depășea 20% și știam că FMI fusese solicitat pentru un împrumut de mai bine de șaisprezece miliarde. Hotărât lucru: președintele nostru o luase razna! Doar dacă... Un „gest comercial", cum zicem noi, nu cumva se împletea cu târgul propus?

10 | Cârligul

Totul a mers ca pe roate. Am ajuns aproape la timp, iar Pierre-Jean, directorul departamentului gestiune, mă aștepta pe o banchetă îmbrăcată în mușama roșie, la Miocque, restaurantul *happy-few* din Deauville. Lunganul era îmbrăcat într-un splendid costum pe-pit, alb cu negru, o ciudată cămașă roz și o pereche de pantofi maro, de lac, Weston. M-a întâmpinat bucuros.

— Iei un *mojito*, Damien? Am început fără tine.

— Bine-ai făcut. Cum stăm?

— E o zi bună. Licitația a urcat până la 770 000 de euro, ținând cont de viitorul posibil crah, absolut senzațional.

— Au sosit și celebrii noștri prieteni?

— Aproape toți. De altfel, există și o invitată de marcă. Samantha îți spune ceva?

— Bineînțeles. Intermediară de lux care se ocupă afaceri dubioase cu clanul Maktub din Dubai.

— Ei bine, e clar că fata asta nu e pe aici ca să-și completeze educația. Știai că-i plac caii de curse?

— Nu. De altfel, nu știu mare lucru despre ea.

— Am văzut-o azi. Nu făcea niciun pas de lângă un tip de la Barclays. Parcă era unul dintre vicepreședinți.

— La ce te gândești?

— Sunt unii care zic că se pregătește o afacere.

Ceea ce însemna că englezii erau într-un moment prost. Și că intenționau să se scoată fără ajutorul guvernului. Mod expeditiv de a-și păstra, în același timp, și independența... și bonusurile! Ar fi putut fi interesant să lucrezi cu genul ăsta de intermediari. Era cazul să fac ceva și în direcția asta. Personal...

— Nu mi-o poți prezenta?

— De ce nu? Vino la Londra, vom încerca să luăm masa în restaurantul ei de lângă crescătoria de cai de prăsilă din Newmarket. Trece des pe acolo.

A intrat și Hervé Morin. Pierre-Jean s-a aplecat spre mine cu figură de conspirator.

— A pus mâna pe-o crupă...

— Poftim?

— A participat cu niște prieteni la licitație, după-amiază. Și-au tras un pursânge minunat, pe care îl vor împărți toți patru sau cinci. Așa că-i rămâne și lui o crupă.

Ministrul Apărării s-a alăturat unui grup înflăcărat care, aparent, sărbătorea evenimentul. Era timpul s-o încheiem cu ordinea de zi:

— Și cu Édouard de Rothschild cum rămâne?

— Uite, am impresia că se poate încerca oarece. Dacă tot a părăsit banca familiei, am putea pune mâna pe afacerea lui.

— Adică?

— Nu e clar ce s-a petrecut între el și fratele lui vitreg, David, dar se pare că o ceartă tot a fost. Evident, faptul că au cumpărat *Libération* nu a calmat lucrurile.

— Adevărat, acum nu mai este bancher, ci mogul al presei!

— Poți să râzi, Damien, dar, ținând cont de cifra averii personale, tare mi-ar mai plăcea să-l aducem în grajdul nostru.

— De cât e vorba?

— În pofida a tot ceea ce pierde zilnic din cauza jurnalului, se estimează că, împreună cu fratele lui, posedă mai bine de trei sute de milioane de euro.

Se împlineau doi ani de când îl luasem pe Édouard de Rothschild în vizor. Pierre-Jean, mare specialist al băncii în mârțoage și averi, care merg împreună, reușise, în cursul unei serate organizate de *France-Galop*, să se apropie de moștenitor care, de altfel, era și președintele asociației. Cu un mare număr de membri, aceasta organizează principalele curse hipice și administrează șase mari hipodromuri în Franța, printre care și pe acela de la Deauville. Zglobiul cincuagenar, călăreț de talie internațională și specialist al săriturilor peste obstacole, se apăra cât putea de profitori de teapa noastră. Totuși, Pierre-Jean reușise să îl intereseze, dându-i senzația că e un pasionat al hergheliei sale și al culorilor pe care le purta, „caschetă galbenă și pelerină albastră", invers decât purtase tatăl său.

După îndelunga muncă de apropiere, venise vremea concluziilor. Aici trebuia să intervin eu. Specialistul nostru în gestionat averi făcuse în așa fel încât fusesem invitați amândoi la serata de încheiere a licitației anuale de mânji pursânge, care urma să aibă loc în seara aceea la castelul din Meautry, fieful normand al lui Édouard de Rothschild.

Trebuia jucat strâns pentru a pune mâna pe un adevărat mandat de gestiune. Reflectam la temele pe care

urma să le dezvolt în scurta conversaţie pe care o vom avea, dacă totul s-ar fi desfăşurat conform planului: New York, situaţia echipei în MBA, minunata lui soţie, Arielle, pe care Isabelle o întâlnea, din când în când, la Ritz Health Club, ceasurile de glorie în banca familiei, greutatea de a-ţi administra tu însuţi averea când dispui de ceva bani...

Obiectivul era de a face să intre la noi această ramură a faimoasei dinastii. Ne-am fi mulţumit şi doar cu o părticică din patrimoniu.

Prada s-ar fi dovedit un preafrumos trofeu cucerit de noi doi, un mijloc eficace de a mai închide pliscul preşedintelui şi, bonus, o dobândă de piaţă dată dracului. Pentru a mai strânge nişte papagali...

11 | The Banker

În săptămâna aceea am ţinut-o lanţ cu festivităţile. Afacerea Deauville şi miliardarii săi se soldase cu un eşec discret: Édouard de Rothschild abia de mi-a adresat câteva cuvinte, dar serata ne-a permis să identificăm alte ţinte la fel de bogate, pe care Pierre-Jean le-a luat imediat în colimator. Pentru a o încheia miraculos, am plecat în weekend la Londra pentru a participa la ultima mare petrecere a mondializării fericite. Şi ce fericire! O capitală fermecată, paradis al speculatorilor de două decenii încoace... City este prin excelenţă locul european în care poţi face bani. Mulţi bani. Practic, Londra era ultimul paradis fiscal tolerat. Până la urmă, în Elveţia justiţia ajunsese să coopereze. De altfel, la bancă, urmăream îndeaproape destinul comisiilor rogatorii care se multiplicau în întreaga Europă, întărind în mod periculos ajutorul reciproc judiciar între statele membre.

Uităm adesea că Anglia este o insulă. Pe acolo, solicitările justiţiei franceze sau germane sunt adeseori prost primite. La fel e şi cu fiscul. Administraţia britanică este teribil de suspicioasă, văzând peste tot ingerinţe. La început se mulţumeşte să acuze defectuoasa recepţie a curieratului, apoi, tăcere totală. Şi îndelungă. Apoi nimeni nu mai îndrăzneşte să zică nimic, pentru a nu-şi strica reputaţia. Până la urmă, unul dintre puţinele locuri britanice în care cooperarea internaţională funcţionează

foarte bine, cu un serviciu ireproşabil, rămâne Annabel's: în micul cocon pentru nopţi englezeşti de mare clasă, faptul de a fi francez nu este neapărat un handicap.

În seara aceea totul s-a întâmplat la *Dorchester*, hotelul de lux în care, de altfel, obişnuiam să mă întâlnesc cu Mandy. Ca în fiecare an, revista engleză de elită *The Banker* îşi decerna premiile finanţiştilor cei mai merituoşi. Intrând în saloanele venerabilului stabiliment de lângă Hyde Park, mă gândeam că nu prea era materie primă pentru autocelebrarea din seara aceea. Toată lumea se felicita cu toată lumea, bancherii mapamondului se pipăiau ca pentru a se asigura că bonusurile o vor ţine tot aşa. Mişcător spectacol, dar grotesc.

În mijlocul cinei, servită la lumina lumânărilor în sala imensă de recepţii a hotelului, directorul revistei financiare lunare a urcat la tribună pentru cuvenitul discurs din care reieşea că profesia noastră s-a comportat cu o mare integritate în ultimele luni, făcând faţă responsabilităţilor cu un curaj ieşit din comun. Mă ciupeam întrebându-mă ce oare căutam eu acolo.

Litania medaliilor a început chiar înaintea fripturii de vită cu sos de mentă: premiul pentru *hedge fund* cel mai *successfull*, premiul instituţiei celei mai rentabile, premiul celui mai bun curs bursier... Nu lipsea decât premiul pentru buna prietenie! Acum era felicitată Société Générale pentru filiala ei din Rusia. Era indiscutabil premiul pentru umor negru. A urmat premiul pentru filiala din Armenia a Crédit Agricole: altă poantă! Cât despre banca noastră, mereu pe culmile succesului, a recoltat până la urmă patru premii, printre care şi cel al inovaţiei finan-

ciare. Finanța de vârf mondială o luase razna, iată adevărul. Pe care îl știam foarte bine. Și totuși, euforia aceea părea că va dura o veșnicie.

În fond, în seara aceea *The Banker* decerna marele premiu al escrocheriei. Iar candidații nu lipseau. Inspirându-se din schi, s-ar fi putut decerna a treia stea, ba chiar medalia de aur pentru slalom special în vânzare de credite, din moment ce atâția mici acționari fuseseră adunați pe acest drum fără întoarcere — în orice caz, pentru economiile lor? Păi, ce cumpăraseră fără să aibă habar? Creanțe fără acoperire constând din tranșe ale datoriilor contractate de familii mexicane care trăiau în Statele Unite și care împrumutaseră până la 130% din valoarea casei în care locuiau, ba chiar și cu dobândă variabilă! Prețurile în imobiliare scăzuseră, dobânzile urcaseră brusc, amărâții nu mai putuseră plăti datoria, așa că li se luase maghernița. Fără riscuri? Așa se credea în momentul respectiv. După care, prețul caselor scăzuse încă și mai mult. Clienții renunțaseră la împrumuturi, iar băncile sfârșiseră prin a fi cu toate contaminate.

Vecinul din dreapta m-a întrerupt din starea meditativă. Era unul dintre directorii de la HSBC Londra cu care mi se încrucișaseră drumurile de multe ori în ultimii ani. Încercase să mă convingă încă de la începutul mesei că revenirea în formă era iminentă: „Înțelegi, ar fi de ajuns să dinamizăm ceva mai mult societățile de investiții cu capital variabil, că ai vedea cum duduie!" Am zâmbit, consternat de asemenea certitudini. În momentul acela, deja înțelesesem: verbul „a dinamiza", lipit de eroicele noastre societăți de investiții monetare cu capital variabil, plasamentele, teoretic, cele mai simple, as-

cundeau de acum un pachet zdravăn din acele împrumuturi periculoase care circulau prin toată lumea! Dar văduva din Carpentras ori funcționarul din Mans care, cu ochii închiși, se înverșuna să își arunce economiile în ciorapul ăsta de lână găurit?! În fond, banca ar mai fi meritat un premiu al șmecheriei pentru a fi rătăcit mințile atâtor depunători plini de încredere.

Și-apoi, dacă tot erau pe acolo, premiile ar mai fi putut fi decernate și instituțiilor ca Dexia, care umpluseră conturile clienților cu acțiuni gata prăbușite. Bandiții aceia obținuseră deja, de la începutul anului, 5 miliarde de euro vărsate cu generozitate de către statul francez pentru a-i scăpa de la faliment. Pentru 7,3 miliarde cifră de afaceri, 70% cvasisubvenții — record mondial!

Cel din urmă premiu care ar mai fi trebuit acordat era acela al necinstei intelectuale. Aici, cursa ar fi fost strânsă. De douăzeci de ani încoace solicităm în cor și urlând mai multă libertate, mai multă independență, mai multă relaxare a pieței și mai puține reglementări, mai puțină birocrație, mai puține impozite! Hazul e că asta am și obținut! Mai întâi din partea socialiștilor, ai lui Fabius, Strauss-Kahn, Bérégovoy, Delors, care, după criza lor de demență din 1981, se întorseseră la sentimente mai bune. Mii de mulțumiri, caizi ai Partidului Socialist, bancherii vă datorează mult! Dar, atenție: și dreapta s-a arătat tot atât de binevoitoare. După alegerea lui Chirac, tutela asupra Băncii Franței devenise ca și inexistentă. Cât despre brațul ei armat, Comisia bancară, a fost ca și uitat vreme de un deceniu. Nimeni nu și-a arătat mușchii în vreo anchetă, nu s-a primit nicio atenționare publică,

niciun raport. Micii ei funcţionari erau de domeniul perfecţiunii!

Se servea desertul. Mă săturasem de serbarea de autofelicitare cu tot cu ambianţa ei ostentativă de sfârşit de domnie. Am întins-o explicând că trebuia să iau avionul foarte de dimineaţă pentru a merge la Budapesta. Adevărul era că tare aş mai fi luat desertul în cameră. Un desert în neglijeu de mătase... Numai că Mandy nu era la Londra. Presupuneam că hoinărea prin New York. Fata asta îmi lipsea puţin mai mult decât mi-aş fi dorit. Lucru care începuse să mă enerveze.

12 | Lunch la Budapesta

Henry Kravis conduce una dintre cutiile negre ale capitalismului mondial, un gigantic *hedge fund*, KKR, reputat atât pentru performanţe, cât şi pentru opacitate. Altfel spus, este vorba despre un fond de investiţii care, de fiecare dată când poate, cumpără cât mai ieftin şi vinde cât mai scump. Pare simplu, dar nu este deloc aşa: să câştigi atâţia bani atât de repede este mai mult decât o meserie, este o vocaţie, un har mistic aproape. Omuleţul acesta aparent lipsit de importanţă este un mit al marii finanţe, fie şi întrucât cântăreşte trei miliarde de euro.

Cu el aveam întâlnire la Budapesta. Hotărâsem să ne vedem „pentru *lunch*", cum zice el, în restaurantul său favorit, *Four Seasons*. Preşedintele nostru mă delegase să studiez posibila achiziţionare a lui Raiffeisen, una dintre cele mai mari bănci austriece, foarte bine înfiptă în ţările din Est, dar care începuse să dea semne de slăbiciune.

— Ştiţi, treburile merg prost...

Sexagenarul bondoc, cu maxilar de pitbull, masacra franceza cu accentul lui texan, bun pentru tăiat copaci. Ţinea la mine fiindcă, în urmă cu câţiva ani, convinsesem comitetul executiv al băncii să meargă jumătate-jumătate cu KKR într-o operaţiune cam încurcată. Dacă îmi amintesc bine, era vorba despre a cumpăra un mare

pachet de acțiuni de la Legrand, fabricantul de aparatură electrică din Limoges. Faptul că mă trag din zona aceea mă incitase să aranjez lucrurile în așa fel încât afacerea să se desfășoare în bune condițiuni. Afacere de care, de altfel, am scăpat rapid, revânzând acțiunile și încasând, la repezeală, 200 de milioane de euro. Povestea făcuse ceva valuri, însă reușisem să nu apar în presă, pentru a evita ca părinții mei să aibă probleme. Mica operațiune, reușită totuși, contribuise la fondarea unei bune prietenii între mine și Henry.

Era luni, 1 septembrie. Ascultându-l pe Kravis, îmi reveneau în memorie confidențele tulburătoare ale lui Mandy. Vânătoarea mea de brokeri, care știa, în trecere, să își încaseze partea ei de premiu, părea conectată la adevărata putere: cea a petrodolarilor și, prin urmare, a saudiților, cei mai buni clienți ai ei. Să fi fost oare cu putință ca secretarul Trezoreriei americane să fi depășit linia galbenă, anunțând un prinț saudit despre căderea celor de la Lehman Brothers? Sigur că Sultanul nu era vreun oarecare, dar totul părea o enormitate. Experiența mă învățase să nu acord încredere enormităților la vedere. Cine ar fi crezut că un beduin ar fi fost în stare să trimită două avioane de linie pentru a face praf turnurile gemene de la World Trade Center pe 11 septembrie? Nimeni.

Kravis se apucase să îmi vorbească.

— Ești la curent cu Lehman?

Iarăși? Ce Dumnezeu aveau toți cu banca asta? S-ar fi zis că întreaga lume se învârte în jurul ei! Credeam că face aluzie la povestea lui Mandy. Dintr-odată, mi-a venit cheful să par informat.

— Vă referiți la prințul arab? am răspuns sigur pe mine.

Kravis a făcut ochii mari.

— Care prinț arab? Nici vorbă, mă refer la banca namilei de Fuld. Acum o săptămână explica tuturor jurnaliștilor jurându-se că Lehman nu are nicio problemă, dar niciuna, cu lichiditățile! După care mi-a telefonat *chief of finance* de la Lehman care m-a asigurat că toate zvonurile erau răspândite de Goldman. Și uite așa noi, la KKR, ne-am trezit lipiți de o hârtie împuțită de vreo 120 de milioane de dolari și...

— Toată lumea o știe. De altfel, sunteți într-o companie de top...

— Damien, nu despre asta vorbesc! Acesta este doar un amănunt, o să avem partea noastră de pierdere, nu e ceva dramatic. Nici vorbă. Grav e că...

Deși arătându-și vârsta — figura săpată de riduri profunde stătea mărturie —, Kravis degaja o impresie de forță. Era un omuleț nu chiar simpatic, destul de lacom, dar care emana un amestec de energie vitală, de inteligență extraordinară și de fluid magnetic... Totul însoțit de o brutalitate abia ascunsă. Avea cu ce se face respectat în universul baroc al marii finanțe mondializate. Când surâdea ai fi zis că te afli în fața unui șarpe boa, gata să își înghită prada.

— E vorba despre elvețieni, Damien. Asta este problema...

O umbră i-a acoperit privirile, ceva între plictiseală și neliniște.

Adică?

Văzându-l atât de abătut începusem să mă alarmez.

I-au lăsat baltă!

Cuvintele acestea erau. Aşezate aşa, grămadă, în faţa mea, dar încă refuzam să le pricep.

— Doar nu vrei să spui că...

— Ba chiar aşa. Paulson l-a sunat pe Pascal Couchepin, preşedintele...

— Confederaţiei?

— Da. Şi i-a spus că vrea numerele conturilor celor şase patroni de la Lehman în douăzeci şi patru de ore. Tocmai vorbise cu preşedintele Asociaţiei Bancherilor Privaţi, căruia îi ţinuse acelaşi discurs...

— ... şi îl ameninţase la fel?

— Se poate zice şi aşa, presupun! Paulson i-a spus: Uitaţi cum stă treaba, nu-mi place deloc ceea ce sunt obligat să fac, doar am condus şi eu, timp de opt ani, Goldman Sachs, dar nu mai am de ales. Dacă nu, m-am ars... Ceea ce nu ar avea prea mare importanţă, numai că, atunci, criza se va transforma într-un dezastru cum nici nu vă puteţi imagina!

— Şi celălalt ce a zis?

— A ascultat. Ce aţi fi vrut să îi răspundă unui gigant care cântăreşte numai el un miliard de dolari şi care mai este şi secretarul Trezoreriei guvernului Statelor Unite? Paulson a continuat, spunându-i preşedintelui elveţian: Lucrurile sunt simple, dacă nu ridicaţi secretul bancar în acest caz, într-o săptămână trecem prin Congres o lege de urgenţă prin care vom interzice pentru şase luni orice tranzacţie financiară între Elveţia şi Statele Unite. Vă închipuiţi tabloul a ceea ce va urma?

— Bine, dar pentru ei violarea secretului bancar este aproape o crimă! Şi încă şi la ordinul guvernului! Şi încă şi pentru şase persoane o dată! Imposibil!

— Ba da. Chiar asta s-a petrecut acum patru zile și, cum principala lor bancă a pierdut 40 de miliarde de franci elvețieni și e la marginea falimentului..., le-ar fi fost greu să nu colaboreze...

— Bine, dar... ar fi pentru prima oară!

Kravis s-a îndreptat în scaun, atins la punctul sensibil.

— Din fericire, după câte știu, așa este. Dar și o dată e prea mult!

— Și atunci?

— Ei bine, ministrul elvețian și tipul care conduce Asociația Bancherilor Privați au plecat la vânătoare. În definitiv, Geneva nu este un oraș chiar atât de mare! Pe urmă i-au strâns de coaie pe fazanii ăia de la UBS și au șters cu ei pe jos de toată frumusețea! Și nu au întârziat să toarne conturile patronilor de la Lehman guvernului american, asta e! Să mai zici că Elveția este un paradis fiscal! Ar fi de râs, dacă nu ar fi o catastrofă. În fond, Damien, dacă vom povesti toate astea într-o bună zi, nimeni nu ne va crede. Totuși acesta este adevărul...

Mă gândeam la ceea ce îmi dezvăluise Kravis. Nu era de ici de acolo. Noutatea avea toate șansele să fie autentică. Creierul mi-a trecut în stare de alarmă, nivel roșu. Ca responsabil al zonei Europa, Elveția aparținea teritoriului meu. Cine ne putea garanta că filiala noastră GBN Asset Management mai putea fi protejată? Eu însumi organizasem ieșirea din Franța a unui anumit număr de exilați fiscal. Mai erau aceștia, acum, în siguranță? Mă va informa oare directorul filialei despre presiunile la care putea fi supus? Va fi suficient de motivat să reziste? Unii dintre

clienți îmi erau chiar apropiați, nu aveam dreptul să îi las să se prăbușească. Dacă fiscul francez le va descoperi existența conturilor, amenda putea merge până la 80% din sumele identificate. Nici măcar cartelul de la Medelin nu cerea asemenea sume exorbitante! Și dacă guvernul francez avea să adopte asemenea metode tâlhărești, spre ce ne-am fi îndreptat? Cum trebuia să reacționez?

Mi-a dat prin cap o glumă. Cum să faci să ai ceva avere? Răspunsul: să ai una mare și să o încredințezi unui bancher elvețian! În orice caz, marea începea să fie agitată. Se impunea să precizăm situația, analizându-i toate elementele. Nu dispuneam decât de o singură certitudine: perspectiva crahului nu mai era chiar atât de absurdă pe cât părea.

— La ce vă gândiți, Damien?

În minte îmi reveneau amintiri îndepărtate.

— Știți, Henry, am avut noi, francezii, un mare ministru care a servit sub toate regimurile, de la monarhia absolută până la partizanii terorii: Talleyrand...

— Am auzit de el.

M-am abținut să zâmbesc.

— Bun. Într-o zi a spus: „Cine n-a cunoscut Vechiul Regim, nu știe ce înseamnă plăcerea vieții". Dragă Henry, cred că, de douăzeci de ani încoace, am cunoscut și noi plăcerea vieții în finanțe, așa că...

Am lăsat fraza neterminată.

— Și...?

— Și acum... trebuie în primul rând să ne gândim cum să ne salvăm pielea!

13 | Întoarcerea la esențial

Douăzeci de ani de creștere și de bonusuri ne-au șters, până la urmă, întreg discernământul. De luni de zile, de fiecare dată când încercam să înfrânez proiectele delirante, aveam senzația că sunt, în cadrul serviciului, responsabilul cu stricatul chefului celor din jur, contabilul morocănos și lipsit de ambiție strecurat printre cei mari. În același timp, aveam impresia că sunt copilotul unui avion ale cărui comenzi nu mai răspundeau. Cât despre pilot, complet dat peste cap, nici nu se mai punea problema să facă avionul să aterizeze!

Ne-am schimbat meseria fără să fi anunțat pe cineva. Nici pe miniștri, nici pe clienți. Lăsasem magazinul deschis și vânzarea continua, deși în realitate ne băteam joc de toți banii în cazinoul de vizavi. Și, cu fiecare pierdere, dublam miza. Convinși neîncetat că ne vom reface. Să întârziem clipa în care ni se vor închide conturile ajunsese obsesia noastră. Regula era mereu aceeași: să împingem ceasul adevărului pe anul viitor, întrucât legea amortismentului și cea a provizioanelor ne dădeau dreptul să o facem. Brokeri de mai puțin de treizeci de ani mizau în funcție de modelele matematice din care nici președintele, nici eu nu pricepeam nimic. Firește, responsabilul diviziei de produse derivate își lua sarcina de a ne liniști la fiecare întâlnire. Operațiunilor riscante li se

adăuga o frenezie a achizițiilor de tot felul, de parcă lichiditățile de care dispuneam ne-ar fi ars degetele. De altfel, în fond, iată ce se întâmpla: investeam la greu ca pentru a scăpa de o trezorerie excesiv încărcată. Cumpăram bulevarde, turnuri, hoteluri, avioane... După care reparam totul cu mari cheltuieli și repuneam obiectul în circuitul pieței. După un an, aceste investiții judicioase se dovedeau dezastruoase. Nimic grav: mai băgăm anul acesta un provizion. Evident, piața își va reveni.

Perla ne era banca de afaceri. Procedasem la mariajele cele mai baroc: distribuție și canal de televiziune, siderurgie și ambalaje, lux și canapele Roche-Bobois, hoteluri și pantofi cu ținte de diamant. De toate făcusem. Comisioanele atingeau sume astronomice. Treizeci de milioane de euro, uneori optzeci când se întâmpla să complicăm suficient problema, pentru a justifica rapoarte interminabile și multiple tururi ale mapamondului. Numai că, de pe la începutul lui 2008, fraierii se deșteptaseră. Protestau, discutau, se rățoiau neîncetat. Minunatele mariaje ajunseseră tot mai rare.

Pentru a mai avea ceva rezultate, nu ne mai rămânea decât meseria de bază: clienții cei mai modești, oamenii aceia de ispravă care trag mâța de coadă. Lor trebuia să le luăm piuitul. De altfel, dobânzile creditelor urmau, anul acela, să crească de la 20% la 21%. Fie că era vorba despre credite de consum, împrumuturi pe termen scurt sau descoperiri de cont, toate aceste nișe erau incredibil de rentabile, în pofida a ceea ce se spunea în discursul nostru oficial. Creditele imobiliare se dovedeau și ele foarte satisfăcătoare, cu o marjă de ordinul a 16%, ceea ce nu era rău deloc. Toate diviziile noastre urmau să iasă

în pierdere, cu excepția exact a băncii de retail, cum îi ziceam în jargonul nostru. În acest domeniu, încă mai aveam niște idei pentru a drege și mai bine meniul. Multiplicând propunerile pentru clienți, reușiserăm să facem să explodeze cheltuielile bancare: viramente, cecuri de bancă, retrageri, deschideri de cont, predarea de cărți de credit, consultări ale contului pe net, totul justificând prelevări bănești aparent lipsite de importanță. Suma finală însă reprezenta mai mult de jumătate din beneficiul anual!

Unde erau sancțiunile? Trebuia să dăm seama? Păi, cui? Consiliilor de administrație? Ce glumă! Statului? Ce mascaradă! Tovarășii noștri de la inspecția financiară nu ne deranjau deloc, asta ca să nu zic mai mult. Presei? Prea multe întrebări nu ne punea și lua de bune comunicatele noastre cele mai sfruntate. Bancherii din lumea întreagă erau pe cale să dea spargerea secolului sub o totală impunitate. Cine să încerce să îi — ne — oprească? Nimeni!

De la Paris la New York, o întreagă bandă acumulase averi inimaginabile. Richard Fuld, boss-ul de la Lehman? Știam de la Henry Kravis că trăia ca un nou Rege Soare. Lehman dispunea de șase avioane cu reacție private care valorau vreo sută șaizeci și patru de milioane de dolari, de șapte avioane de alte feluri, printre care și un Boeing 767 (sic!), și de un elicopter luxos, un Sikosky, mijlocul de transport urban cel mai elegant al acestor *tycoons* megalomani. Banca mai poseda și o parte din extrem de scumpa companie de aviație Net Jets, estimată la cincizeci și trei de milioane de dolari, o colecție fantastică de opere de artă, printre care tablourile sud-africanei

Marlène Dumas și lucrări ale fotografului german de top Andreas Gursky. Și asta nu era totul! Cu titlu personal, Fuld deținea două proprietăți imense, dintre care una în Florida, de aproape treizeci de hectare, un apartament la New York și un mic portofoliu de acțiuni. Averea lui personală era evaluată la mai bine de opt sute de milioane de dolari.

Dar acesta nu era singurul care știuse să profite. Marcel Ospels, de exemplu, dispunea de o avere estimată la aproape șaptezeci de milioane de dolari. O adevărată performanță pentru acest onorabil cetățean elvețian care contribuise la ruinarea UBS, cea mai bogată dintre băncile țării sale. De unde în sfârșit demisionase în urmă cu câteva luni. Cu doi ani mai înainte, bărbatul acela cu fizic insignifiant anunțase rezultate „dezamăgitoare". Dar, să nu ne neliniștim: nu era vorba, zicea, decât despre „o perioadă de tranziție". Între timp, acționarii băncii pierduseră 65% din capital.

Mă întâlneam cu acești „patroni-bandiți" — ce alt termen să utilizez? — pe la seratele profesionale ori, din întâmplare, pe la diferite colocvii. Unul dintre cei mai aroganți se chema Chuck Prince. Un răufăcător în capul celei mai mari bănci americane, Citigroup, astăzi în pragul falimentului, având o pierdere de circa patruzeci de miliarde de dolari. Sigur, fusese obligat, sub amenințarea scandalului, să demisioneze cu nouă luni înainte. Soartă crudă? Nici chiar așa. Îi rămăseseră totuși cele o sută șaptezeci de milioane de dolari ale sale pentru a se consola cu ele. Cât despre patronul AIG, compania de asigurări despre care se șoptea că se ducea direct în zid, patrimoniul lui era pur și simplu uluitor. Numele? Hank Greenberg. Averea?

Aproape şaptezeci de milioane de dolari. Cu care putea înfrunta liniştit catastrofa. Care catastrofă? Cea pe care o provocase. Dacă statul american ar fi fost obligat să o repună pe linia de plutire, se spunea că AIG ar fi costat o sută de miliarde de dolari din banii contribuabililor.

Dacă Greenberg îşi pusese pe butuci compania, marele lui prieten, genialul Warren Buffet, era celebru în Statele Unite pentru că, în treizeci de ani, şi-a făcut primii acţionari ai holdingului să câştige de o mie de ori suma investită. În ochii fraierilor care investeau pe rupte, era suficient un Warren pentru a scăpa de toţi escrocii capitalismului.

La noi mergea acelaşi cântec, doar că sumele erau nişte bucăţele mai modeste. Duoul comic care condusese Dexia (dacă „a conduce" este cuvântul potrivit) se descurcase mai mult decât bine. Pierderile nenorociţilor de acţionari? La începutul lui septembrie, acţiunea deja se devalorizase cu aproape 65%. Şi era loc şi de mai bine... Tandemul magic Pierre Richard şi Axel Miller urma să îşi ia zborul cu o recoltă de aproape treizeci de milioane de euro. Nu e rău, dacă privim rezultatele!

Când mă gândeam la Natixis, unul dintre partenerii băncii noastre, nu mă puteam împiedica să nu salut artistul. Care artist? Un anume Dominique Ferrero, directorul general al acelei comédii aproape de faliment, dată de pământ de cuplul de necrezut Caisses d'Épargne — Banque Populaire. Mereu în picioare în pofida rezultatelor calamitarde şi a acţiunilor în scădere cu 80%, supradotatul avea fără discuţie baftă! Cireaşă pe tort, reuşise să pună deoparte vreo zece milioane de euro. Un adevărat geniu al trapezului zburător!

În aceeași categorie, cei doi dansatori încălțați în pantofi de step, care încercau să țină la suprafață vasul amiral al Caisses d'Épargne, se scoseseră bine. Președintele lor, alunecosul Charles Milhaud, cu aerul lui de țăran șmecher, freca pisoiu' pentru un venit anual de trei milioane de euro. Aproape tot atât cât cel al directorului său general Nicolas Mérindol, care părea ceva mai sofisticat, dacă tot nu era și mai vizionar.

Ce de incapabili printre toți acești așa-zișI lideri! Oi deghizate în rechini, inșii aceștia formau de la Paris la New York, de la Londra la Milano o castă căreia îi reușise lovitura. Niciodată o operațiune de banditism colectiv nu mai fusese dusă cu un asemenea sânge rece, nu mai fusese încununată de un astfel de succes nemaipomenit. Niciodată conducătorii nu fuseseră mai puțin trași la răspundere. Niciodată în istorie nu se mai îmbogățise vreun grup atât de rapid, lăsând în urmă o mare de ruine. Cu adevărat, o asemenea experiență nu s-a mai văzut decât într-o singură țară: pe vremuri se chema Uniunea Sovietică.

Ghiceam că această criză urma să schimbe totul. Și, cu toate că nu puteam ignora cortegiul de catastrofe pe care urma să îl provoace celorlalți, tot mi se părea teribil de excitantă.

14 | O cină în oraș

Îmi aduc aminte că Isabelle avea, în seara aceea, o culoare nouă la păr, ceva între blond-veneţian şi roşcat. Era chiar o nuanţă reuşită, proaspătă. Mă şi vedeam flirtând iarăşi cu ea, reaprinzând flacăra ce ne adusese la căsătorie... Ei, ce idee prosteas-că! În realitate, Isabelle îşi programa şedinţele la coafor în funcţie de locul în care ieşeam. Or, în seara aceea eram aşteptaţi la nişte prieteni. Mă rog, mai mult decât nişte cunoştinţe. Era, ceea ce se numeşte o „cină în oraş", amestecul acela convenţional, tipic parizian, al celor ultrabogaţi, gen mare burghezie ori conducători ai C.A.C. 40 (Continuous Assisted Quotation), înconjuraţi de personalităţi din media sau din barou, fără a uita de cota de homosexuali snobi şi de vedete *has been*. O întâlnire la vârf în arta conversaţiei. Se vorbea despre palatele interzise ale lui Mauritius (înţelegeţi că este vorba despre Insula Mauritius), despre apropiatele alegeri americane şi, desigur, despre starea pieţei.

De data aceasta, gazdă era unul dintre vicepreşedinţii de la HSBC, marea bancă englezească cu sediul în Hong Kong. Cadrul? Un duplex cu vedere către Piaţa Étoile, achitat din vânzarea la timp a unui pachet de *stock options*, acel soi de premii acordate celor mai meritoşi confraţi, care ne-au permis să ne umplem de bani de pe la începutul anilor '90.

Isabelle adora acele serate pline ochi de bancuri și de haine semnate de creatorii de modă. Eu eram ceva mai puțin *addicted*, chiar dacă mă delectam dând pe gât câteva dintre vinurile nobile oferite de gazde: Cheval Blanc (mulțumesc Bernard Arnault), Chassagne-Montrachet (mulțumesc, domnule duce)!

Conversația mergea ușurel. Eram vreo cincisprezece printre care un înalt funcționar de la AMF — Autoritatea Piețelor Financiare, ridicol oximoron! —, încă doi bancheri, unul fiind Mustier, politehnician de la Société Générale care superviza scara ierarhică de la Kerviel — și care reușise să își salveze pielea —, fulminantul director al unui mare săptămânal și un avocat italian de la Roma, însoțit de o creatură tulburătoare care încerca fără tragere de inimă să se dea drept nevastă-sa. Fermecătoarea minciună mă încânta, făcându-i să scrâșnească din dinți pe cocliții participanți. Mai erau câțiva invitați ale căror state de serviciu nu le-am mai reținut.

Chiar în mijlocul cinei, a fost servit la masă și subiectul de interes. Ca de obicei, jurnalistul cu gura mare a fost cel care a călcat în strâchini. Luându-și un aer subtil, de fals naiv, s-a întors către gazdă, care începuse să se lamenteze de vremurile grele, și l-a interpelat prompt:

— Noi, cel puțin, nu am fost prea loviți... Excepția franceză are și latura ei pozitivă, nu-i așa?

Ca și confrații mei care erau prezenți acolo, nu dam pe-afară de optimism agresiv în privința situației piețelor, însă discursul băncii, repetat cu insistență de Numărul 1, mi se învârtea în cap ca o mașină de spălat creiere: „Vom trece printr-o furtună puternică, dar această criză de încredere absolut irațională va fi de scurtă durată".

Ascultând de un reflex pavlovian, nu am mai stat pe gânduri şi am intervenit pentru a susţine teza jurnalistului:

— Ia staţi puţin! Franţa nu e Wall Street. Băncile şi asiguratorii s-au dovedit înţelepţi, aşa că nu există cadavre prin dulapuri.

În acel moment a luat cuvântul Jean-Pierre Mustier. Frazele pe care le-a pronunţat mi-au rămas înscrise pentru totdeauna în memorie, într-atât erau de profetice:

— Ascultaţi-mă, a zis cu voce gravă, atât de calmă încât devenea înfricoşătoare. Haideţi să lăsăm poveştile. Nu există nici excepţie franceză, nici excedent bugetar. Suntem pe cale să ne izbim de perete, cu claxonul în funcţie...

Una dintre nevestele liposucţionate, care avea pesemne acţiuni la Société Générale, i-a tăiat vorba:

— Iertaţi-mă, domnule. Desigur sunteţi foarte competent, dar nu aceasta este opinia generală. Mediul financiar de la noi a fost mult mai prudent decât cel din America...

Mustier s-a enervat:

— De unde ştiţi, doamnă? Lucraţi cumva la bursă? Sunteţi expert contabil? Nu? Realitatea este că jumătate din băncile franceze sunt atinse! Dacă nu mai mult. Dexia? E în pragul falimentului. Natixis? Milhaud nu a priceput nimic! Dupont nici atât! Fără ajutorul statului s-ar fi prăbuşit până acum! Dar BNP Paribas? Vom vedea cum se vor descurca după aventurile lor chinezeşti...

— Dar dumneavoastră, cei de la Société Générale? şi-a dovedit respectiva soţie obrăznicia.

— Cu noi nu are nicio legătură, doamnă. Am investit pe piaţă la preţuri foarte rezonabile. Vă spune ceva

Rosbank? Evident, nu. Numai că toți analiștii ne-au înțeles strategia...

— Mă rog, după afacerea Kerviel este cunoscută calitatea organelor dumneavoastră de control!

Din motive pe care nu le știu, soția cu pricina părea să se agațe ca scaiul de bietul om. Să fi fost, poate, o mică acționară a instituției acestuia?

— Companiile de asigurări au mai puțin de-a face cu actualele incertitudini, nu-i așa? a șoptit președintele AMF, un anume Prada, care era responsabil cu înghițitul bobârnacelor fără a crâcni de ani și ani și care încerca vizibil să își completeze, cu acea ocazie, informațiile.

Însă Mustier se dezlănțuise.

— Presupun că aceasta a fost o glumă. Castries s-a dus chiar el în Rusia, însă, orice ar crede doamna, nu s-a descurcat așa de bine ca noi. Unii consideră că noua lor companie de asigurări rusești, Reso, a fost mai mult decât bine plătită... În orice caz, de luni de zile Axa povestește ce vrea pe piață. De altfel, sunt foarte expuși la *subprimes*...

După ce i-a aruncat o privire jurnalistului, gazda noastră i-a luat apărarea asiguratorului:

— Nu pot să las lucrurile așa: Henri este un gestionar remarcabil, ar fi absurd să se spună că...

— Ce să se spună? Că Axa a intrat în propriile fonduri? Că dacă va urma un crah, ipoteză care, într-adevăr, pare absurdă, compania ar fi în pericol?...

Era pentru întâia oară când auzeam la o recepție din oraș pronunțându-se cuvântul tabu. Și am simțit dintr-odată nevoia de a pune și eu o cărămidă la ridicarea edificiului. De altfel, nu nutream cine știe ce afecțiune

pentru patronul Axei, care nu catadicsise niciodată să stea de vorbă cu mine.

— După câte știu, mai sunt și alte probleme. În aparență, Castries nu era la curent cu riscurile asumate de filiala sa americană. Fiindcă, altfel, s-ar fi putut dovedi mai ferm și ar fi putut tăia în carne vie...

— Și celelalte companii? a articulat cu greutate avocatul italian, care trebuie să fi avut ceva acțiuni la Generali.

— Ce-ați vrea să vă spun? Aviva a pierdut 20% într-o singură zi, întrucât circula un zvon negativ pe seama lor. Zürich Financial Service a pierdut 70% din valoare în ultimii trei ani și nu mai reușește să își revină în pofida tratamentului de șoc la care o supune președintele ei american. Cât despre Allianz, abia dacă merg un pic mai bine. Și-au băut și ei paharul în Statele Unite și nu doar abuzând de *subprimes*... Singura noutate pozitivă, în toată povestea, este că au reușit să acopere pierderile abisale de la Dresdner Bank vânzând-o lui Commerz Bank. Dacă aveți acțiuni acolo, vă sfătuiesc să le vindeți cât mai repede...

— Chiar așa de rău e? a întrebat creatura care îl însoțea pe avocat.

— Știți ceva? Dacă participați la bursă și ați pierdut 25% din investiție, nu mai aveți decât un singur lucru de făcut, doamnă: să vindeți! Imediat! Întrucât, credeți-mă, acele *montagnes russes* ale pieței s-au terminat! De fiecare dată când urcă vreo acțiune, banca în cauză — sau acel *hedge fund* — lichidează pe loc stocul pentru a se reface. Iată de ce tot acest joc va mai dura un timp...

Avocatul italian a făcut o pauză, punând mâna pe paharul cu Montrachet. Ajunsese într-un hal fără de hal, faţa stacojie acoperindu-i-se de sudoare.

Mica scenetă sfârşise prin a mă amuza. M-am hotărât să profit de răgaz pentru a reveni la atac. Când toată lumea se îngălbeneşte, merită să mai bagi ceva echivoc. Când a văzut că deschid iarăşi gura, Isabelle m-a fulgerat din priviri.

— Ştiţi, până şi la New York rechinii de la Blackstone vor fi obligaţi să lichideze acţiunile anul viitor. Dar, cum sunt mai puţin încolţiţi decât alţii, o vor face pe parcursul a mai multor luni, ceea ce va împinge piaţa în jos... şi va sfârşi prin a dărâma cu totul moralul investitorilor.

Încântătoarea tânără care îl însoţea pe italianul cu figură congestionată chiar a părut să se neliniştească. Şi s-a întors către mine plină de speranţă:

— Adineauri spuneaţi că Franţa nu este Wall Street, nu-i aşa?

— Am încercat să fiu politicos, scumpă doamnă. Adevărul pieţelor nu este întotdeauna prea uşor de înghiţit!

— Şi atunci, ce se poate face?

— Nimic, doamnă. Suntem la bordul Titanicului, iar aisbergul e în faţa noastră. Aşa că vă propun să profitaţi calmă de această masă şi să vă îmbrăcaţi bine înainte de a vă îmbarca pe vreuna dintre bărcile de salvare...

15 | Angrenajul

În fond, în primăvara lui 2008 se știa ceea ce avea să se întâmple. Însă am preferat să băgăm capul în nisip ca struțul, în loc să înfruntăm amenințarea. Fraza favorită a președintelui meu a fost, o bună bucată de timp: „Trebuie să ne înfoiem ca o pisică, așteptând ca totul să treacă". Nimeni nu avea habar, la vremea aceea, de Fannie Mae și de Freddie Mac! Nici de epoca binecuvântată în care cele două companii încercau încă să calmeze piața prin comunicate liniștitoare. Și mergea! În decembrie 2007, anul în care încă s-ar mai fi putut schimba cursul istoriei, aceste societăți — în realitate organisme care facilitau accesul la împrumuturi cu dobândă mică, pentru construcții, create, la origine, de statul federal, dar mai apoi privatizate — beneficiau de cea mai bună cotație de credit atribuită de agențiile de *rating* Standard & Poor's, Moody's și Fitch. Dar cea mai de top notă aparținea celor de la AAA. Cu acest *rating* puteai găsi bani fără probleme, ba chiar se băteau băncile pentru a-ți oferi împrumuturi! Totuși, norii începuseră să se adune. Pe 29 noiembrie 2007, într-o singură zi, acțiunile Freddie pierduseră 29% din valoare, iar cele Fannie 25%. Însă nici SEC — însărcinată, pe Wall Street, să controleze realitatea conturilor firmelor —, nici *Fed* — Banca Centrală americană responsabilă cu lichiditățile —, nici secretarul Trezoreriei nu reacționaseră. Piața știa ea singură cum se corectează erorile, nu-i așa? Autoreglarea, cum spunea vechiul guvernator al *Fed*, Allan Greenspan, era rețeta ma-

gică a capitalismului. Puţin câte puţin, dobânzile începuseră să îngreuneze datoriile familiilor americane, care se transformaseră în creanţe pe care băncile s-au dedat răutăcioasei bucurii de a le scoate la vânzare pentru publicul larg şi mereu încrezător. În acel moment, familiile, asfixiate financiar, şi-au văzut casele pierdute. Acestea au fost puse în vânzare, numai că erau prea multe, aşadar preţurile au căzut vertiginos, târând după ele, într-un angrenaj infernal, instituţiile specializate, apoi un mare număr de entităţi care se jucaseră cu focul.

La Paris, marile bănci franceze îşi închipuiseră multă vreme că aveau să treacă prin furtună fără să se ude. Ca orice bun inspector financiar, preşedintele meu era atras obligatoriu de lucrurile la care nu prea se pricepea. Încă de la început făcuse o pasiune pentru şmecheria cu acele *subprimes*. Patronul filialei noastre de la New York, Tony Cassano, pur şi simplu isterizat, ne descria nişte *fantastic opportunities* oferite de aceste plasamente cam misterioase. Redacta notă după notă, asediindu-ne zilnic preşedintele. Una dintre principalele noastre şedinţe era cea din cadrul comitetului director, care aduna o dată pe lună toţi acei *happy few* şi toţi aventurierii care erau la conducerea filialelor mari. La încheierea unei prezentări înflăcărate a lui Tony, din care reieşea că beneficiile noastre, dincolo de Atlantic, urmau să explodeze, omul acesta, altfel prudent ca un şarpe, se hotărâse să se bage. Ei, firește, mai erau şi „procedurile". *Reporting*-ul. Evaluările de risc... Practic, ce se întâmplase? Franco-italianul nostru atacase, iar acum ne comunica şi nouă entuziasmul lui. Dar şi orbirea. În 2007, obligaţiunile noastre în materie de produse derivate şi vânzări de credite

luaseră proporții considerabile. Când începusem să spun în comitetul director că ne asumam riscuri excesive, Numărul 1 mă repezise de față cu toată lumea: „Problema lui Damien este că gândește ca un contabil. Or, contabilii sunt minunați, dar nu sunt obișnuiți să viseze!" Toți participanții au rânjit servil. M-am făcut mic. Am greșit. Însă, după atâția ani în aceeași oală, se cam pierde gustul riscului.

Trebuie spus că, începând cu un anumit moment al carierei, dai de nu puține cadavre. De pildă, favoriții care cad în dizgrație, specia poate cea mai răspândită. De câte ori, oare, nu am beneficiat de adjuncți care s-ar fi presupus că sunt acolo pentru a mă ajuta, dar care, în realitate, făceau tot ce puteau pentru a-mi lua locul? De trei ori? De patru ori? Nu mai știu. Ceea ce știu însă e că mă făceam că nu îi văd, cei ce fuseseră numiți în acele funcții peste capul meu începeau să creadă în steaua lor norocoasă și sfârșeau prin a face vreo prostie. Cel mai adesea vorbeau cu jurnaliștii. Câte o citare prin *Les Échos* sau *Investir* mai mergea, dar când, data viitoare, se tipăreau interviuri în *Monde* sau *Figaro*, lucrul acela se dovedea fatal. Trucul se arătase valabil de fiecare dată.

Un alt caz frecvent era acela al angajatului care își băga nasul mult prea adânc în dosarul care îi fusese încredințat. Ambiția se transforma în megalomanie, devenea rațiunea lui de a fi, lucru care îl îndepărta de ceea ce avea de făcut. Ramura de elită a băncii — desigur, mă refer la fuziuni și achiziții — atrage tipul acesta de caractere. Și iată-i ambalându-se la gândul de a face să fuzioneze EDF cu Veolia sau Peugeot cu Renault. Dată naibii idee! Și atunci era necesar un veto hotărât al gu-

vernului spre a-i neutraliza. Numai că timp de şase luni, dacă nu mai bine, fuseseră plătiţi cu salarii grase. Ba, mai mult, în comitetul director ne criticau „timiditatea"! Moment în care erau ca şi terminaţi.

Printre victimele căzute pe câmpul de bătaie al băncii erau totuşi şi oameni onorabili. M-a şi marcat amintirea unuia dintre ei, pe care l-am întâlnit prin 1980, în timpul unui stagiu. Se numea Éric B., însărcinat cu departamentul de gestiune a patrimoniului, care cunoştea personal cea mai mare parte a clienţilor plini de bani. De o loialitate exemplară, meticulos, administra excelent interesele acestora între Paris, Luxemburg şi Elveţia. Deşi subordonată sediului central, filiala noastră era supusă dreptului helvetic, mai ales în legătură cu un punct deloc neglijabil: secretul bancar. Mulţi ani mai târziu, una dintre vechile lui secretare avea să mă iniţieze în modul de lucru al fostului ei şef. Astfel, încet-încet, am ajuns să înţeleg în ce consta sistemul acestuia care reprezenta un soi de fortăreaţă internă: Éric B. nu dăduse niciodată raportul decât preşedintelui băncii.

Până când, într-o bună zi, pe vremea lui Giscard d'Estaing, imposibilul s-a produs. O parte a *establishment*-ului era pe cale de a se da cu Mitterrand. Opozantul absolut, omul care unise stânga, după cum se spunea. În fapt, susţinerea se limitase la a organiza câteva dineuri şi la a semna nişte cecuri. Foarte neliniştit de evoluţia situaţiei, răzbunător ca temperament, d'Estaing, sau poate anturajul său, a avut o idee strălucită: să ordone un control vamal. Unde? La sfântul sfinţilor băncii, în biroul lui Éric B. Manevra, odată hotărâtă, a fost condusă cu o rară eficacitate. Pe la sfârşitul lui 1980, într-o dimineaţă,

devreme — participanții erau foarte bine instruiți —, vreo douăzeci de funcționari dăduseră năvală în bancă. Éric B. dispunea de un mic birou lambrisat la primul etaj, dând către o grădină cu lămâi, o fermecătoare grădină interioară cu un imens acoperiș de sticlă, de unde putea supraveghea plecările și sosirile unuia sau altuia.

Era pentru întâia oară când o asemenea mare instituție privată făcea obiectul unei intruziuni directe a statului francez. Conducătorii băncii erau tratați ca membrii unui cartel al drogurilor! Rapid, un vameș a reperat un carnet în sertarul unui secretar. După cum mi-a mărturisit vechea colaboratoare a lui B., notesul conținea totul: nume de clienți, coduri de comunicare cu aceștia, pseudonime, uneori, mai ales ale apropiaților din afara cercului familial, care beneficiau de donații regulate, sumele depuse în bancă, cifra lichidităților retrase de-a lungul anilor, plus, evident, circuitele oculte pe care se deplasau acești bani invizibili. Președintele de atunci al băncii, complăcându-se în infamie, a protestat cu o indignare moale și vicleană. Presa nu a reflectat decât vag evenimentul. Iar jurnaliștii care au aflat mai multe au tăcut. Fiindcă Jean B., fratele lui Éric B., nu era chiar oricine, ci directorul celui mai important săptămânal financiar din acea perioadă, competent și riguros, dispunând de un mare capital de simpatie în cadrul profesiei. Care a preferat tăcerea decât să sară pe un confrate aflat în dificultate.

Totuși, povestea s-a încheiat prost. Distrus de eșec — cel puțin el așa considerase incidentul —, Éric B. se sinucisese, incapabil să suporte în același timp privirile clienților și reprobarea mută a unei direcții care, de fapt, îl abandonase.

Dispariția lui contribuise la lămurirea mea asupra regulilor jocului: sigur că da, să-ți servești instituția cât poți mai bine. Dar să nu îți sacrifici niciodată propriul interes în favoarea celui al băncii.

În decursul anilor, propria mea filozofie încă s-a mai rafinat: să-ți servești instituția cât poți mai bine, desigur, dar fără a uita ca, în trecere, să te servești și pe tine însuți.

16 | Gustare de după-amiază la Élysée

Ai fi zis că e o gustare de după-amiază pentru copii. Însă nu pentru orice fel de copii, ci unii din cartierele elegante, tare mulțumiți că se află împreună. La Élysée. În ziua aceea acceptasem să lipsesc de la o ședință complet inutilă cu directorii de agenții — de parcă nu aș fi știut ce se petrece pe-acolo! — pentru a-l înlocui pe președinte la acordarea Legiunii de Onoare unuia dintre colegii săi de la inspecția financiară. Ceremonia a început chiar de la portalul palatului. Patru jandarmi în înaltă ținută așteptau invitații. Verificarea identității nu fusese o glumă, fiindcă trecusem prin poarta de detectare a metalelor și palpare corporală în caz de dubiu. Apoi unul dintre militari mă escortase până la capătul de sus al scărilor, predându-mă portarului pentru a mă conduce mai departe. Cu cât mă apropiam de sala de festivități, cu atât vacarmul lăsa loc mai multor voci, dintre care unele îmi erau familiare.

— Aha, ești pe aici... de când ai venit?...

— De mai bine de șase luni, ai dreptate... Ce mai face Marie-Laure?

— Bine, bine...

— Și cum e, reușiți să treceți prin furtună fără prea multe pagube?

— Patru sute de milioane? Adevărat? Nu mai mult?

— Vă descurcați al naibii de bine...

Mai fusesem invitat la câte un *garden party* la Élysée, dar pentru acordarea Legiunii de Onoare era pentru prima oară. Eram intimidat? Nu tocmai. Acestea fiind zise, locul era impresionant: militari în ţinută de gală, baletul maşinilor oficiale în curte, plecăciunile uşierilor...

Decoratul zilei era foarte popular în două arondismente pariziene. Dragă prietene pe aici, dragă colega pe acolo, doar el putea fi văzut, doar despre el se vorbea. La această întoarcere din vacanţa lui 2008 toţi prietenii îşi dăduseră întâlnire în jurul celui pe care numeroşi jurnalişti îl supranumiseră „Naşul băncilor".

Nu era nici petrecerea tâmpiţeilor descurcăreţi din Bois de Boulogne, nici o ceremonie a lojilor masonice, ci a cretinilor de la inspecţia financiară care veniseră să sărbătorească împreună cele treizeci de miliarde ale lor... pierdere! După alte toate, îşi repetau fără încetare că într-adevăr o meritau. Cum e situaţia la noi? Păi, nu avem nici falimente, nici recapitalizare de urgenţă pentru instituţii cu mari dificultăţi, nici Bear Stearns în manieră franţuzească. Oficial. Iar presa nu era cea din urmă care să le laude şiretenia, discernământul şi, evident, prudenţa. Dexia? Perfect sănătoasă (în ciuda scăderii acţiunilor cu 70%)! Fortis? Tare ca piatra (cu toată cvasinaţionalizarea operată de olandezi)! Caisses d'Épargne? Un triumf (în pofida celor trei miliarde pierdere scontată, prima din 1848 încoace)! Asiguratorii? Dormiţi liniştiţi, bravi deponenţi! Nici vorbă de vreo companie putredă, ca AIG din America. Suntem ţara excepţiei franceze!

Printre toate aceste figuri cu tâmple argintii, şefii inspecţiei dădeau bine în jurul colegului lor decorat. Gosset-Grainville, şef adjunct de cabinet la Matignon,

Richard, șeful de cabinet al ministrului finanțelor, calamitarda Christine Lagarde, Mariani, noul patron însărcinat să salveze Dexia de la dezastrul anunțat, și Pérol, încă secretar adjunct la Élysée, a cărui prăbușire iminentă pe o colosală sinecură era anunțată de unii cu aer de complotiști. Când am dat să mă apropii de micul lor cerc, conversația s-a preschimbat în șoapte, aproape, iar unul dintre ei, Alain Minc, inspector de finanțe într-o altă viață, m-a săgetat cu o privire rea. O voce ușor zeflemitoare, pe care am identificat-o imediat, domina net mica adunare: „Și-atunci mi-a zis: Sakașvili? O să-l spânzur cum a făcut prietenul dumneavoastră Bush cu Saddam Hussein. Și-atunci i-am răspuns: Vladimir, doar nu vrei s-o sfârșești ca Bush!?"

Creierele de la Ministerul de Finanțe din Bercy au izbucnit în hohote, toate ca unul singur, la anecdota președintelui, evident într-o formă excelentă. O clipă, am rămas uluit. În realitate, totul era absolut normal. Unul dintre membrii confreriei finanțiștilor, cu care mă întâlneam adesea la Cavalaire, s-a aplecat spre mine spunându-mi: „De priceput să-l facă pe Putin s-o lase mai moale, din vorbe, se pricepe. Dar când e vorba să și plece din Georgia, nu-l prea văd eu reușind..." Philippe Villin, înalt funcționar convertit de câțiva ani la viața bancară, avea mereu limba la fel de ascuțită, chiar și când era vorba despre președintele republicii.

În momentul în care îmi spuneam că, la noi, curtea regală rezistă tuturor alternanțelor la putere și tuturor scrutinelor, un soi de taur mai-mai să mă dărâme fără menajamente. Enorm, aproape la fel de lat pe cât de înalt, bondoc, bărbatul se deplasa ciudat, în laterală, ca

un velier tras ba la dreapta, ba la stânga în căutarea vântului. Instantaneu, l-am recunoscut pe Antoine Bernheim, legendă vie a înaltei finanțe mondiale. Nu ne vorbiserăm niciodată, însă știam multe lucruri despre el. Începând să își facă averea în imobiliare, acest fiu de comerciant, evreu și credincios practicant în timpul liber, fusese recrutat la Lazard prin anii '60 personal de către patron, controversatul Michel David-Weill. Începând din acel moment, Bernheim își sporise afacerile prin combinațiile băncii de afaceri organizate în condiții satisfăcătoare, cel puțin pentru el. Averea îi fusese estimată, în 2006, la 600 de milioane de euro, ceea ce, dintr-un salariu cinstit, e cu totul onorabil.

Când l-au observat, cei din jurul președintelui s-au mai rărit. Deși străin de lumea inspecției financiare, acest autodidact al banilor fascina cea mai mare parte dintre marile personalități prezente în ziua aceea în sala de festivități. Am prins ocazia să mă lipesc mai bine de cercul lor, mergând în urma octogenarului președinte, de mai bine de șase ani, al companiei italiene de asigurări Generali, un imperiu pe care îl conducea cu un succes imposibil de negat. Sarkozy s-a separat de grup pentru a-l primi cu mâinile întinse. Bernheim i le-a strâns cu putere, violent aproape, scuturându-i dreapta cu o energie de neașteptat pentru un om de vârsta lui. Întreaga asistență îi pândea cuvintele.

— Nicolas, ești cel mai bun, cel mai bun! a declarat cu o voce de stentor, hotărât să se impună în vacarmul dimprejur.

După o secundă de liniște, a adăugat:

— Ne-ai întrecut speranțele! Toate speranțele!

Adresându-i-se astfel, Bernheim traducea toate gândurile secrete ale asistenței. Toți acei mari patroni, toți acei bancheri, toți acei inspectori financiari aveau, în sfârșit, la Élysée, un om al lor care urma să le apere interesele, să le apere averile, să reformeze ISF (Information Security Forum), să le subvenționeze grupurile de afaceri, să schimbe legile pe care nu le mai doreau... Pe scurt, un om prețios. De la TF1 la grupul Bouygues, de la imperiul Pinault la cel al lui Bernard Arnault, de la Oréal la Vivendi, de la Serge Dassault la Henri de Castries, toți erau acolo, vibrând de admirație, gata să-i cânte osanale prin tot Parisul, pe care să le facă să fie reluate în cor de redacțiile respective. Împărțiți între admirație și iritare, își găsiseră un nou stăpân. Și, în pofida proclamării independenței, a interviurilor în care reafirmau autonomia sectorului privat în raport cu cel public, primatul acționariatului asupra statului, veniseră cu toții, în șir indian, pentru a-și depune omagiile și complimentele la picioarele lui.

Aparțineam mediului — corect utilizat cuvântul — în care nu contau decât două legi: cea a banului și cea a raportului de forțe. Aveam să mi-o reamintesc mai repede decât mi-aș fi putut închipui.

17 | Reuniune de criză

Sigur, nu am de gând să pretind că meseria de bancher este rușinoasă. Nici că prezintă vreun risc, evident, excepție făcând clienții. Dar, oricum, mai existau și neplăceri. Una dintre acestea era reuniunea consacrată prezentării bilanțului trimestrial. Era joi, 4 septembrie, și aveam de trecut și peste această mică încercare.

Reuniunea începea de fiecare dată fix la ora zece. Președintele ne făcea hatârul de a-și părăsi pentru câteva clipe biroul pentru a se așeza la masa cea mare din sala de ședințe, situată la același etaj, chiar deasupra grădinii de lămâi scăldată, la ora aceea, într-o minunată lumină naturală. Acolo ni se alăturau directorul financiar, elegantul responsabil al băncii de *retail*, cel al produselor derivate și al noilor piețe, fiecare escortat de câte un colaborator, dar și directorul de la controlul de risc și cel de la afaceri internaționale. În acea zi, tânăra care tocmai plecase din funcția de însărcinat cu relațiile cu investitorii își inaugura noul post, acela de director de comunicare.

Toate băncile stăpânesc destul de bine exercițiul constând în a lua decizii contabile acceptabile în media. Între noi, numeam asta „reuniune de orientare". O onestitate elementară ar fi trebuit să ne facă să îi zicem

„reuniune de costumare". Sau de „cosmetizare". Numai că eram încă mult prea mulțumiți de noi înșine, așa că, dacă aș fi folosit un vocabular atât de necioplit, aș fi fost invitat să părăsesc sala împachetat în smoală și fulgi... ca trișorii din albumele lui Lucky Luke!

Eram curios cum urma să se descurce regina zilei. Fusese aleasă la decizia Numărului 1, care acorda o extremă importanță haloului său personal. Noua guru a comunicării fusese preferată unui specialist în analiza de risc, care ar fi părut fără greutate ca exagerat de competent. Cu atât mai grav ar fi fost dacă tânăra ar fi fost prezentată drept candidata susținută de mine. Or, în spatele aerului lui de catolic moderat, aproape indiferent la cele ce se întâmplau pe lumea aceasta, de ascet al marii finanțe care disprețuiește societatea modernă, marele bărbat din fruntea băncii urmărea, în realitate, de foarte aproape tot ceea ce i-ar fi putut atinge imaginea în mass-media. Și, în subsidiar, pe aceea a băncii.

Când îmi aduc aminte de ședință mi se face rușine. Cât de inconștienți puteam fi! Știam clar că anul nu era nicidecum unul bun. Intuiam că ne va cădea ceva în cap, dar oare ce? În orice caz, zilele acelea, majoritatea nu vedea altceva în incidentele bursiere care se tot acumulau, decât un soi de serie neagră. Fericita mondializare nu se punea în discuție, fiindcă ținea de domeniul evidenței. De altfel, primele altercații au început în momentul în care directorul financiar a abordat subiectul provizioanelor. Ce sumă trebuie pusă deoparte din rezultatul trimestrial pentru a face față riscurilor asumate de bancă?

Pentru a evita supărătorul subiect — diversificarea —, aparatcik-ul a atacat problema dinspre partea ei lumi-

noasă. Ceea ce nu presupunea dificultăți majore. Singura realitate incontestabilă era că gaura din seiful în care adunasem banii în vara trecută era tot mai largă. Ca inspector financiar eminent, îngrijorat că ar fi putut fi făcut părtaș la incomoda responsabilitate, președintele s-a arătat mirat, reproșând violent:

— Păi, cum, Frédéric, doar am închis fondurile acelea!

— Nu chiar, domnule președinte, nu s-a lăsat directorul financiar. Până la urmă așa am prezentat lucrurile, dar vă amintiți, fără îndoială, întrucât am discutat amândoi...

— Și?

Vocea îi trăda evidenta enervare.

— Ei bine, am decis să rambursăm pierderile de peste un milion de euro ale clienților noștri, care sunt destul de mulți...

— Nu înțeleg nimic din ceea ce spuneți!

Puteai ghici ceea ce se abținea să strige marele nostru trezorier: „Păi, totuși e simplu!... Am ajuns pe la șase sute de milioane. Însă tot mai rămân pe dinafară o mulțime de investitori nemulțumiți. S-au primit, cu exactitate, telegrame de la treizeci și șapte de firme de avocatură".

— Și atunci?

— Și atunci recomandarea direcției juridice, după cum știți și dumneavoastră, a fost să plătim în mod egal toți clienții, în caz contrar urmând să pierdem toate procesele.

— La cât se ridică suma?

— La aproape două miliarde patru sute de milioane.

Președintelui îi plăcea să aibă ultimul cuvânt.

— Și ce s-a hotărât?

— Ați considerat că ar fi mai bine să returnăm provizioanele între 2007 și 2008. Pe vremea aceea consideram că perspectivele vor fi favorabile. Am acoperit doar un miliard în 2007, așa că mai rămâne unul de absorbit sau, mai precis, un miliard patru sute de milioane. Însă cum nu am făcut-o în primele două trimestre, recomand să îl lăsăm pentru sfârșitul anului, ceea ce ar însemna șapte sute de milioane în trimestrul trei... Iar soldul rămâne pentru sfârșitul anului.

Președintele s-a întors spre noi pentru a ne vedea reacțiile. Tăcere. Tocmai se pregătea să schimbe subiectul când vestea și-a făcut efectul:

— Poate că este o idee absurdă... Dar dacă mai apar și alte noutăți la fel de proaste, poate că ar fi momentul să le adunăm cumva...

De unde-o fi știut fata asta? Mai cumpărasem și un mare pachet de participațiuni la principala companie americană de asigurări, AIG, considerată până de curând ca bijuteria familiei. Or, odată cu prăbușirea sectorului, în ultimii doi ani, cursul bursei se erodase. Numărul 1 tranșase problema cu șase luni mai devreme, când îi sugerasem să ne asumăm pierderea: „Dragul meu Damien, hotărât lucru, nu veți avea niciodată anvergura necesară pentru postul de Numărul 1!" Numărul 1 în prostie, mda... Din nefericire, sclipitoarea lui analiză nu a fost confirmată de fapte. Nu, cu siguranță fata pipăia terenul pe neve, ca să afle mai multe.

— La ce vă referiți? a întrebat-o sec marele om.

Tânăra a făcut o grimasă care aducea a zâmbet compătimitor.

— Ziceam și eu așa... Numai că problemele... În sfârșit, poate că ar fi mai bine să le punem pe toate într-un pachet-cadou și să le livrăm către mass-media pe toate odată. Cam asta vreau să spun...

Ședința începea să fie distractivă. Obiceiul nostru de a camufla neîncetat pierderile și diversificările eșuate îmbrăca o adevărată dimensiune patologică. Orice ocazie era bună pentru a ne manipula conturile la limita legii. Îmi reveneau în minte zvonurile privitoare la rezultatele îngrozitoare de la Dexia și de la unele filiale ale Crédit Agricole ori Royal Bank of Scotland (RBS). Mă mai gândeam, de asemenea, și la ceea ce se spunea, între noi, despre situația catastrofală de la UBS. Era vorba despre pierderi anuale de ordinul a 13 sau 14 miliarde de franci elvețieni! În fond, fără a fi reflectat vreodată serios la acest subiect, știam foarte bine că toți făceau ca și noi. Și ei își ascundeau eșecurile sub covor. În pofida AMF. În pofida Comisiei de asigurări. În pofida Comisiei bancare. În pofida tuturor reglementărilor atât de lipsite de vlagă, în realitate, dar atât de fulminante când erau proclamate.

— Ideea lui Marie-Cécile nu e absurdă, a lăsat să-i scape, cu voce mieroasă, foarte ambițiosul director al produselor derivate, mai ales că, măcar o dată, nu era responsabil de eșec.

Dacă tot se ivise ocazia, nu trebuia ratată.

— Am putea profita pentru a anunța diminuarea valorii AIG, de exemplu? Ce s-ar întâmpla?

Vizionarul nostru președinte avea să fie izbit de cifră în plină figură. Cu atât mai rău pentru el.

— Deocamdată, cred că s-a ajuns la două miliarde şase sute de milioane, a răspuns sec directorul financiar.

— Chiar atât? s-a foit în scaun Numărul 1.

— Cursul a căzut, în vară, în asemenea hal încât, la un moment dat, a existat temerea de a nu depăşi patru miliarde. Dar trebuie că a mai crescut de atunci. Toate noutăţile rele par a fi deja pe drum... Acestea fiind spuse, ne-am putea gândi să acoperim cam un sfert din sumă în 2008, respectiv opt sute de milioane, şi să reportăm soldul pentru 2009. An care nu poate fi mai rău decât acesta!

Iarăşi m-am simţit obligat să intervin.

— Nu e un pariu cam îndrăzneţ? Nimic din actuala situaţie de la AIG...

— Uitaţi ce e, Damien, a exclamat bătrânul tiran exasperat, dacă intenţionaţi să faceţi pe Casandra de serviciu, mai bine lăsaţi-o baltă!

Era totuşi timpul să frânăm căderea care se agrava din zi în zi.

— Domnule preşedinte! Anul acesta am acumulat decepţie după decepţie, iar rezultatul va fi oricum execrabil. În acest moment, părerea mea este să aprovizionăm la maximum banca. Acţiunile ne vor scădea cu 30% şi apoi ce va urma?

Asistenţa a fost cuprinsă de o tăcere de plumb. Impresionante toate aceste dovezi de curaj strânse pe doar câţiva metri pătraţi!

— Damien subliniază un punct care merită să intre în discuţie, a preluat subiectul directorul financiar. Şi mai sunt şi conturile de creditare ale filialei noastre comune cu Bank of China...

Președintele a tresărit.

— Ce sumă?

— Șase miliarde două sute de milioane de euro. Ceea ce ar îngloba pierderile pe 2007 pe care nu le-am acoperit complet prin provizioane.

Înalții ierarhi din jurul mesei păstrau o tăcere încrâncenată.

— Asta este tot?

— Cinstit vorbind, a murmurat noua directoare de comunicare, cred că este momentul să analizăm totul până la cel mai mic amănunt...

Președintele a ridicat ochii în tavan.

— Mulțumesc pentru sfat, Marie-Cécile, bine gândit. Mai avem și alte cadavre?

Directorul afacerilor juridice a început să se agite.

— Țin să vă reamintesc, domnule președinte, că avem dosarul Corniche, la Marsilia...

— Ce mai e și cu căcatul ăsta? a izbucnit cel care insistase pentru a lua afacerea alături de Oméga 35, un fond cam neglijent cu metodele de gestiune.

— Ei bine, am cumpărat împreună cu o societate de investiții americană o treime din imobilele bine situate, de la est de vechiul port. La vremea respectivă, părea foarte promițător...

— Și acum? a lătrat Numărul 1.

— Renovarea unora dintre clădiri este în ușoară întârziere, iar altele nu s-au vândut la valoarea estimată. În realitate, ar trebui provizionate cu nouă sute de milioane de euro.

— Asta chiar e bomboana pe colivă! i-a scăpat președintelui într-un limbaj familiar cu care nu eram obișnuiți din partea lui.

Înspăimântătoarea reuniune mi-a deschis ochii. Și banca noastră, ca și concurenții ei, miza ca într-o partidă de poker. Și când pierdea, ceea ce se întâmpla din ce în ce mai des, încerca să se refacă dublând miza. Sistemul o luase razna, scăpând, după toate aparențele, de sub orice control. Adunând cifrele pe care ar fi trebuit să le cunosc pe de rost, am ajuns la un total care mi s-a părut grotesc, la început.

— Mai sunt și materiile prime...

Responsabilul cu produsele derivate și noile piețe a profitat pentru a ne mai băga o strâmbă. De data aceasta, a fost rândul directorului financiar să se scandalizeze.

— Ia te uită ce noutate!

— Ei, doar ți-am spus ceva acum câteva zile. La începutul anului ne-am apucat de cacao...

— Și...

— Și a început să scadă. Ne-am zis că încă mai sunt excedente pe piață, mai ales în Coasta de Fildeș, țară pe care unul dintre brokerii noștri o cunoaște bine... Dar, din păcate, ne-am înșelat. A fost o creștere de 40% și, chiar dacă apele se vor mai liniști, vom încheia 2008 cu o creștere între 20 și 25%...

— Cât ne costă glumița asta?

— Patru miliarde trei sute de milioane, domnule președinte, după cum v-am spus și săptămâna trecută, în biroul dumneavoastră...

Directorul financiar ar fi vrut să lămurească situația în felul lui, fără cine știe ce delicatețe.

— Personal, este pentru prima oară când aud de povestea asta cu cacaua. Cât despre sumă, mi se pare mai degrabă ridicată... Dacă adun diferitele nenorociri de

care tot aud încă de la început, ajung la... Ah, nici calculatorul acesta nu mai vrea să mă ajute... Semn rău! Bine, voiam numai să mai destind atmosfera... Uite... Fac cincisprezece miliarde o sută de milioane!

Cei prezenţi au încremenit.

— Cincisprezece miliarde! a repetat buimăcit Numărul 1. Aproape cât la Crédit Lyonnais a amărâtului de Haberer!

Comparaţia nu era prea flatantă pentru statul major al băncii.

— Dacă o ducem aşa tot anul, s-ar putea ca raportul fondurilor proprii să cadă sub 7%, a murmurat directorul financiar. Şi atunci am fi în pericol să intrăm în zona de risc. Se pare că la Ministerul de Finanţe e în studiu un plan de susţinere, aşa că trebuie să ne aşezăm rapid la coadă...

Preşedintele l-a întrerupt:

— Niciodată! Mă auziţi? Cât trăiesc eu n-o să intre niciun ban public în vistieria acestei instituţii, v-o spun clar! Şi n-o să mă facă el, guvernul ăsta de duri contrafăcuţi, să-mi schimb părerile de azi pe mâine, credeţi-mă!

Era cam târziu pentru asemenea declaraţii virile. Dintr-odată mi-a dat prin cap gândul că, în toţi aceşti ani de euforie, am condus banca spre buza prăpastiei. Şi, poate, nu doar banca, dar şi întreaga ţară.

18 | Carnetul salvator

Vinerea era o zi bună. Birourile se goleau pe rând, începând de pe la patru și jumătate. În imobil nu mai rămâneau decât directorii și, uneori, câteva cadre care doreau să dovedească excesul de zel sau să profite de liniștea din jur pentru a recupera unele întârzieri din timpul săptămânii.

În cazul meu, lucrare urgentă însemna ștergerea e-mailurilor pe care le lăsasem să se strângă în ultimele două zile. Pregătirea ședinței trimestriale mă prinsese mai mult decât prevăzusem. Trebuia să îmi asum alegerea informațiilor pentru presă procedând la o cosmetizare sofisticată a pierderilor, pentru a ajunge așa la jurnaliști și la analiștii financiari care nu vor ezita să ne pice pe cap. Dar și la nivel intern era necesar să liniștesc angajații, mai ales dacă lucrurile continuau să meargă tot mai prost. Însă cea mai gravă problemă era deteriorarea relației mele cu președintele, din motive pe care nu le prea înțelegeam. Să fi fost oare nevoie să avem o explicație pentru a elucida diferendul? La drept vorbind, n-aveam nici chef, nici curaj.

Pe de altă parte, îmi propusesem să ferchezuiesc puțin amănuntele unei deplasări în fermecătorul principat Andorra. Eram în 5 septembrie. Lunea următoare aveam să descopăr acel loc primitor, care se integra mai repede

decât prevăzusem în propriul meu plan de supraviețuire. Numai că, în prealabil, era necesar să trec în revistă obișnuitele măsuri de prevedere pentru un asemenea gen de călătorie.

Rolul meu de Număr 2 al băncii mă făcuse să codific anumite reguli ale prudenței. Mă refer aici la cele care se aplicau în relația cu exteriorul, cu filialele exotice, pentru a nu le mai da numele. Experiența mă învățase să fiu circumspect ca o piele roșie din tribul Sioux. Amintirea lui Éric B., conștiinciosul administrator al conturilor private, care se sinucisese înaintea sosirii mele la bancă, mă convinsese că niciodată nu se făcea prea mult în acest domeniu. Mi-am întins cu grijă conținutul portofelului pe biroul pe care nu mai zăceau, ca de obicei, tot soiul de dosare. Nicio carte de vizită compromițătoare, niciun document intern, niciun statut fiduciar al acelor societăți-ecran pe care le țineam la dispoziția celor mai buni clienți nu fusese uitat. Niciunul. Din motive de conștiință mi-am scos și carnetul de întâlniri. Instrucțiunile pe care le sintetizasem într-un manual intern confidențial erau cum nu se poate mai clare: se interzicea formal să se călătorească în străinătate cu un ordinator de serviciu, susceptibil să conțină informații compromițătoare. Bătrânele agende își regăseau, în context, un nou drum în viață. Cea pe care o aveam în ziua aceea la mine era cea „specială pentru vamă": altfel spus, o versiune prescurtată a originalului. O bună parte dintre clienți nici nu figura acolo, în special toți aceia care dețineau conturi nedeclarate la filiala noastră din Elveția. Alți clienți, care aleseseră exilul fiscal, aveau, de altfel, un cont oficial într-una dintre filialele de la Bruxelles sau

Londra, însă convenisem să le protejăm și pe acestea. În fine, tratam direct cu anumiți nerezidenți în Franța, străini care aveau în noi o încredere orbească sau aproape, convinși că au descoperit în banca noastră raiul pe pământ.

Erau cunoscute în mediul nostru numele unor confrați, de la alte firme, cărora li se confiscaseră notesurile și trebuiseră să suporte interogatorii de mai multe ceasuri la frontieră. Așa că respectam norma de disciplină conform căreia nu se călătorește decât cu documente codate și cu agende false. Personal, pusesem la punct următorul sistem: un duplicat al agendei mele pariziene se găsea în biroul șefilor filialelor din străinătate, într-un seif la care doar aceștia aveau acces. Sigur, întâlnirile erau stabilite de la Paris, pe o linie telefonică specială care, pentru France-Télécom, corespundea unei societăți de brokeraj pentru materii prime, chestiune care îi păruse suficient de inofensivă pentru a servi drept camuflaj, directorului nostru juridic.

Încă de la începutul anilor '90 eram în vizorul guvernului. Așadar, al Ministerului de Finanțe. Explozia fluxurilor financiare *off shore*, a sistemului de facturare între marile multinaționale și nenumăratele lor filiale, a mișcărilor de capital din ce în ce mai considerabile dusese la apariția unei adevărate gherile subterane. În secret, serviciile fiscale anchetau marile instituții financiare peste tot în lume. Și la noi, și mai mult. Din când în când, banca noastră făcea obiectul ascultărilor telefonice mai mult sau mai puțin autorizate, adică, de fapt, total ilegale. Numai că, logic, nimeni nu avea interesul să se arate scandalizat de asemenea practici: nici guvernul,

nici Ministerul de Finanţe, nici judecătorii. Cât despre noi, principalele victime ale acelor acţiuni amorale, refuzam, evident, să provocăm neliniştea clienţilor. Să scoatem la lumină acele practici revoltătoare ar fi augmentat relaţiile şi aşa înveninate cu magma greu de precizat a birocraţiei aflate în război cu toată lumea, cunoscută sub numele de stat francez. Ar fi fost chiar ultimul dintre obiectivele noastre!

Mi-am strâns lucrurile. Totul părea să fie în ordine. În caz de percheziţie corporală, vameşii nu aveau cum găsi ceva. Dacă stai să te gândeşti bine, de la un nivel în sus bancherii duc o viaţă asemănătoare agenţilor serviciilor de informaţii: precauţii, obsesii, informaţii, transferuri de tot felul şi gustul secretului, totul e fix la fel.

Mă uitam la program: urma să plec luni dimineaţă de la Roissy, cu primul avion, cel de şapte şi un sfert.

Am stins lumina. Planul B începuse.

19 | Excursie în principat

Micul eveniment de la Élysée îmi deschisese ochii: oamenii informaţi se pregăteau pentru tot ce putea fi mai rău. În aşteptare, răspândeau în stânga şi-n dreapta vorbe optimiste care nu îi îmbrobodeau decât pe cei care mai credeau în aşa ceva.

Şi la birou se apropia pericolul. De la „reuniunea de cosmetizare" o idee începuse să mă frământe: era oare posibil ca megalomanului incompetent care ne conducea să-i fi intrat în cap să mă lichideze? Nimic nu ar fi justificat o asemenea furie turbată în afară de bunul lui plac. Şi, în al doilea rând, necesitatea de a oferi un ţap ispăşitor pieţei, când aceasta avea să descopere amploarea nenorocirii. În fond, cu cât mă gândeam mai bine, cu atât ipoteza aparent absurdă devenea credibilă.

Respectivei constatări i se adăuga nevoia de a mai scăpa de rutina conjugală, căreia de multă vreme îi epuizasem farmecele. De ce să nu îmi imaginez o nouă viaţă? Doar mai era pe lume şi Mandy, gheişa cu conversaţie atât de amuzantă şi, ca obiect sexual, pe cât de fenomenală, pe atât de indispensabilă. Dar şi altele, şi atât de multe altele!

Numai că, pentru a-mi oferi o asemenea nirvana, era nevoie de cash. Mult cash! Dacă salariul îmi alimenta un cont comun pe care îl împărţeam cu Isabelle, reuşisem,

în decursul anilor, să îmi umplu și o pușculiță secretă, de care habar nu avea. Rezerva era bonusul meu. Ascuns într-un cont la Natixis, instituție bancară care îmi inspira pe atunci încredere, dat fiind cei doi mari acționari ai săi, Caisses d'Épargne și Banques Populaires, micul seif secret îmi oferea perspectiva unei retrageri îndepărtate, desigur, însă decente.

Dar, vai, an după an, pușculița mea s-a subțiat din cauza lăcomiei fiscului. Din cinci milioane de euro pe care le acumulasem, doar trei amărâte de milioane mai supraviețuiseră veselelor mele extravaganțe și nenumăratelor taxe care, anual, se îngrămădeau unele peste altele: cotizații sociale (nu e vorba despre *stock-options*, dispozitiv suprimat de dovedita extorcare la care ducea), CSG (Contribuțiile Sociale Generalizate), impozite pe beneficiu, prelevări excepționale pentru a menține pe linia de plutire cutare sau cutare sistem falimentar... Și renunț să mai duc lista până la capăt.

Hotărât lucru, cele trei milioane nu ajungeau pentru ceea ce îmi propusesem. Zilnic îmi vedeam omologii din alte bănci ghiftuindu-se cu prime, bonusuri, avantaje în natură și în *stock-options* în deplină impunitate. La noi, generosul președinte pusese la punct un sistem foarte complicat pentru a-și trage esențialul din recoltă. Parcă i se strepezeau dinții când îmi mai lăsa și mie ceva firimituri. Situația, pe care o acceptasem multă vreme fără să crâcnesc, îmi devenise insuportabilă. În tot acest timp, ne terminam clienții cu lovituri de comision bancar și de cheltuieli abuzive. Operațiunile erau adevărate capodopere: pe cât de ilizibile, pe atât de incomprehensibile, interziceau până și cea mai mică umbră de conștientizare.

Cât despre acționari, aceștia vedeau cum li se evaporă tot mai tare economiile. Cursul acțiunilor pierduse deja 38% de la începutul anului și lucrurile aveau să continue, cu siguranță, tot așa.

Chiar să fi avut vocația de a fi unicul cavaler fără pată al universului băncilor din toată lumea? Un cavaler care-și bărbierea conștiincios clienții fără a-i da prin cap să se îmbogățească și el? Evident, nu! De altfel, asemenea cavaleri sunt întotdeauna executați înainte de a se fi putut ridica și în cea mai mică funcție de răspundere!

Eram absorbit de gândurile întunecate când o siluetă feminină s-a aplecat către mine:

— Ceai sau cafea?

Micuța stewardesă cu aer spaniol îmi surâdea politicoasă. Uitându-mă la ea, mi-am spus că Andorra era fermecătoare. Luând în considerație câteva bonusuri neprevăzute...

Ce-aș fi putut face cu trei milioane? Dacă într-adevăr mă hotăram să îmi schimb viața, aș fi fost obligat să plec cu mâinile goale. Casa de la Cavalaire, apartamentul din Paris, mobilele, toate acele lucruri la care nici măcar nu eram sigur că țineam, trebuia să i le las Isabellei. Și fiicei mele, Chloé. Dar mie ce îmi va rămâne? Ce-mi puteam, oare, oferi? La drept vorbind, nimic extraordinar. Dacă voiam cu adevărat să părăsesc toate lucrurile acelea, trebuia urgent să îmi asigur spatele. Prilej de a-mi putea pune în practică noua deviză: să fiu de folos (cel mai adesea) și să îmi fiu de folos (mereu). Cum? Cel mai simplu lucru era totuși să caut răspunsul în bancă. Într-o zi m-am gândit să dau gaură cu abilitate în conturile așa-zis

„în așteptarea afectării", în care unii brokeri lăsau o vreme câștigurile pe care nu voiau să le scoată prea repede la lumină. Deseori, pentru câte un șef de birou, era mijlocul de a „lustrui" rezultatele pentru a lăsa direcției (falsa) impresia că totul e în ordine. Sigur că nu eram fraieri, nici eu, nici președintele, însă nu văzusem niciun avantaj, până în acel moment, să privăm echipele meritorii de mica marjă de libertate. Până la urmă, am renunțat să mai explorez acea cale care presupunea multă bătaie de cap pentru un rezultat modest, în definitiv. Și-apoi, de fiecare dată când mă gândeam la acel plan de a intra în sistemul informatic pentru a manipula programarea, mi se părea că e ceva mult sub capacitatea mea...

După o aterizare cam sportivă, am trecut prin vamă fără probleme. Funcționarii serviciului de elită evident nu aveau nici cea mai mică intenție de a controla pasagerii, întrucât stăteau de vorbă cu minunata stewardesă care mă servise în timpul zborului.

Taxiul s-a oprit în fața unei clădiri moderne din Andorra veche, capitala de mâna a doua a principatului, un oraș chiar mai urât decât îmi închipuisem. După ce am plătit cursa, mi-am luat sacul de voiaj și am coborât din limuzină. Era ora unsprezece, iar persoana cu care trebuia să mă întâlnesc îmi explicase că principala agenție a Băncii Andorrei se închidea peste patruzeci și cinci de minute, pentru pauza de prânz. Măcar din acest punct de vedere aveam senzația că nici nu plecasem din țară.

Odată ajuns la bancă, am cerut să vorbesc cu șeful agenției. Acesta s-a prezentat aproape imediat. Ciudat: părea mai degrabă nordic, înalt cum era și cu părul

blond. Însă faptul că pusese ceva grăsime pe el trăda o viaţă cam prea liniştită. Scuzându-se, mi-a cerut un act de identitate. Normal. Nu îl contactasem decât dintr-o cabină telefonică. Nu fusese prea complicat să descopăr acel stabiliment deosebit de discret. Paradoxal, deşi lucram în domeniu, pur şi simplu am navigat pe net spre a descoperi banca ideală. Mai întâi am identificat la faţa locului cinci firme. Toate se prezentau ca total independente, dispunând de acţionari stabiliţi în principat, dedicaţi secretului bancar. Detaliul nu m-a lăsat rece în vremurile acestea ale denunţului încurajat de cooperarea oficioasă dintre state.

Recenta afacere de la LGT e drept că m-a cam neliniştit. Banca aceea cu totul discretă nu era cunoscută decât de către iniţiaţi şi de către posesorii marilor averi, evident întrucât Banca Liechtensteinului rămâne proprietatea familiei regale. Cel care conduce afacerea locală, al XVI-lea prinţ al dinastiei, se numeşte Hans-Adam al II-lea. Cu şase luni în urmă, în februarie, s-a aflat cu groază că un funcţionar lipsit de delicateţe vânduse fiscului german o listă de clienţi. Şi aşa au fost zguduiţi opt sute de nefericiţi, veniţi din lumea-ntreagă pentru a-şi pune economiile la adăpost! Numele le apăruseră în Germania, dar, curios lucru, nu şi la noi. Măcar o dată rămăseseră şi cei de la ministerul nostru de finanţe într-o pudică rezervă. Uimitor! Fiindcă, de douăzeci de ani încoace, administraţia fiscală franceză încearcă să cumpere angajaţi ai băncilor din Elveţia ori Luxemburg, cel mai adesea fără succes. După ştiinţa mea, au reuşit doar de două ori, dar au trebuit să se mulţumească cu câteva zeci de nume, dintre care unele erau ale unor clienţi de-

cedați. Dar de data aceasta, nemții chiar puseseră în dificultate Liechtensteinul, făcând ca până și în banca noastră să se sesizeze că lumea se schimbă! Mica țară liniștită, pitită între Elveția și Austria, era considerată până în acel moment ca imposibil de atins, figurând în fruntea celei de-a doua liste a adevăratelor paradisuri fiscale, listă pusă la punct de OCDE. Paradisuri cărora miniștrii de finanțe din toate țările le tot anunțau de ani și ani iminentul sfârșit... Refugiile acestea pentru marii bogătași paranoici rezistau totuși atacurilor din ce în ce mai virulente ale diferitelor guverne ale planetei. Dar pentru cât timp?

În schimb, alte citadele începuseră să se clatine, chiar dacă se știau foarte puține despre acest lucru. Așa că nici Elveția nu mai era considerată un autentic paradis de când, prin anii '90, un dement chemase parchetul de la Geneva. Bernard Bertossa, așa îl chema, se trezise numit aproape accidental (la ei, anumite funcții administrative se obțin prin intermediul sufragiului universal). Și astfel, băncile geneveze s-au trezit sub conducerea unui procuror socialist! Socialist după moda locală, adică mai degrabă un radical de stânga decât un bolșevic, dar, oricum, tot de stânga. Prietenul meu Konrad (Konrad Hummler, președintele Asociației Băncilor Private Elvețiene) mi l-a prezentat odată, la un cocktail, pe iluminatul acela. Bertossa, simpatic la prima vedere, zguduise cu atât mai mult sistemul cu cât a fost reales de două ori! Magistratul aruncase în colții opiniei publice câțiva dictatori infernali și terorizase băncile care le adăpostiseră comorile. Guvernul federal a fost obligat să îl urmeze. Așa că au fost votate noi legi, mai apropiate de simțul

moral. Şi, vai, în 1990, spălarea banilor proveniţi din traficul de droguri sau din operaţii mafiote a devenit delict federal, adică a fost impus tuturor cantoanelor. În aceste cazuri, articolul 47 care statuase secretul bancar nu mai avea nicio valoare. Violarea numitului secret era totuşi considerată delict, numai că excepţiile se tot multiplicau, spre nenorocirea noastră! În 1998, încă o etapă: o lege obligând din acel moment toţi bancherii să semnaleze tranzacţiile suspecte, pe scurt să îi denunţe pe acei clienţi care se paraşutau în instituţiile lor cu valizele de cash. Bancherul devenea, astfel, un auxiliar al justiţiei şi încă şi de bunăvoie. Grotesc! Aceeaşi lege fusese adoptată şi la noi. O celulă de investigaţii acoperită, Tacfin, însărcinată cu reperarea potenţialilor delincvenţi, a fost pusă pe urmele noastre. Din acel moment, de la UIMM (Uniunea Industriilor şi a Meseriilor Metalurgice) la deputatul Julien Dray, victimele cădeau ca muştele şi încă şi cu mare scandal.

— Intenţionaţi să faceţi o depunere peste puţin timp? m-a întrebat politicos şeful agenţiei, dându-mi înapoi paşaportul. Fiindcă este necesar să vă fac cunoscute câteva precizări asupra modalităţilor tehnice...

Întrebarea crucială m-a coborât cu picioarele pe pământ. Bineînţeles că ştiam tot ceea ce urma să îmi spună: nume de cod, utilizarea de telefoane protejate ori de cabine telefonice, un apel înaintea fiecărei operaţiuni, un plafon virtual pentru depunerile cash, eventual crearea unei societăţi-paravan. Practici care îmi erau familiare, dar pe care m-am prefăcut că le ascult interesat. Amintirea lui Éric B., figura legendară a băncii noastre, mi-a revenit iarăşi în minte. Sinuciderea lui a fost un gest mai

mult decât onorabil, demn, stimabil, chiar dacă absurd. Ce greşeală profesională ar fi meritat o asemenea sancţiune? Din acel moment, oare câţi clienţi cunoscuţi sau şefi de stat nu au fost trimişi la plimbare de către băncile cuprinse dintr-odată de voinţa frenetică de a coopera cu autorităţile?

Din câte îmi amintesc, valul virtuţii se abătuse mai întâi asupra lui Marcos, sinistrul dictator filipinez. Ceva mai târziu, speriată de ameninţările procurorului Bertossa, banca în care îşi depusese banii preşedintele Kazahstanului, o fostă republică sovietică, l-a dat pe coruptul Nazarbaiev pe mâna justiţiei elveţiene. Paradoxul amuzant făcuse ca, la origine, acesta să-şi fi denunţat opozantul autorităţilor helvetice. Dar, în aceeaşi perioadă, un judecător belgian foarte hotărât a solicitat întrajutorarea judiciară parchetului din Geneva. Şi aşa s-a descoperit că împuternicit cu utilizarea contului elveţian vizat de comisia rogatorie era chiar preşedintele kazah în persoană! Din clipa aceea, lista victimelor s-a mărit: Salinas, fratele preşedintelui Mexicului, apoi Ali Zardari, soţul doamnei Bhutto. Acesta, abil, după ce a dosit douăsprezece milioane de dolari în Panama, rămas văduv, reuşise să fie ales preşedinte al Pakistanului, cu trei luni mai înainte, în locul răposatei lui soţii!

În pofida frumoaselor declaraţii oficiale, europenii nu păreau prea grăbiţi să dea înapoi banii furaţi de toţi acei dictatori. Unele detalii le mai ştiam şi eu. Fiind însărcinat de preşedinte, mereu gata să se dea la o parte, la greu, cu delicatul dosar Abacha, fostul preşedinte al Nigeriei, am avut de înfruntat o mulţime de probleme complicate. În decursul anilor, pusesem la punct un

circuit de deturnare a fondurilor dictatorului. Vreo patruzeci și trei de milioane de dolari rămăseseră doar pentru bancă. O picătură de apă față de cele șase sute de milioane de dolari în chestiune, însă o picătură semnificativă din punctul de vedere al dreptului și al modalităților de vărsământ al întregii lichidități care tranzitase prin filiala noastră londoneză. Acuzați de spălare de bani de către FSA (Financial Services Authority), echivalentul englezesc al AMF, ni se refuzase dreptul de a comenta afacerea în fața presei. De altfel, informasem cu parcimonie guvernul francez, ascunzându-ne în spatele textului Criminal Justice Act, legislația britanică împotriva spălării de bani, pe care nu o încălcasem sub nicio formă. Cel puțin, asta susțineam. Și, în acel timp, în Franța ce se întâmpla? Tracfin, celebra celulă a virtuoșilor, înghețase treizeci de milioane de euro, depuse de către dictator într-unul dintre conturile băncii noastre. De atunci, suma aceea economisită cu țârâita nu a mai fost niciodată restituită Nigeriei.

S-or fi plângând ele toate sufletele milostive, dar aceasta este realitatea, destul de crudă: jumătate din banii spălați din întreaga lume sunt reinvestiți în țări emergente și iau parte, în felul lor, la prosperitatea locală. Oprind dintr-odată asemenea investiții, se pune în pericol însăși supraviețuirea acelor țări. E simplu! Dar cine va îndrăzni să apere acest punct de vedere?

Cât despre Mobutu, marele prieten și al lui Chirac, și al lui Mitterrand, nici până în ziua de azi vreun judecător parizian nu a reușit să îi depisteze comoara. În acest timp, la Geneva a fost descoperit unul dintre cele treizeci și două de conturi, într-o instituție foarte elegantă

din oraș, în pofida eforturilor disperate ale avocatului dictatorului, Dominique Poncet, foarte bine situat în înalta societate genevează.

Celebra afacere a fregatelor s-a rezolvat în același fel. Roland Dumas însuși a estimat la opt sute de milioane de euro suma comisioanelor vărsate în acest scandal. Totuși, în afară de Alfred Sirven, fostul Număr 2 de la Elf, și de André Tarallo, ex-șef de filială Elf-Africa, cine a mai suferit vreo pagubă în toată această poveste? Nu prea multă lume. Ah, ba da! O ființă cam nefericită și nu îndeajuns de vicleană. Ascultând doar de glasul inimii, sau aproape, fosta iubită a fulminantului ministru al Afacerilor Externe din Franța a luat cea mai idioată hotărâre din analele bancare: Christine Deviers-Joncour a returnat cele două milioane de euro, comision vărsat în contul ei din Elveția în numele statului francez. S-a mai văzut o proastă mai mare vreodată? Chiar și așa tot nu a putut să evite pușcăria, după ce a fost supusă unui sângeros control fiscal și unui proces interminabil, la capătul căruia s-a ales cu o condamnare. În fond, a da banii înapoi nu a fost niciodată o bună alegere.

În timp ce insul de la bancă îmi întindea formularele de deschidere a contului, mă gândeam la argumentele prezentate pe site-ul lor de internet. Era anunțat specificul: „Instituția noastră a ales discreția ca mijloc de fidelizare a clienților". Iată o formulare care nu putea să îmi displacă. Cu atât mai mult cu cât cercetările pe care le întreprinsesem la Paris asupra verificărilor la care erau expuse cele cinci mici bănci, care reușiseră să se facă uitate cu un anu-

mit talent, se dovediseră încurajatoare. Sigur că la început apăruse și un punct negativ: Andorra beneficia de doi „coprinți". Unul dintre ei era oarecum cunoscut: Nicolas Sarkozy. Ca președinte al Republicii Franceze, și urmând o tradiție încă din secolul al XIII-lea, binevoitorul principat era supus unei riguroase tutele. Asta în teorie. Practica însă rezerva surprize. De cine depindea noua Banca d'Andorra? Nu de fiscul francez. Acesta era un punct incontestabil. Nici de Comisia bancară, întrucât Andorra încarna un soi de stat miniatural a cărui constituție îi garanta independența. Ca ultim resort, ar fi putut fi în cauză BCE (Banca Centrală Europeană), fiindcă euro era moneda de referință. Totuși, niciun document nu autoriza BCE să controleze o anumită bancă, rolul acesta fiind rezervat băncilor centrale ale diferitelor state. Principatul părea să fi împins noțiunea de independență până la ultima consecință, aceea de a trăi într-o grotă în care nu se putea aplica niciuna dintre legislațiile cunoscute. Îmi și imaginam cum vreun ministru francez ar fi dat într-o bună zi câte un telefon președinților fiecăreia dintre cele cinci miraculoase bănci. Dar s-ar fi găsit și un judecător, la fața locului, pentru a-i pune în aplicare eventualele amenințări? Și dacă ar fi fost așa, nimic nu m-ar fi putut împiedica să îmi transfer contul în altă parte. Ceea ce chiar aș fi făcut dacă suma depusă ar fi excitat cumva fiscul francez. Însă dincolo de micile combinații menite să-mi pună la adăpost primele, ar fi trebuit cel puțin să fi dat cine știe ce lovitură ca să atrag în asemenea măsură atenția!

Prin urmare, am semnat formularul. În avion, îmi venise o idee în acest sens: Marx Brothers. De unde numele

acesta aiurit? Mi-am amintit de autorul *Capitalului* şi de una dintre conversaţiile mele cu Mandy, din vară, când îmi spusese despre „brothers nu ştiu cum". În orice caz, ideea era remarcabilă.

Atâta doar, că încă nu ştiam.

20 | Lecții de istorie

În seara aceea mă hotărâsem să mă întorc acasă devreme. Mă săturasem și de bancă și de toate amenințările care ne bubuiau deasupra capetelor. Va fi crah ori nu? Nu se mai vorbea despre nimic altceva, ca pentru a ne convinge mai bine că așa ceva nu ni s-ar putea întâmpla.

Și-apoi, mai voiam să îmi văd și eu fata, pe care o cam neglijasem în ultima vreme... Isabelle nu se zărea, iar Chloé chatuia de zor. Ca de obicei.

— Ești singură?

— E luni, tati, nu te-ai prins?

— Și ce dacă e luni?

— Luni seara, mama se duce la cursul de teatru.

— A, da?!

— Cred că ne pregătește o surpriză... Un spectacol. O să fie foarte haios s-o vedem pe mama pe scenă, nu?

Haios? Termenul era destul de departe de vocabularul nostru. Mi-o închipuiam cu ceva greutate pe nevastă-mea, mare burgheză printre marii plini de bani, declamându-și textul monocord sau emfatic... Hotărât lucru: eu și Isabelle nu mai aveam mare lucru în comun. În afară de fiica noastră.

— Ce-ar fi să mergem să cinăm în oraș?

— Tati, păi mâine mă duc la școală... Dau prima teză la istorie.

— Ce vrei să te ascult?

Și așa mi s-a și aprins beculețul. Ascultând-o pe Chloé la istorie.

— În 1685, revocarea Edictului de la Nantes de către Ludovic al XIV-lea a făcut să dispară bisericile reformate din Franța constrângând... protestanții să intre în clandestinitate... sau... Nu mai știu!

— Sau să se exileze. Știi, se spune că revocarea Edictului de la Nantes a fost cea mai mare greșeală a lui Ludovic al XIV-lea. Protestanților li s-a interzis să fugă, dar cum aveau de ales între așa ceva sau a muri... 300 000 dintre ei au avut curajul de a pleca. Oameni energici, hotărâți. Au emigrat cam peste tot, până în Africa de Sud și în America, unde s-au îmbogățit.

— Scrie-n carte?

— Nu, draga mea, dar îți explic cum s-au născut primii bancheri din lume!

— Păi, știi, ești departe de ce-mi trebuie mie! Mă cam bagi în ceață... Am nevoie doar de-o notă bună, asta e tot!

Chloé a continuat să îmi spună pe dinafară lecția, cuvânt cu cuvânt, și am sfârșit prin a înțelege ce nu mergea în toată povestea.

Amintirile mele din școală erau ceva mai amănunțite. Și-mi reveneau în minte ascultându-mi, distrat, fata. Profesorul de istorie ne-a spus cum toți acei protestanți fugari reușiseră, până la urmă, acceptând să se ocupe de banii celorlalți, lucru pe care nimeni nu a vrut să îl facă în locul lor. În concluzie, ei au fost cei care au pus bazele

băncii moderne. Nici evreii nu au făcut altceva, la rândul lor. Şi în felul lor. Cantonaţi în micul lor negoţ, încet-încet şi-au dezvoltat activitatea, acordând credit clientelei. Într-un final, şi-au schimbat meseria, transformându-şi dughenele în bănci.

Rivalitatea dintre băncile protestante şi cele evreieşti s-a amplificat cu trecerea deceniilor, fenomen relevat de faimoasa propoziţie a lui John Pierpont Morgan, fondatorul J.P. Morgan: „Să lăsăm evreilor micul negoţ al finanţelor." Cuvinte care spuneau totul despre relaţiile întreţinute multă vreme între ei de acei primi finanţişti. Este adevărat şi că în America întotdeauna lupta a fost feroce. Pe de o parte, o anumită elită protestantă, WASP (*White Anglo-Saxon Protestants*), care deţinea industria, căile ferate, petrolul şi oţelul. Din cauza aroganţei, până la urmă au trecut la un nou comerţ, foarte lucrativ, cel al aranjamentelor financiare de tot soiul, inclusiv fuziuni–achiziţii. Primii bancheri evrei care au profitat au fost fraţii Lazard, care şi-au dat numele unei firme ajunse legendare, condusă mai apoi, timp de cincizeci de ani, de familia David-Weill. Alături de ei, în acelaşi timp complici şi concurenţi, au apărut Goldman Sachs şi Lehman Brothers.

Scandalul înnebunise şi Geneva. Acolo, multă vreme, protestanţii majoritari se impuseseră: Lombard-Odier, Bordier sau Mirabaud atrăgeau marile averi din lumea întreagă. De exemplu, câteva mari familii evreieşti rezistaseră graţie unor firme discrete precum foarte prospera bancă LCF Rothschild, condusă de la distanţă de către fiul baronului Edmond, sau misterioasa Julius Baer.

Prin comparaţie cu Geneva, unde raporturile de forţe erau suficient de lipsite de asperităţi, la New York desco-

perisem, în anumite cluburi ultraprivate din niște opulente cartiere mărginașe, o formă de segregare religioasă de o rară violență, cluburi care excludeau orice fel de „străini", cum le ziceau, fie că aceștia erau „negri, asiatici ori evrei".

Era o lume brutală în care, dincolo de ipocrizia bunelor maniere, tuturor le plăcea să dea lovituri amarnice. Am stat o clipă pentru a înțelege natura unei bănci de afaceri. Era exact opusul uneia de depuneri, ca a noastră. La drept vorbind, acest microcosmos colcăind de intrigi adăpostea, în general, un fel de bandă de indivizi cu tulburări de caracter, aflați în perpetuă rivalitate. Obiectivul lor consta în a reuni întreprinderi, cu orice preț, și a specula orice era posibil: acțiuni, obligațiuni, afaceri imobiliare sau materii prime... Colegii mei din aceste teribile bănci private americane ne mai surclasau și din alt punct de vedere: nefiind cotați la bursă, reușeau să nu dea socoteală nimănui. Bine jucat!

În fond, cei mai mulți dintre ei se detestau. Lupta testosteronului e permanentă și, la acel nivel, războiul ego-urilor atinge culmi incredibile. Astfel, știam că secretarul Trezoreriei SUA, de acum celebrul Henry Paulson, fost președinte-director general la Goldman Sachs, primul creștin care condusese banca de la înființarea ei, nu suporta să rămână în aceeași încăpere cu Richard Fuld. Pistoalele rămăseseră fără încetare pe masă. Între protestanți și evrei. Între băncile de afaceri concurente. Între megalomanii președinți-directori generali.

Chiar în acea secundă, uitându-mă la Chloé cum închide cartea de istorie, am înțeles că ultimul cuvânt al slujbei fusese pronunțat: Goldman Sachs va vinde la

vedere acțiunile Lehman și, dacă va fi atins de o criză a lichidităților, ministrul de finanțe îl va împușca! Paulson își spunea, probabil, că, provocând o criză, o va și putea controla. Alegerea îi oferea două avantaje: mai întâi, ocazia de a termina odată cu dușmanul lui de moarte, apoi o strategie permițând limitarea pagubelor la nivelul celorlalte bănci. Așadar, calculase că va putea evita propagarea flăcărilor în sistem.

Dorind să evite crahul, urma să îl declanșeze...

Eram puțin mai înaintea celorlalți. Ce trebuia să fac?

21 | Umilirea

Întorcându-mă la bancă, eram cuprins de euforie. În minte reconstituisem întregul puzzle. Hummler, Mandy, Kravis și Chloé... Totul îmi părea de domeniul evidenței... Paulson urma să îl sacrifice pe Lehman, nu era decât o chestiune de zile. Mai aveam timp să limităm dezastrul. Voi scoate banca dintr-o mizerie nemaipomenită... Dar și castanele din foc. Ceea ce va merita o mică primă. Păi, de ce mică? Ce mă pregăteam să fac cerea mai mult decât o primă: o distincție. Ba chiar o promovare!

Nici nu m-am așezat bine la birou că a și început să sune telefonul. Era Martine, secretara Numărului 1. Președintele dorea să mă vadă. Imediat.

Nici n-ar fi trebuit să am îndoieli. Doar, cu siguranță, avea acces la aceleași informații ca și mine. Nu se bătea el cu pumnul în piept că știa pe toată lumea?... „L-am văzut pe Ernest-Antoine ieri. Avea o față!... E și François un prieten... Amărâtul de Daniel mai bine și-ar fi recitit textul înainte de a se bâlbâi în asemenea hal la ora 20..." Într-o clipă, toată crema elitei pariziene fusese luată la refec: Sellière, Pérol, Bouton... Numărul 1 era campion la *name dropping*, îngrozitor de rău cu cei care aveau necazuri și, desigur, servil cu cei puternici. Deja eram dezamăgit. Nu voi mai avea nimic de făcut în afară de a-i anunța că nu îmi comunică

vreo mare noutate. Cu puţin noroc, chestia asta avea să-l enerveze.

Când am ajuns în faţa biroului, tocmai urla la secretară:

— Martine, ţi-am mai zis că nu funcţionează ecranele plate! Cheamă-l pe imbecilul de la informatizare. Nu pricep nimic din toate legăturile astea...

Zărindu-mă, s-a oprit dintr-odată şi s-a uitat la mine posomorât.

— Intraţi, Damien. Numai incapabili am în jur, a mai tunat, privindu-mă fix. Aparatura asta care ne-a costat o avere nu a funcţionat niciodată. Ultima dată când l-am văzut pe mizerabilul acela, venise să îmi ceară o primă!

— Bună ziua, domnule. Mă gândeam şi eu să vin...

— Aţi citit presa?

— La ce vă referiţi?

— Nu contează, e peste tot!

— Ce?

— Peyrelevade, evident! O să vedeţi că acum o să ne mai dea şi lecţii de economie! I-aţi răsfoit cartea?

Bineînţeles că nu. În orice caz, nu mai mult decât Numărul 1. Volumul apăruse la sfârşitul lui august, într-o indiferenţă generală. „Sarkozy, eroarea istorică" prea semăna a polemică încropită. Acest vechi şef al Crédit Lyonnais se băgase în politică, mai întâi alături de Partidul Socialist, acum alături de Mişcarea Democrată. Cartea făcuse obiectul unei critici mai degrabă mizerabile în *Le Monde* din ziua precedentă. Eram gata să pariez că, peste câteva clipe, Numărul 1 avea să citeze, pe ton sentenţios, din articol... Pariu câştigat!

— Adevărata problemă este „cine trebuie să plătească" pentru a ieși din oala asta cu rahat. Peyrelevade s-a aruncat pe Sarkozy fără a mai sta pe gânduri. Donator de lecții, asta a ajuns! Deși, chiar la vremea când era la bancă...

— Ați vrut să mă vedeți?

— Da. Sunt neliniștit, Damien. Mai precis, pentru dumneavoastră sunt neliniștit.

— Poftiți?

— De la reuniunea de ieri am descoperit că problemele noastre sunt mai grave decât ați dorit să îmi comunicați... Lucru supărător.

— Nu înțeleg la ce vă referiți.

— La Marsilia, de exemplu. Investiția aceea imobiliară este un hău fără fund. Dar de aici până ca fondul american să își rupă gâtul... Ați văzut ce s-a întâmplat în weekend? Freddy și Fanny au fost puse sub tutela statului. Înțelegeți ce vreau să spun? Merge rău, Damien, și nu reușiți să faceți față!

— Din câte îmi amintesc, dumneavoastră v-ați dus în weekend la Marsilia, în momentul achiziției participațiunilor. Fuseserăți invitat la sărbătorirea primirii celei de-a treia stele de către bucătarul acela... Gérald... Passédat...

— Eu vă vorbesc despre strategie și îmi răspundeți despre bucătărie! Se vede cu ochiul liber că v-ați așezat prea sus ștacheta. Lucrul acesta nu vă face mai înalt, micuțule Damien! Dacă o să vă vorbim despre China veți scoate farfuria cu orez?

Nu m-am putut împiedica să nu-i răspund:

— Foarte amuzant! Parcă despre China v-am vorbit la ședință. Nu vă mai aduceți aminte?

— Vă rog, atenție la ton. S-ar putea să nu mă mai distreze prea multă vreme.

Era momentul să-mi țin gura. Bătrânul frigea ca jarul. Mă tot întrebam care să fi fost motivul.

— Doream să vă văd în legătură cu Lehman. Presupun că ți fost informat despre ceea ce urmează să se întâmple.

— Ce mai vreți să scoateți din mânecă? Vreun nou crah?

— Chiar așa. Se pare că Paulson este pe punctul de a-l lăsa baltă pe Dick Fuld.

— Pe „Dick" Fuld? Uitasem că avem, în cadrul direcției, un mare specialist în domeniul Statelor Unite! Așadar, Lehman Brothers este pe punctul de a se prăbuși, da?

— Mă tem că da.

— Ascultați-mă cu atenție, Damien. Tuturor le-au cam ajuns până peste cap predicțiile astea lipsite de orice acoperire. Lipsiți de motivație echipele de lucru și neliniștiți directoratul... Nu ne pasă sub nicio formă de fantasmele dumneavoastră legate de criza mondială. Avem destule de făcut. Mai bine v-ați pune pe muncă decât să vă tot dați savant...

— Nu cred că sunt singurul care...

— Singurul care ce? Care, fiindcă nu se ține bine pe picioarele lui, prevestește sfârșitul lumii?

Numărul 1 depășise limita. Începusem să am îndoieli în legătură cu ceea ce se întâmplase. Dragul nostru președinte probabil că primise un telefon neplăcut, iar acum își vărsa nervii pe primul venit în stare să îi facă față, ca un fraier: eu. M-am hotărât să schimb cursul discuției către un alt subiect.

— Ați văzut ultimele variante ale comunicatului de presă?

— Trebuie să recitesc totul. Cu această nouă directoare de comunicare, care nu a înțeles nimic din spiritul casei...

— Nu e decât de cincisprezece zile în funcție, să îi mai dăm o șansă.

— Faceți cum doriți. Nu asta e problema. Nu înțeleg cum de ați putut scăpa în asemenea hal situația din mână în ultimele luni.

— Nu înțeleg despre ce vorbiți.

— Eu cred că da.

— Ne-am mai referit la această problemă. În ședință s-a reamintit că ați fost informat despre toate...

— Și AIG? Tot eu eram responsabil, poate, de...

— Așa mi se pare.

— Ei, o duceți cam bine, mi se pare! Titlu sforăitor, salariu incredibil, o mică familie... Nimic de zis, vă vin ca turnate pentru ambițiile dumneavoastră!

— Unde vreți să ajungeți?

— Dragul meu, știți, poate, că există niște motive pentru care ocup acest scaun... Pe care, lăsați-mă să vă mărturisesc, nu veți ajunge niciodată! Știu bine că ați fost întotdeauna fascinat de cei foarte bogați, dar toată lumea aceea, în fond, este extraordinar de departe de dumneavoastră.

— Cred că ar fi mai bine să ne oprim aici, dacă vreți.

— Aveți dreptate, Damien, cred că într-adevăr aici vă veți și opri!

22 | Schimbare de program

Ieşind din biroul imbecilului nu mai simţeam decât o singură nevoie: să sparg tot ce mi-ar fi căzut în mână. M-am îndreptat glonţ către toaletă pentru a mă mai răcori. Cu capul băgat sub robinetul cu apă rece, am început să mă calmez. Am respirat adânc şi am ieşit. Nici nu se mai punea problema să mă întorc imediat acasă, după cum îi promisesem fetei mele. O să se consoleze ea doar cu prezenţa maică-sii. Oricum, de multă vreme se descurca de una singură. Simţeam nevoia să mă duc şi să beau ca un alcoolic plin de bani. Numai dacă nu...?

Am sunat-o pe Mandy ca să îmi mai ridice moralul. Miracol! Avea mobilul deschis. Al doilea miracol: era la Paris pentru două zile. Singura problemă: avea seara planificată. M-am simţit dezamăgit. Şi-a dat seama şi mi-a propus să ne vedem imediat la Bristol, palatul din Faubourg-Saint-Honoré. Ca să bem un pahar ori ca să ne-o tragem?

Evident, Mandy s-ar fi mulţumit să bem un păhărel. Era pentru întâia oară când mă vedeam acolo cu ea. Frumoasa mea fată cu plată mă aştepta într-un salon de lângă holul de intrare, picior peste picior în aşa fel încât să i se dezvelească până cât mai sus, înfundată într-un fotoliu. Părea bucuroasă şi m-a primit strângându-mă în braţe. Un reflex neobişnuit pentru această vestită călă-

toare care-nu-săruta-niciodată-pe-gură. Să fi simțit că nu eram în apele mele?

A condus conversația până când mi-am mai venit în fire.

— Ador colțișorul ăsta. Știi că pe aici e concentrată cea mai mare densitate de fete din oraș? Atenție, însă: de cea mai bună calitate. *L crème de la crème*! Nici vorbă de rețea de prostituție, de chirurgie estetică și botox, de întreținători financiari. Serviciile ne sunt plătite la prețuri usturătoare. În schimb, personalul ne lasă în pace.

— Vrei să zici că pe aici toată lumea este la curent cu ceea ce faceți?

— Bineînțeles. Mi-aduc aminte de Jean-Louis, directorul... Acum vreo cincisprezece ani își smulgea părul din cap. Rușii începuseră să parașuteze cu manierele lor de țărănoi necioplițți, cu valizele burdușite de dolari și de votcă. Fetele erau vulgare, bâzâiau toată ziua și făceau figuri. Mi-era și rușine, mi-era frică să nu fiu considerată ca făcând parte din genul acesta de boarfe. De altfel, obișnuiții Bristolului erau consternați și amenințau să părăsească locul... Și-apoi, prin 2001...

— Ce s-a întâmplat?

— Știi bine! Americanii au părăsit Parisul. Marile hoteluri s-au închinat în fața noilor îmbogățiți ai planetei cu tot felul de oferte promoționale. Numai ei mai rămăseseră să facă lucrurile să se miște. S-au resemnat și cei de la Bristol, ca și ceilalți.

Adevărul este că și noi, la bancă, ne-am dus ca berbecul, atrași de bani, în momentul acela. Și noi am creat oferte promoționale și cadouri de tot felul. Numai că,

spre deosebire de hoteluri, bancherii au fost întotdeauna încântați să poată juca pe toate fronturile.

— Și cum te-ai descurcat? Te-ai dat după rusoaice?

— Sigur că nu! Nu sunt suficient de blondă pentru ei. Am continuat să flirtez cu saudiții, îndepărtându-mă de Paris. Și bine am făcut. Rușii nu respectă regulile. Nu se poartă bine cu fetele și se mai și târguiesc la preț.

Când Mandy îmi vorbea despre etica profesiei ei, îmi aducea aminte de niște lucruri... În fond, își iubea meseria. Din punctul ei de vedere, era vorba despre o prestație care nu admitea mediocritatea, indiferența ori serviciile rasolite. Pentru a-și satisface clienții, miza pe arta personală și pe desuurile de mătase. Fata asta avea impresia că e purtătoarea de stindard a celor ca ea din lumea întreagă! United Colors of Sex. Și uite și efectul! Mi se sculase.

— Îți aduci aici... pacienții?

— Faci mișto?! Aici dorm și mă odihnesc. Știi, în meseria mea nu chemi pe nimeni pe la tine. Te duci tu și zâmbești, având grijă să nu provoci scandal. Cel mai adesea, merg să lucrez la Ritz ori la Crillon, ca toată lumea.

— În care caz, înseamnă că sunt un client... altfel decât ceilalți?

— Exact! Dacă aș aplica tariful pe care îl am pentru tine și celorlalți, aș putea pune lacătul pe ușă...

Era să mă înec sorbind din paharul de *mojito*. Avea fata asta un tupeu... Fiecare seară cu ea mă costa cel puțin două salarii minime. Nici nu îndrăzneam să îmi imaginez cât le cerea celorlalți.

— Hai cu mine să îți arăt ceva.

— Unde, la tine-n cameră?

— Nu te excita! Facem doar un tur pe-acolo!

Mandy m-a tras spre ascensor. Odată ajunşi la ultimul etaj, ne-am îndreptat către o uşă batantă pe care a descuiat-o cu o cheie extrasă ca prin minune din buzunar. Am pătruns într-un spaţiu rămas parcă în afara timpului, cald şi moale. Un fel de cabină de vapor uriaşă, îmbrăcată în lemn lăcuit, împodobită cu hublouri şi balustrade de aramă. Ferestre imense dădeau spre luminile Parisului, iar o frescă uriaşă acoperea peretele din spate: călători aflaţi la prora unei corăbii arătau către un promontoriu acoperit de pini. În mijloc, apa unei piscine se mişca sub cerul oraşului. Mă pătrunsese emoţia.

— Nu ştiai de *Swimming Space* de la Bristol? Uită-te bine la tablou: e Capul Antibes. Ştii de ce acesta şi nu altul?

Nu mai eram în stare să răspund. Ascultam, savurând clipa cu gura căscată, ca un adolescent.

— Proprietarul este un neamţ foarte bogat şi foarte îndrăgostit de Franţa. La început, a investit în două hoteluri de lux: Bristol, la Paris, şi Eden Roc, la Capul Antibes. Fresca face cu ochiul vizitatorilor. Cu siguranţă pentru a le trezi pofta de a-şi cheltui banii în Midi!

M-am aşezat în apropierea piscinei. Mandy privea gânditoare Parisul.

— Ştii, Damien, *I think I will retire*. Din circuit *I mean*...

Mandy folosise cuvântul englezesc *retire* care, în gura ei, evoca în acelaşi timp ideea unui act sexual întrerupt şi al retragerii la pensie.

— Ce te-a apucat? O cădere de moral?

— Nici vorbă. Mă gândesc la asta de câteva zile. De fapt, de când mi-am închis toate conturile. Ce am de făcut cu banii? Să-i investesc încă o dată, riscând să pierd totul, dacă au dreptate clienţii mei şi bursa se face praf? Sunt semne care te fac să nu te mai îndoieşti. În clipa aceasta sunteţi toţi nervoşi, cu gândurile aiurea, iar la capitolul performanţe zău că se resimte... Ştiu eu ce vorbesc! În fond, am treizeci şi trei de ani, m-am distrat cât încape, e momentul să trec la lucruri serioase...

Hotărât lucru, fata asta îmi plăcea. Care alta ar fi putut vorbi despre meseria ei cu atâta uşurinţă şi, totodată, gravitate? Nu-mi venea să cred că se distrase chiar atât de tare primind, la comandă, clienţi unul mai pretenţios decât altul.

— Ştiu la ce te gândeşti. Dar află că te înşeli. Când îţi pică banii din cer în teancuri, viaţa este mai uşoară. Te laşi în voia ei şi profiţi cât poţi. Şi ştii ceva? Cu cât bărbaţii plătesc mai scump, cu atât sunt mai puţin dispuşi să îşi bată joc de investiţie. Adevărul este că am fost întotdeauna tratată ca o prinţesă.

— Nu te cred!

— Pe cei care nu au făcut-o, i-am şi dat uitării. Aceasta şi este secretul fericirii, nu-i aşa?

O curvă care filozofează, ăsta da apogeu al calităţii! Am mai comandat un pahar lăsând-o pe Mandy să mă legene cu sporovăiala ei superficială. În definitiv, o invidiam. Şi pentru mine ar fi trebuit să fie simplă viaţa. Mi-am adus aminte că, terminând şcoala de comerţ, jurasem să scap din cursa de şoareci înainte de patruzeci de ani. Nu mi-am ţinut cuvântul. De ce?

— În fond, îți dorești mereu tot mai mult. Până în ziua în care este prea târziu. Înțelegi ce vreau să zic?

Înțelegeam foarte bine. După scena din biroul Numărului 1 știam că, de acum, lucrurile începuseră să se clatine. În același timp, mă lua amețeala la gândul să părăsesc totul...

— Mă mut în America de Sud.

— Și te măriți cu un miliardar, ca prietenele tale care-și întorc haina pe dos, ca epilog?

— Nu, Damien, prea ar fi de prost gust! Nici vorbă. Voi investi în pietre prețioase, îmi voi cumpăra o casă frumoasă și voi invita *toy boys* ca să danseze *bachata*. Până în ziua în care mă voi îndrăgosti cu adevărat.

— Nu ți s-a întâmplat niciodată?

— Niciodată. Nu ar fi fost compatibil cu meseria, înțelegi?

— Cu greu. Eu mă îndrăgostesc non-stop.

— A, da?

— Glumesc...

Mandy avea dreptate. Era de ajuns să pleci cu fruntea sus, înainte de a fi aruncat afară din circuit. Valabil și pentru mine.

— Dar vei avea din ce să trăiești?

— Știi, cu toți prinții mei, eram direct la gura izvorului. Nu aveam decât să întind găleata și ploua cu dolari. O picătură într-un ocean de bani lichizi. Un pic de cash pentru shopping, câteva bancnote pentru jocurile de la cazinou, deconturi pentru a-i putea întâlni și la capătul lumii... Și așa mi-am putut tripla salariul. În sfârșit... Recompense pentru serviciile prestate.

Cât de simplu era... Și nu-mi dăduse niciodată prin cap! Ce imbecil! Izvorul. Pui un recipient acolo unde curge apa: la izvor... Cât de simplu!

Mandy, ești genială!

23 | Declicul

Ciudat moment, în povestea noastră. Mi se părea că relaţia mea cu Mandy era gata să se ducă de râpă. Urma să îşi lase baltă meseria... şi pe mine cu tot cu ea. Mi se părea ciudat.

Am coborât iarăşi la bar, cât timp s-a dus în camera ei pentru a se schimba. Clientul nu putea fi lăsat să aştepte.

Dintr-odată, mobilul a început să îmi vibreze. Apelul venea din Elveţia. Konrad Hummler părea grăbit.

— Damien, tocmai ies de la familia Kovacs. Spune-i preşedintelui tău că trebuie să treacă la regim.

Iarăşi, directiva aceea! Cu ţicnitul ăsta de comisar european pentru fiscalitate, Lazlo Kovacs acesta, n-o mai scoatem noi la capăt! Acest înalt funcţionar internaţional făcuse din lupta contra disimulării economiilor ţelul vieţii lui. De trei ani încoace, anumite ţări, îngrijorate că nu vor putea proteja secretul bancar, acceptaseră principiul fiscalităţii forfetare, al prelevării la sursă fără dezvăluirea identităţii deţinătorilor de conturi. Franţa şi Germania luptau pentru dărâmarea sistemului, iar Angela Merkel repurtase o adevărată victorie la începutul lui 2008, arătându-i cu degetul pe aceia dintre compatrioţii ei care îşi ascunseseră averile în Lichtenstein.

— Chiar o să ajungă Kovacs s-o termine cu secretul?

— Nu, trebuie neapărat să reuşim s-o mai lungim câţiva ani. Problema este că va trebui să-i aruncăm ceva şi Bruxellesului. Lazlo va face publică treaba peste puţină vreme. Vor analiza lacunele directivei, reintegrând persoanele juridice în câmpul de aplicare a noii reglementări. Mai clar, absolut toată lumea, inclusiv fiduciarii şi fundaţiile vor trebui să plătească din greu pentru a mai avea dreptul să vină pe la noi.

— Înţeleg. Şi atunci vor avea tot interesul să se organizeze altfel şi să meargă prin alte părţi.

— În Singapore, bătrâne. În anii următori, totul se va muta în Singapore!

— Dar despre Andorra ce părere ai?

— Niciuna. Băncile sunt prea mici. Ceea ce nu interesează pe nimeni. Dar, dacă stau să mă gândesc, poate că nici nu este o idee prea rea. Deşi am auzit că Sarkozy ar cam vrea să-şi bage nasul...

— O să ţin minte, Konrad. Mulţumesc că m-ai sunat.

— Te las. Se termină pauza. Trebuie să mă întorc în lojă.

— La ce spectacol eşti?

— Teatru? Îţi arde de glume? Nu există decât două lucruri pentru care merită să ieşi seara din casă: Johann Sebastian Bach şi un pahar de Mouton Rothschild 1961. De acord?

— Aproape. Îmbrăţişează-i pe toţi din partea mea. Bună seara, Konrad!

Am închis zicându-mi că am noroc. Tot ceea ce constituia farmecul profesiei noastre avea să se facă praf chiar în clipa în care voi fi părăsit scena. Asta da, împlinire!

Mandy mi-a făcut semn. Era gata să plece și stătea, de acum, în holul hotelului, înfofolită într-o blană gri-albastră.

— Trebuie să plec, acum, Damien. Dacă vrei, poți să rămâi la mine în cameră. Nu știu dacă mă mai întorc, dar, cel puțin, o să fii liniștit.

— Nu știu ce să zic, am tot felul de treburi pe net.

— Găsești ordinatorul meu pe birou. Codul e „icar 34", iar *whirless*-ul excelent. Simte-te ca acasă.

M-am învârtit vreo cinci minute, ezitând. Mă ispitea să nu mă mai întorc acasă... Am urcat în cameră. Deschizând ușa, am avut un șoc. Format dintr-un dormitor încăpător, două băi, un salon mare, un birou și o mică bucătărie, apartamentul dădea spre o terasă. Cum făcea de putea plăti toate astea? Poate că negociase cu cei de la hotel sub forma unui schimb în natură. Gândul mi-a adus zâmbetul pe buze. Bristol nu părea chiar un hotel al plăcerilor. Clasic, ireproșabil, poate chiar puțin cam rigid, acestea erau epitetele care i s-ar fi potrivit mai bine.

M-am așezat la biroul pe care trona un Apple McIntosh de ultimă generație. Am scotocit printre e-mailuri în căutarea unui mesaj cu totul deosebit. Provenea din *back office* și îmi fusese pasat cu o săptămână în urmă de către cei de la serviciul de securitate. Aha! Uite-l! Pe ecran și-au făcut apariția noile coduri de acces, schimbate la ordinul meu după plecarea celor doi brokeri. Bingo! Grație lor voi putea naviga în maximă libertate prin măruntaiele băncii... mai ales înăuntrul *back office*-ului.

Începusem să întrevăd speraclul care îmi va permite devalizarea firmei. Voiam să profit de un *swap*, contrac-

tul acela între două părți care permite împrumutul într-o valută și plata datoriei în alta, în funcție de variația cursului de schimb. Prin acest instrument, banca schimbă sume negociate dinainte într-o monedă dată, cu o dobândă și pe o durată determinate. Multiplicat la infinit, jocul acesta dintre bănci le poate face să câștige sau să piardă sume enorme. Zilnic, de la un capăt la altul al planetei se schimbă zeci, ba chiar sute de miliarde de dolari, euro sau yeni. Un cazinou uriaș, la îndemâna până și a brokerilor începători.

Datorită minunatelor coduri am putut pătrunde în sistemul nostru informatic pentru a examina lista *swap*-urilor în curs. În fiecare seară, ordinatoarele ni le semnalează pe cele ajunse la maturitate. În total, cam vreo sută de mii de tranzacții pe zi, convenite cu treizeci de bănci din toată lumea. Nici nu ar fi fost greu s-o luăm razna dacă ne-ar fi lăsat sistemul informatic.

Din fericire, miezul activității beneficiază de mai multe dubluri pentru cazurile de pană sau de atac electronic. Până în ziua în care un atac terorist ne va demonstra încă o dată fragilitatea. Am dat iama cu toată viteza prin liste. 10 septembrie, 11 septembrie, 12 septembrie... M-am hotărât să triez *swap*-urile după mărime. Ideea era să aleg unul de peste 200 de milioane de euro. Această tâlhărie cu mână armată ar fi trebuit să îmi permită o viață decentă timp de mai multe generații. Vizam o sumă importantă, fără a fi însă și extravagantă, pentru a evita ca banca să se simtă obligată să comunice oficial evenimentul. După cele cinci miliarde evaporate de la Kerviel, cine ar mai fi putut fi impresionat de 200 de milioane de euro? Cu siguranță,

nu mass-media. Doar supraoferta mai excită atenţia publicului.

Teoria pe care o formulasem era destul de simplă: în zilele următoare avea să falimenteze o bancă. Era un calcul matematic. Zvonurile se refereau la Merril Lynch, dar, cum eram foarte bine informat, ştiam că va fi Lehman Brothers. Îmi mai rămânea de ghicit data exactă a prăbuşirii. Cel mai probabil ar fi fost între 12 şi 18 septembrie, dacă urmăream cu atenţie curba descendentă a acţiunilor şi sporirea zvonurilor. Apoi, era ca la ruletă. Pentru a da lovitura nu exista decât un singur număr câştigător. Trebuia să mizez totul pe ghicirea datei corecte şi să subtilizez, în trecere, un *swap* plecând dinspre banca noastră spre Lehman. Desigur că banii vor pleca de la noi, dar, pe drum, transportul de fonduri virtuale va fi deturnat şi va cădea în punga mea, înainte de a fi atins destinaţia.

În clipa falimentării băncii lui Fuld, întreg sistemul lui de alertă se va gripa instantaneu. Iar descoperirea schimbării destinatarului putea lua săptămâni, dacă nu chiar luni. Timp suficient ca să dispar.

Dificultatea avea să fie păcălirea sistemului de securitate al băncii noastre în momentul modificării identităţii destinatarului. Totul era automatizat, securizat, verificat oră de oră şi validat de echipele lui Étienne către *back office*, care dădea raportul responsabilului cu securitatea. Mie, adică.

Trebuia să descopăr o soluţie.

Mi-am notat codat, în carnet, repere dintre datele *swap* şi sumele puse în joc. Situaţia mă excita de-adevăratelea.

Am închis ordinatorul. Mi se învârtea capul. Prea mulți bani, prea multă adrenalină, prea plăcut gândul că îmi voi putea bate joc de toți.

24 | În inima Ministerului de Finanţe

Din sala de mese a Ministerului de Finanţe, din Bercy, se vedea defilarea navelor de agrement de pe Sena. Farurile acestora luminau puternic faţada de sticlă a edificiului ridicat cu douăzeci de ani în urmă, în pofida tuturor rezistenţelor, din voinţa lui Mitterrand, pentru a elibera Luvrul.

Mai netezeam câteva detalii strategice, aşteptându-mi invitatul. Trebuia să găsesc un mijloc de a dejuca supravegherea dinspre *back office* în momentul în care voi deturna acel *swap*. Fiindcă era vorba despre un os, şi nu dintre cele mai mici, pe lângă controlul informatic automatizat, verificam vizual numele destinatarilor de viramente. Trebuia evitat ca adresa contului meu din Andorra să le atragă atenţia. Aveam nevoie de o soluţie. Şi încă repede!

Întâlnire aveam cu directorul Trezoreriei, autoritatea noastră tutelară, care se lăsa aşteptat. Iniţial fixată pentru 20.30, cina a fost amânată, în urma unei întrevederi cu un colaborator al lui Paulson, pentru ora 21. Apoi 22. Succesivele întârzieri mă oripilau, dar dacă nu eşti în stare să accepţi regula jocului, nici nu trebuie să încerci să te întâlneşti cu genul acesta de personaje. Era miercuri, 10 septembrie, iar crahul era iminent. Agitaţia din jurul lui Fuld era pe zi ce trecea mai intensă. Şi mai era şi acel

indiciu care nu te înșela niciodată: *spread*-ul, diferența dintre dobânda cu care Fed împrumută bani băncilor și cea pe care acestea și-o aplică între ele, urca în mare viteză. Altfel spus, între marile firme de pe Wall Street apăruse neîncrederea. Deja toată lumea anticipa: fulgerul avea să lase cel puțin un mort. Fără să se știe cine va fi acela.

Bărbatul care se lăsa așteptat, Xavier Musca, era unul dintre stâlpii ministerului. Aparținea cercului magic al momentului, cel al inspectorilor financiari care susțineau statul: Pérol la Élysée, Richard la Bercy la Ministerul Finanțelor, Gosset-Grainville la Palatul Matignon, reședința prim-ministrului. Provocasem întâlnirea fiindcă știam că președintele meu, el însuși membru al confreriei, îl irita de multă vreme. Ceea ce mă făcea să sper că încercarea mea lipsită de prietenie față de Numărul 1 va rămâne secretă. Scopul meu era să clatin situația băncii, așa cum mi se releva din ce în ce mai clar, mai ales de la „reuniunea de cosmetizare" a conturilor. Punându-l în gardă pe directorul Trezoreriei, îi întăream poziția în fața ministrului Christine Lagarde, mare avocat, dar jalnic politician. Și, cu puțin noroc, aș fi putut apărea drept omul necesar în viitor. Deși provenind din clasele de jos, s-ar fi putut dovedi util, într-o zi, să fie numit într-un post de vârf un *outsider* ca mine.

— Îmi pare rău, am avut un *meeting* neprevăzut...

Am dat din cap cu înțelegere. Nu era momentul să fac pe mironosița. Doi chelneri tocmai intrau, unul cu o sticlă de Léoville-Barton de cea mai bună calitate, celălalt cu un vas de pământ cu somon în foitaj. Musca a dat

politicos din cap, pentru a le mulțumi, așteptând în tăcere ca aceștia să iasă din sală înainte de a-și satisface curiozitatea.

— Ei? Ce părere aveți de situația în care ne aflăm?

Marii servitori ai statului, după cum am remarcat, detestă preliminariile.

— Cred că este gravă.

— Și...

— ... și președintele meu? Consideră că sunt pesimist.

— Mereu a preferat să își bage capul în nisip, ca struțul, a scrâșnit Musca. Încă de pe când era la Crédit Lyonnais, îl apăra pe Haberer cu unghiile și cu dinții. Sigur că și acela ne era coleg, însă există niște limite...

Mi-ar fi scăpat mie și câteva cuvinte usturătoare la adresa sacrosanctei inspecții financiare, dar m-am abținut în ultimul moment.

— Ce mai e pe la dumneavoastră?

Clipa adevărului sosise mai iute decât prevăzusem.

Ei bine... S-ar putea spune că trecem prin ceva turbulențe.

— Dragă Damien, ne-am întâlnit aici pentru a spune lucrurilor pe nume!

— Trebuie să recunosc că am avut nu puține surprize neplăcute în ultimele săptămâni.

— În legătură cu ce?

— Cu China. E nevoie să ne recapitalizăm filiala de acolo.

— Cu cât?

Pericol! Nefiind angajat al statului francez, nu eram obligat să mă transform în denunțător.

— Dificil de evaluat.

— Și altceva?

— De la cele trei fonduri închise în vara lui 2007, ne-au mai rămas niște credite neacoperite, deloc neglijabile...

Despre asta înaltul funcționar nu m-a întrebat nimic prea clar.

— Am mai mizat, deocamdată spre dezamăgirea noastră, și pe AIG, asiguratorul...

— Înțeleg, m-a întrerupt directorul Trezoreriei. Proastă idee, nu-i așa?

— Președintele a ținut neapărat.

Tonul ipocrit mi-a reușit perfect.

— Mai aveți și alte afaceri de calibrul acesta?

Nuanța vocii i se schimbase. Acum era mai puțin prietenoasă, dar și mai puțin tăioasă.

— Am mai investit ceva și în provincie, cu un fond american, Oméga 34.

Xavier Musca a rânjit.

— Puțin?

— E un fel de-a zice.

— Veți anunța pe piață toate aceste pierderi?

— Într-adevăr, aceasta e-ntrebarea, am răspuns fără să clipesc. Am avut săptămâna trecută o ședință pe tema asta. Personal, am fost pentru.

Nici nu putea fi desemnat mai bine cel răspunzător pentru camuflarea cursului.

— Chiar dacă mă tem de un cutremur în săptămânile următoare.

— Ce fel de cutremur?

Era timpul să folosesc armamentul greu.

— Mi s-a spus că Lehman stă să se prăbușească.

Interlocutorul meu a tresărit.

— Absurd!

— Știu, dar se pare că Paulson ar fi prevenit un saudit, foarte apropiat de familia regală, acum câteva zile...

Directorul Trezoreriei s-a uitat fix la mine, de parcă aș fi fost atins de o criză de febră cu delir. Ideea că pot deține o asemenea informație i se părea că ține de *X-Files*.

— Chiar credeți așa ceva?

Politețea abia de îi mai masca tulburarea.

— Dar, ca să revenim la situația dumneavoastră: cum stați cu consolidarea conturilor?

Întrebarea era formulată admirabil. Practic, mă întrebase despre bilanțul dublu al băncii și despre practicile noastre contabile.

— E o problemă delicată, am răspuns ca să mai câștig timp.

Nu eram pregătit să abordez un asemenea subiect, care ținea de o anumită doză de neprevăzut.

— Contrar confraților noștri americani, nu am abuzat de aceste instrumente...

Formularea se traducea prin aceea că nu aveam *Special Investment Vehicle*, acele SIV-uri care permiseseră unor Lehman, Goldman Sachs ori Merril Lynch să stocheze, alături de bilanțurile oficiale, investițiile cele mai hazardate. De zile întregi se zvonea că tocmai de la aceste bilanțuri duble ar fi putut proveni problemele.

— Așa că nu avem nimic de ascuns. Cel puțin pe acest plan.

Directorul Trezoreriei nu a părut să aprecieze la justa ei valoarea dovada de spirit.

— Dar filialele, hai să le zicem... exotice? Damien, aș aprecia un răspuns sincer.

Uite și un lucru neprevăzut!

— Cred că dispuneți de toate elementele pentru a aprecia situația, am spus fără a-mi ascunde un zâmbet. După părerea mea, direcția dumneavoastră știe totul despre sucursalele noastre din toată lumea.

— Nu asta așteptam, mi-a răspuns înclinându-se amenințător către mine. Ca să formulez mai limpede: aveți pierderi ascunse prin paradisuri fiscale? Nu e o crimă, dar trebuie să știm, asta e tot.

Am ezitat o clipă. Până unde puteam să merg?

— Păi... ascultați-mă, este un lucru foarte delicat, știți prea bine...

— Damien!

Am așteptat câteva secunde înainte de a-i oferi un os de ros.

— Răspunsul este da, bineînțeles.

— Unde?

— Cinstit, în legătură cu subiectul acesta directorul nostru financiar ține legătura directă cu președintele.

— Vreți să spuneți că, deși sunteți director general, nu cunoașteți suma?

Încăpățânarea de care dădea dovadă începuse să mă irite. După alte toate, eu eram acela care venise să îl vadă, de bunăvoie.

— Sincer?

— Mereu putem visa la sinceritate...

Chiar că făcea ce voia cu mine.

— Da.

— Chiar nu știți?

— Nu.

— Incredibil! a lăsat să-i scape, clătinând capul.

— Xavier, așa merg lucrurile, doar o știți perfect.

— Și în Elveția?

— Nu spre Țara Cantoanelor ne îndreptăm pierderile. În definitiv, nu este vorba decât despre un mijloc de a ne fideliza clienții...

— Pe unii dintre ei! a repetat Musca sarcastic.

— Bănuiesc că nu este o surpriză pentru dumneavoastră, îmi închipui. Doar ne supravegheați de atâta vreme...

— Încercăm.

— Nu îl aveți pe Birkenfeld? am mai zis privindu-l insistent.

Bradley Birkenfeld era directorul UBS care, cu un an mai înainte, fusese prins de IRS, fiscul american, și constrâns să colaboreze. Și astfel dezvăluise numărul de americani care dețineau conturi ascunse: 52 000. În aparență, câteva mii fuseseră deja identificați. O hotărâre a Curții din Florida, din iulie, obliga banca elvețiană să dea la lumină numele acestora, în caz contrar conducătorii ei urmând să fie puși sub urmărire. După cum îmi explicase directorul nostru financiar, care îmi povestise cazul, aceștia nu se mai simțeau nicidecum în largul lor.

— Nu folosim asemenea metode, dragul meu, mi-a răspuns personajul-cheie al ministerului, cu un mic zâmbet pe buze.

Întorsătura pe care o luase conversația mi-a dat subit o idee.

— Știți, în orice caz, suntem deosebit de atenți. De altfel, nu ne-am înrădăcinat prin alte locuri care v-ar putea interesa.

— De exemplu?

Vocea înaltului funcţionar îşi regăsise tonul prietenos.

— Andorra.

Merita să profit de situaţie pentru a mă interesa de situaţia noii mele ţări de adopţie.

— Păcat, a părut amuzat.

— Adică?

— Adică Andorra este cu adevărat un paradis. În orice caz... până una alta.

— Chiar aşa?

— Da. Acordul de cooperare nu defineşte prea clar frauda fiscală. Modalităţile de aplicare sunt foarte laxe. Şi nici nu avem un supraveghetor la faţa locului, întrucât şeful guvernului principatului, un anume Pintat, este foarte atent la acest subiect. Ba chiar, fără menajamente, ne-a trimis înapoi, peste graniţă, pe unul dintre agenţii noştri, sub pretext că misiunea lui nu se încadra în acordurile existente.

— Înţeleg.

— Numai că lucrurile s-ar mai putea schimba. După cum ştie toată lumea, sunt pe lista noastră neagră...

În aparenţă, îmi alesesem bine ţara de refugiu. Iată o noutate de bun augur. Banii vor fi la loc sigur. Partea proastă era că situaţia nu avea să dureze o veşnicie.

Tot mai trebuia să pun ceva la adăpost. Însă, de acum, rămânea un singur obiectiv: să reuşesc să sparg banca.

25 | Viramentul

— Peste cât timp se încheie programul?
— Cam peste treizeci și cinci de minute, Damien.
— Atunci, imediat ce terminați, vă aștept pe toți în biroul meu. Contez pe voi.
Am pus receptorul în furcă, suspinând. Trebuia să îmi dezmorțesc puțin picioarele pe culoar pentru a mai coborî presiunea. Era cu adevărat o zi împuțită. Și abia începuse.

Contemplam dezastrul fără vreo reacție. După ce m-am temut de el, l-am anunțat, l-am așteptat chiar, asistam la amorsarea căderii făcând ochii mari, fără a-mi veni să cred că e posibil. Dar de simțit, nu mai simțeam nimic. Mă aflam la un post de comandă ale cărui butoane nu mai funcționau. Era vineri, 12 septembrie 2008, preziua seismului care avea să facă praf sute de mii de existențe. Un crah, fiindcă trebuie să îi spunem pe nume. Lehman Brothers, a cincea bancă americană ca importanță, era în agonie și nimeni din jurul meu nu părea să înțeleagă ce se întâmpla. Cu toate acestea, consecințele urmau să fie de neimaginat. În cel mai bun caz, o reacție în lanț care avea să contamineze toate instituțiile financiare occidentale. În cel mai rău, panica universală. Pe coridoarele băncii se șușotea, mergându-se în vârful picioarelor, cu figuri de circumstanță. Mereu la fel de

curajos, președintele nostru o ștersese, sub pretextul unei reuniuni de criză la sediul AMF (Autoritatea Piețelor Financiare). Nu am îndrăznit să îl contrazic. Jandarmii bursei sunt mult prea moi pentru a se mai agita vinerea după-amiaza. Păi, cum ar rămâne cu weekendul lor de la Deauville?

— Ne revedem peste puțin timp?

— Cu siguranță voi trece mai târziu. Dar m-ar mira să mai fii pe aici, dragul meu. Nu vă mai faceți probleme, am dat eu un telefon prin care mi s-a confirmat ceea ce și credeam: existența lui Lehman nu este amenințată. Este așteptat un cumpărător în orele care urmează și, dacă nu...

— Dacă nu?

— Paulson o va naționaliza. Vedeți altă soluție?

Ușa ascensorului s-a închis peste trena de dispreț a Numărului 1. Nici nu știam ce mă enervează mai mult la el: tonul protector, modul în care își mângâia iubitor chelia de câte ori îl înțepa vreun stres sau inelul cu pecete, cam de proastă calitate, pe care îl purta pe degetul mic. Și telefonul pe care pretindea că l-a primit? O minciună.

La ora aceea, pe 12 septembrie, nimeni în Franța, în afară de mine, nu știa ce urma să se petreacă.

Din acel moment, nu mai aveam nicio îndoială asupra metodei prin care voi opera devierea banilor în drumul lor dintre banca noastră și Lehman. Pentru a evita să atrag atenția băieților de la *back office*, nu doar unul, nu doar o sută, ci toate acele *swap*-uri în mișcare rapidă trebuiau sifonate în același moment și aruncate în noul meu cont *off shore*. Am sunat în Andorra pentru a verifica

dacă schimbările din contul meu, cerute cu o zi mai devreme prin e-mail, puseseră vreo problemă.

— Bună ziua, doamnă. Da, pentru o confirmare... Nu mai este nimeni la dumneavoastră? Nu, nici nu se poate mai simplu, sunt convins că vă puteți descurca... Iată numărul de cod și termenii de identificare... Mă sunați mai târziu? Aveți numărul meu securizat? Atunci vă las să rezolvați.

Treizeci de secunde mai târziu, mobilul meu a început să vibreze. Totul era OK. Contul meu nu se mai numea Marx Brothers, ci... Brothers Lehman. Funcționara nu pricepuse absolut nimic, iar clientul important are întotdeauna dreptate.

Apoi, diferiții *superviser*-i ai direcțiilor de piață au intrat în biroul meu. Toată lumea a luat loc, posomorâtă. Trebuia să joc atent. Nu era cazul să le las prea multe speranțe, fără însă a-i demoraliza. Nu se știe niciodată: echipele mi-ar fi putut fi apucate deodată de excesul de zel. Din cauza căruia să deranjeze, din neatenție, mecanismul foarte bine uns pe care îl pusesem în funcțiune. Un mecanism cam complicat, așa cum îmi plăcea mie, care m-ar fi pus la adăpost de bănuieli o bună bucată de vreme... Am intrat fără să mai stau pe gânduri în subiect:

— Care este cursul acțiunilor Lehman?

— Patru dolari zero doi, dar alunecă la vale încă de la deschiderea bursei, la New York. Riscă să coboare până la 3,6 sau 3,7 până la închidere.

— Acum un an precis era la...

— Mai mult de 70 de dolari.

— Dar cursul săptămânal?

— Pentru moment, cu 70% mai scăzut.

— OK. Ce zice lumea?

— E panicată. Nu e prea clar... Se pariază în toate sensurile: micii demenţi de pe Wall Street şi-au petrecut întreaga dimineaţă pe *dealbreaker.com*, pariind pe căderea lui Merril Lynch mai repede decât pe aceea a lui Lehman.

— Asta da informaţie, Marc! Parcă văd titlul: „Conform *bookmakers*-ilor americani, căderea lui Lehman şi logodna prinţului William nu mai sunt de actualitate!" Ei, băieţii ăştia ar paria pe orice. Bun, Kathy, tu ce ştii?

— Aţi văzut telegrama agenţiei Reuters despre poziţia Fed? Pare a fi plecat de la o sursă anonimă, însă aş paria că e o scurgere de informaţii pusă la punct chiar de către Paulson. Acolo se explică faptul că, dacă Lehman Brothers nu a avut timp să îşi rezolve problemele timp de un an, n-o să vină Trezoreria americană să o facă în locul ei. Pe scurt: „Având în vedere împrejurările, nu cu bani publici se va rezolva această situaţie". Ce să însemne asta, după părerea dumneavoastră?

Ştiam foarte bine ce însemna. Ticălosul îşi pregătea terenul pentru a-şi justifica poziţia din zilele următoare. Am încercat să îmi duc mai departe jocul fără să fac exagerat pe nevinovatul. Au început să vorbească toţi odată.

— Înseamnă că se situează pe o poziţie de forţă pentru a-l obliga pe Lehman să îi accepte lamentabilele condiţii de cumpărare.

— Sau că încearcă s-o facă în favoarea altor bănci.

— Plauzibil. Altă idee?

— Poate că nu a găsit pe nimeni care să cumpere Lehman şi îşi asigură poziţia ridicând tonul.

Ia te uită! Aveam și șmecherași în echipă? Marta spusese lucrul acela. O olandeză conștiincioasă, care avea ca răspundere departamentul „risc" al băncii. Nu a luat-o nimeni, niciodată, în serios. În afară de mine. Marta nu era genul de fată care se remarcă de la prima aruncătură de ochi. Prea era grasă. Dar, una peste alta, apetisantă. Ar trebui să o invit la o cină în doi.

Pe ecranele care îmi afișau cursurile direct, vedeam cum piața continuă să cadă. În care stadiu se impunea să readuc discuția către ceea ce era important, pentru a nu pierde prea mult timp.

— Bine. Văd că analizele dau cam același diagnostic: am intrat în încurcătură. Cât de expuși suntem în raport cu Lehman, la încheierea zilei?

— Așteptați... Avem mai mult de 10 000 de operațiuni derivate cu ei... În toate sensurile. Vreți să și vedeți care?

— Doar pe acelea a căror valoare nominală sare de 200 de milioane și *swap*-urile pe care nu le-au onorat. Începând din seara aceasta, vreau ca deschiderea tuturor acestor operațiuni să se facă manual. În plus, oprim toate plățile automate mai mari de 200 de milioane. Trebuie să limităm pe cât se poate pagubele.

— Pssst! Acesta da pachet... Cine va superviza tranzacțiile?

— Eu. Am impresia că încă nu ați înțeles ce e pe cale să se întâmple. Dacă lucrurile merg în continuare tot așa, Lehman poate să ne tragă după ea săptămâna viitoare. De fapt, oricând!

— Totuși! Una dintre cele mai vechi bănci americane... Trebuie să mai aibă ei niște rezerve!

— Sper să mă înșel, dar nu pot supune banca unui asemenea risc. Doar v-a ajuns treaba cu *subprimes*, nu?

— Să vă facem o copie după listare?

— Imediat. Am nevoie de ea chiar în seara aceasta. Étienne, să-i previi pe cei de la *back office*. Să rămână cineva acolo de gardă până când se închid băncile pe Wall Street.

— Damien, e vineri seara...

— Sunt sigur că vei găsi o soluție, nu-i așa?

Étienne a ridicat ochii-n tavan, blestemând legendarul meu pesimism. Marcasem un punct. Reputația nu îmi putea fi pusă sub semnul îndoielii. Urma să fiu cel care salvase câteva sute de milioane de euro. Informație care nu va ieși niciodată în afară, dar pe care voi face în așa fel încât să o afle întreg comitetul director. Cu atât mai rău pentru Numărul 1. Prea e arogant... și prea rupt de realitate pentru a putea analiza situația cu luciditate.

De patruzeci de minute îmi ascultam conștiincios echipele, fără să clipesc. În schimb, pe dinăuntru trepidam. Totul se desfășura conform planului. În sfârșit mă puteam încrede în steaua mea norocoasă? Sosise momentul să merg să verific viramentele. Așteptând să o pot șterge, le suportam comentariile. Merill Lynch, AIG, UBS, Freddy Mac și Fanny Mae: colaboratorii mei începuseră să vorbească tranșant despre toți acești mari bolnavi, care ne tot înșelaseră din primăvară încoace. Discuția le făcea bine, însă nu o mai puteam suporta. Doream să plec cu listingul sub braț pentru a-l putea studia în liniște, acasă, înainte de a mă întoarce la *back office* pentru a verifica plățile. Asta, admițând că Isabelle

avea să mă lase în pace. Fiindcă era înfuriată și foarte dezamăgită că nu ajungem în weekend la Saint-Tropez. Parcă o auzeam:

— E cel mai bun moment, Damien! Doar am promis familiei Dageville că îi invităm până în toamnă. La ce e bună o casă la Mediterană, dacă stăm la Paris?

Biata de ea... Dacă și-ar fi închipuit cât de departe de Paris eram deja!...

26 | Au lăsat-o baltă!

„*Luni* 15 septembrie: 2 157 *swap*-uri de mai puţin de 200 de milioane de deschis.
Marţi 16: 5 037 *swap*-uri posibile.
Miercuri 17: 3 922 *swap*-uri..."

Listingul se prelungea la nesfârşit, iar foile imprimate se întindeau pe jos ca o armonică. Imaginaţia îmi vagabonda deja aiurea. Toate acele cifre mi se păreau suprarealiste. Mă întorsesem acasă de două ore. Încercam să îmi pun cap la cap ideile pentru a alege cea mai „bună" zi, cântărind argumentele pro şi contra, încercând fără convingere câteva formule matematice ca un jucător la cazinou, nehotărât în faţa ruletei care a început să se învârtească.

Sigur, banca Lehman Brothers era într-o situaţie critică. Dar cum să afirmi că era vorba despre un caz disperat? Şi câtă vreme putea dura agonia?

Cu cât mă gândeam mai mult, cu atât vedeam mai puţin limpede. Mă şi vedeam alegând la întâmplare, ajutându-mă de una dintre formulele de numărare la joc ale lui Chloé, pe care ne-o tot repeta la nesfârşit când era mică: Şi pe fruntea lui scria/ Ieşi afară dumneata! Hai... La trei: unu... doi... trei!

Şi-a început să îmi sune mobilul personal.

— Konrad? Cum merge pe-acolo?

— ...

— Ești sigur? Chiar acum?

— ...

— Imposibil! E enorm...

— ...

— Poate că ai dreptate. Totul e deja hotărât, nu-i așa?

— ...

— Mulțumesc, Konrad. Voi încerca să opresc mașinăria pe partea noastră.

Noutatea ținea de miracol. Cu mai puțin de o oră în urmă, banca J.P. Morgan înghețase activele în valoare de 17 miliarde de dolari pe care Lehman Brothers le deținea la ei. Ce însemna asta? Că J.P. Morgan refuza pur și simplu să mai acorde celor de la Lehman drept de acces la trezoreria sa. De ce? Mister. Motivarea oficială părea să fie aceea că Morgan înțelegea să se protejeze contra „compensațiilor potențiale", cum se zice în jargonul nostru. Altfel spus, lansaseră un mesaj simplu către Richard Fuld: „Te-ai dus pe copcă și fără îndoială că ne datorezi tu ceva. Așa că, până ne lămurim cum stăm, păstrăm banii ca ostatici. Nu e legal? Dovedește-o! Până una alta... mergi și vezi care e treaba!"

Vestea era de-a dreptul năucitoare. Luni dimineață, Lehman urma să intre imediat în criză de lichidități, ceea ce va antrena prăbușirea cursului acțiunilor sale. Și falimentul.

L-am binecuvântat pe J.P. Morgan. Și curiozitatea legendară a lui Konrad, mereu la curent înaintea oricui altcuiva.

Acum, aveam răspunsul.
Crahul urma să aibă loc luni dimineață.

Am chemat un taxi pentru a merge la *back office*, care se afla în partea de nord a Parisului. Nu voiam să risc nimic, aflat la volanul propriei mașini. Aveam tot interesul să rămân concentrat la manevrele pe care le aveam de făcut în sistemul informatic central. Trebuia să merg direct la țintă pentru a orienta spre contul meu *off shore* sumele care se presupunea că vor ateriza la Lehman, totul în mai puțin de patruzeci de secunde, evitând amorsarea sistemelor de alarmă. Socotisem că urma să profit de pauza de „țigară" a echipei. Moment în care informaticienii își părăseau posturile timp de patru sau cinci minute pentru a se duce să fumeze într-o sală specială, feriți de priviri străine. Pauza ajunsese o adevărată instituție atât pentru fumători, cât și pentru nefumători. Așadar, puteam sta liniștit. Acesta era calculul de acasă... Am repetat manevra în minte de vreo douăzeci de ori. Simțeam că sunt gata. Adrenalina mă arunca într-o incredibilă euforie. Mi se părea că am din nou douăzeci de ani și sunt aproape de a mă umple de bani.

În realitate, nimic nu s-a întâmplat după cum plănuisem.

27 | Atât de departe de Antile...

Evident, duminică 14 septembrie sediul băncii era gol. Numai în sala de şedinţe erau semne de agitaţie. Preşedintele ne convocase telefonic la ora 15 pe mine, pe Étienne, pe şeful de la *back office*, câteva cadre însărcinate cu securitatea informatică, doi sau trei factori de răspundere ai băncii de *retail* şi câţiva gestionari de fonduri. La început mi s-a părut că adunarea semăna, straniu, cu un tribunal, apoi mi-am alungat gândul acela din minte. Era prea devreme. Numărul 1 încă nu ar fi putut fi la curent. Nu duminica. Nu atunci.

În sala de şedinţe eram doisprezece. Precum cei doisprezece apostoli. Doisprezece ticăloşi. Mă simţeam mai degrabă ca în filmul lui Robert Aldrich, în care unui membru al unei bande i s-a propus o misiune suicidară în schimbul amnistiei.

Eram încă departe de încheiere.

Marele bărbat ne-a privit pe rând cu asprime. Ca de obicei, juca rolul celui care domina reuniunea, indicând unuia ori altuia unde trebuia să se aşeze, umflat, ca de obicei, de propria-i importanţă.

— Unde e Marc?

Étienne şi-a luat faţa aceea a lui de câine bătut.

— Îmi pare rău, domnule preşedinte. Marc este plecat o săptămână în Antile. Şi-a luat o restanţă de concediu... Vă roagă să îl iertaţi, chiar îi pare rău că...

— Asta-i bună! Mai sunt mulţi în vacanţă?

Îmi venea să râd uitându-mă la Étienne. Se-nroşise tot din cauză că unul dintre membrii cei mai buni ai echipei lui de la *back office* era absent. Toată treaba mirosea a inchiziţie. Preşedintele însă nu era începător în domeniu.

— Bine. Vreau să vă comunic că situaţia este delicată. Bineînţeles, tot ceea ce se va discuta aici este strict confidenţial. La ora la care vorbim, americanii fac eforturi pentru a repune Lehman pe linia de plutire...

După care a dat din el tot soiul de aiureli! Şi asta exact când salvarea ilustrei bănci fusese lăsată baltă. Kaput, Fuld! 23 000 de salariaţi aveau să fie aruncaţi în stradă! Investitorii urmau să fie curăţaţi de 73 de miliarde de dolari chiar mâine dimineaţă!

Era absurd! Preşedintele băncii nu putea ignora ceea ce se întâmpla la New York în ultimele patruzeci şi opt de ore. Vineri seara, câţiva iniţiaţi din lumea întreagă asistaseră, ca şi mine, prin telefon sau e-mail, la cea mai ameţitoare schimbare de situaţie din întreaga istorie de pe Wall Street.

Drama se jucase în două acte.

Unul, în biroul transformat în apartament al lui Richard Fuld, de la al treizeci şi unulea etaj al turnului Lehman, de pe Bulevardul VII. Sudat de telefon, acesta se bătuse până la capăt pentru a găsi un cumpărător în stare să îi salveze imperiul. „Dick" îşi sunase neobosit toate relaţiile din toate instituţiile financiare, dar şi miliardari ai planetei. Investitorii din Orientul Mijlociu

fuseseră primii care îi închiseseră telefonul în nas. Urmaseră chinezii, ruşii şi americanii. În realitate, Fuld căuta o soluţie de luni de zile. Mai exact, din iulie. De când Paulson şi Rezerva Federală Americană îi refuzaseră posibilitatea de a-şi schimba statutul pentru a deveni o bancă comercială susceptibilă de a avea acces la diferite ajutoare de stat. Cu două ceasuri mai devreme, Barclays îl anunţase că îşi retrăgea oferta de cumpărare, cedând în urma refuzului categoric al lui Paulson de a garanta activele Lehman.

Fiindcă drama se juca, în acelaşi timp, la sediul newyorkez al Fed, în sudul Manhattanului. Henry Paulson convocase în biroul său elita celor de pe Wall Street. În program: cel mai scump *brainstorming* al anului. Erau de faţă Ken Lewis, dar şi Timothy Geithner, preşedintele Fed New York, Christopher Cox, jandarmul de pe Wall Street, şi patronii celor mai mari bănci americane. În principiu, subiectul era mijlocul de a găsi un fleac de o sută de miliarde de dolari, în weekend, pentru a ajuta trezoreria Lehman şi pentru a salva banca de faliment. Un pariu. Nu fiindcă interlocutorii lui Paulson nu ar fi putut mobiliza suma, nici vorbă, ci pentru că nimeni nu avea chef, în clipa aceea, să îi întindă o mână de ajutor hotărâtoare „Otrăvitului de Fuld". Aroganţa de care dăduse dovadă, dispreţul faţă de regulile şi convenienţele atât de iubite pe Wall Street făcuseră gol în jurul lui.

În mai puţin de două ore, problema fusese rezolvată. Lehman nu putea fi salvată. Aceasta urma să fie versiunea oficială, fără niciun fel de explicaţii. După care, invitaţii la întâlnirea secretă au atacat un subiect care li s-a

părut mai motivant: cumpărarea Merrill Lynch. În prima linie, în tentativa de dezmembrare: Bank of America, căreia Paulson îi promisese că îi va acorda condiții excepționale pentru a facilita operațiunea.

Degeaba îl tot suna Dick Fuld pe Ken Lewis. Acesta nici nu avea timp să răspundă.

La abia câteva ore după acea dramatică întâlnire la vârf, în sala climatizată de ședințe de la sediul băncii noastre, președintele continua să peroreze:

— Situația este delicată...

Ascultându-i limba de lemn, cu care nu reușisem niciodată să mă obișnuiesc, am început să mă gândesc la filozofia comercială: informația se structurează ca un fotaj și fiecare grup are acces la unul dintre straturi. Datele pe care grupul le deține nu sunt false, ci trunchiate, așa că mereu lipsește câte un fragment de realitate, fragment care ne-ar permite să înțelegem cu adevărat ce se întâmplă...

— Damien! Pe unde îți umblă gândurile?

Aoleu! Nu-mi plăcea deloc turnura pe care o luase dintr-odată conversația. Trebuia să liniștesc neapărat lucrurile, fără să dau impresia că subestimez gravitatea situației.

— Da? Răspunsul este da. Banca este expusă riscurilor din cauza situației de la Lehman. De altfel, vineri seară am cerut lista *swap*-urilor în curs de derulare și am luat măsurile care se impuneau.

— V-ar deranja să ne informați asupra „deciziilor care se impuneau" și pe care le-ați luat fără să ne anunțați?

— Trebuie să deschidem luni dimineață peste 5 000 de operațiuni de plată ajunse la termen. Am mirosit

ceva, așa că vineri seară am dat pe la *back office*. Am cerut să se treacă pe operare manuală toate *swap*-urile neonorate de Lehman și toate cele de peste 200 de milioane de euro. Acum suntem la adăpost.

— Presupun că ar trebui să ne mulțumim cu această afirmație.

— Nu chiar. Trebuie să examinăm totul în detaliu.

— Mai scurt! Dacă tot păreți a fi luat frâiele în mână, cu siguranță ne veți putea lămuri asupra a ceea ce avem de făcut. Vă ascultăm.

Adevărul era că mă aflam în încurcătură. Numărul 1 turbase la gândul că putusem lua o inițiativă fără a-l mai informa, inițiativă care, pe deasupra, mai și avusese efecte miraculoase. Dar cel mai rău lucru era că acum va cere să fie deschise manual toate acele *swap*-uri. Toate! Fără excepție! Deturnarea pe care o pusesem la cale va fi, așadar, anulată, fără ca măcar să se fi produs. Un adevărat coșmar...

— Bun... Văd că inspirația dumnezeiască a lui Damien s-a evaporat. Câte *swap*-uri sunt încă în curs de deschidere automată, în seara aceasta?

Ajunsesem și aici. M-am hotărât să tac. Nu puteam să-mi dau drumul la gură. Cât despre Étienne, acesta își privea vârfurile pantofilor fără să scoată un cuvânt. Ciudat. În general, lingăul acela nu scăpa nicio ocazie pentru a poza în elev ascultător.

— Nimeni nu îmi poate da această informație? Incredibil!

Până la urmă, Étienne s-a băgat. Avea sub ochi copia listingului pe care i-o lăsasem vineri seara, când plecasem de la *back office*.

— Ne-au mai rămas 2 157 de *swap*-uri, care vor fi deschise automat mâine.

— La ce oră? a lătrat președintele.

— La șase patruzeci și cinci.

— Bine. Plecați la *back office* și treceți pe manual.

— Păi...

— Da?

— Avem o mică problemă.

M-am prins cu mâinile de masă. O mică problemă? Am așteptat continuarea ținându-mi respirația. Étienne a început să vorbească cu voce slabă, greu de auzit.

— Adică avem nevoie de trei coduri pentru a trece pe manual și...

— E frumos din partea dumneavoastră că ne explicați modul de funcționare al procedurilor de securitate, însă... Care e problema?

Mi-am mușcat buzele ca să nu îmi scape un strigăt de bucurie. Înțelesesem ce se chinuia să ne explice Étienne: pentru a schimba procedurile *swap*, direcția impusese un sistem destul de complicat, care se presupunea că ne va feri de hackeri. Dacă eu nu avusesem nevoie decât de o combinație de coduri pentru a reorienta către contul meu *off shore* vărsămintele automate pentru Lehman, acum aveam obligația de a utiliza simultan trei cartele magnetice pentru a trece *swap*-urile pe manual. Prima dintre ele se afla la Étienne. Ca director general însărcinat cu securitatea, mi se încredințase cea de-a doua.

— Marc mi-a comunicat că, pe cea de-a treia, din nefericire a luat-o cu el în Antile.

Toată lumea a încremenit, rumegând noutatea. Jubilam. Altă cartelă nu mai aveam. Era necesar să mai

facem una, însă externalizasem procedura. Și, firește, nimeni nu deținea adresele private ale coordonatorilor societății informatice care ne administra sistemele de securitate. Ar fi putut fi contactați de urgență a doua zi dimineața, dar nu mai devreme de nouă sau zece. Sigur, nu ar fi luat decât câteva minute, numai că... Numai că acele câteva minute se vor întâmpla abia după primele vărsăminte către Lehman. Sau, mai bine zis, către contul meu.

Înveselit, muream de poftă să-mi bat joc de președinte, satisfacție pe care mi-o refuzasem pe nedrept aproape două decenii.

— Poate că ar trebui să mizăm pe faptul că americanii vor descoperi o soluție. Vorbeați despre un cumpărător...

Numărul 1 s-a făcut că nu mă aude. S-a întors către responsabilul de la *back office*.

— La cât se ridică *swap*-urile care vor pleca spre Lehman mâine dimineață?

— Nu știu foarte bine, domnule președinte. Dacă doriți, pot merge să verific.

— Așa, Étienne, du-te și verifică. Oricum, nu prea mai aveți ce face pe aici.

Președintele a încheiat rapid ședința. Toată lumea nădăjduia în sine că se va găsi în cursul nopții o soluție pentru a salva Lehman.

Toată lumea... în afară de mine!

28 | Crahul

Luni, 15 septembrie. Ora adevărului despre capitalism se apropia. O presimțeam fără a fi îndrăznit încă să mi-o mărturisesc. La șapte și un sfert dimineața eram cel dintâi, și singurul, la etajul direcției băncii. Cu atât mai bine. Puteam să îmi imaginez în ce stare va apărea președintele. Profitasem de timpul disponibil pentru a contacta *back office*. Mi s-a confirmat că *swap*-urile fuseseră onorate automat, către Lehman, la 6:44 precis. Toate? Da, toate. Nu, nu se declanșase nicio alarmă. De ce să se fi întâmplat? Așa. În aparență, lovitura îmi reușise. Parcă prea era frumos. Totuși, mai aveam un dubiu: doream să știu unde aterizaseră banii. Birourile de la Banca d'Andorra nu se deschideau înainte de nouă. Trebuia s-o las pe atunci.

Colaboratorii mi se adunaseră la ora opt pentru *morning meeting*-ul consacrat explicațiilor asupra evenimentelor din weekend. Cu o zi mai înainte, seara târziu, purtătorul de cuvânt de la Lehman Brothers anunțase că banca solicita să fie plasată sub protecția legii falimentului „pentru a-și apăra activele și a-și maximiza valoarea". Frumos eufemism! Bancherii sunt ca doctorii: își disimulează eșecurile în spatele unui jargon pe cât de pretențios, pe atât de abscons. Dacă ar fi să te iei după ei, toți am muri sănătoși... De parcă Lehman ar mai fi putut să își maximizeze vreo valoare! Din cererea de

bilanț li se puteau vedea conturile pline ochi de găuri și de creanțe suspecte. Fuld și zbirii lui îndrăzniseră să își evalueze activele la o valoare care data din mai 2008, adică cu șase luni mai înainte. O eternitate, altfel zis! Cele 639 de miliarde de dolari fluturate cu mândrie în ziua aceea nu reprezentau, în realitate, decât, în cel mai bun caz, vreo cincizeci de miliarde la care s-ar fi putut adăuga, admițând că nu fuseseră deja delapidate, treizeci de miliarde de dolari din fondurile proprii ale băncii. Așadar, optzeci de miliarde! Prăbușirea era cu atât mai vertiginoasă cu cât, în coloana pasivelor, cei de la Lehman Brothers trecuseră oficial 613 miliarde datorii. De parcă toate acestea nu ar fi fost decât, efectiv, o mică problemă...

Adevărul era că Lehman urma să crape fiindcă Fuld avusese ochii mai mari decât stomacul. Prea multe active nesigure și prea puțin capital. Diagnostic simplu și fatal. „Otrăvitul Dick" era condamnat, însă, acum, nimeni nu se mai gândea să-l mai împovăreze cu alte detalii. La ce bun? Din moment ce majoritatea băncilor de afaceri se știau în aceeași situație. Adică la marginea prăpastiei.

Brokerilor noștri nu le venea să creadă. Lehman în faliment? Li se părea imposibil. După stupoare și întrebările precise, tehnice, dar, în fond, destul de puține, fiecare s-a îndreptat către locul lui de muncă fără prea multe comentarii. Era opt și douăzeci și cinci și eram cu toții conștienți că în următoarele ore piața avea să se prăbușească. Prioritățile ne erau destul de simple: mai întâi să ne identificăm gradul de expunere, apoi să încercăm să

ascundem activele noastre purtând marca Lehman în... altceva anonim. După care urma să lărgim operațiunea de camuflaj la toate produsele noastre în care apăreau *subprimes*, fie și subliminal. În fine, era necesar să tranșăm animalul câtă vreme marii vânători americani încă mai dormeau. O echipă a fost însărcinată să ne avertizeze cei mai importanți clienți cu acțiuni Lehman asupra a ceea ce îi aștepta, pentru a încerca să îi recuperăm și să le organizăm fuga către conturile noastre. Nu era simplu, dar era foarte rentabil. Axa ne-a răspuns imediat, pe când diferitele fonduri de investiții s-au lăsat mai greu convinse. Pentru ele, lucrurile se complicau oră de oră. Am aflat din gura lui Joseph Oughourlian, administratorul fondului american de investiții Amber Capital, că filiala londoneză a lui Lehman Brothers își înghețase în ziua aceea cea mai mare parte a activelor. Falimentul era pe punctul de a deveni o capcană de șoareci în care cei mai bogați oameni, măcar o dată în viață, riscau să petreacă un sfert de ceas mizerabil.

Ora nouă. Bursa pariziană deschisese cu o scădere de 2,48%, înainte de a se prăbuși rapid la peste 4%. Valorile financiare erau deja masacrate. Iar cei de la New York încă mai dormeau.

M-am închis în birou pentru a suna în Andorra.

De fiecare dată, aceeași procedură: urma să mi se dea telefon pe mobilul privat. Informațiile au fost cum nu se poate mai laconice: 317+ la 6:45 dimineața. Am depozitat informația codată într-un colțișor al minții, hotărât să o savurez mai târziu.

Alerta s-a dat la unsprezece, ora Parisului. Un debutant de la *back office* se izbise de acea anomalie. Lehman

Brothers, Brothers Lehman... În minte i se aprinsese beculeţul! Era convins, ordinatorul se blocase, ceea ce însemna că acele *swap*-uri nu avuseseră loc. O speranţă nebunească îl apucase, aşa că începuse să lucreze cu zel. Simţea că se născuse clipa lui de glorie!

Verificând cifrele şi ordinele s-a dezumflat repede. Ceva nu se lega. În orice caz, în sistem nu apărea nicio anomalie. Dar nici banii nu mai erau în bancă. Unde să fi fost? A căutat, mergând pe urma transferului. Destinaţia a apărut fără mare greutate. Era vorba despre o bancă obscură, despre care nu auzise niciodată vorbindu-se. Interpelată pe e-mail asupra identităţii clientului, Banca d'Andorra a răspuns că informaţia nu era disponibilă. Aşa că 317 milioane de euro se evaporaseră în câteva minute. Nu mai înţelegea nimic, dar ceva nu mirosea bine. Mai bine ar fi comunicat superiorilor, fără să insiste prea mult asupra a ceea ce ar fi putut înţelege.

Iar Étienne m-a anunţat. Pierduserăm pe loc 317 milioane pe traiectoria virtuală cu destinaţia Statele Unite. Era clar că nişte hackeri intraseră în sistem. După gafa cu cartela magnetică ce făcuse aripi, zburând din greşeală în Antile şi blocând astfel trecerea la operare manuală a viramentelor, funcţionarul nu se mai simţea nicidecum în largul lui. Îi intrase în cap să demonstreze că deturnarea, monstruos de bine organizată şi condusă de nişte terorişti foarte bine antrenaţi, în niciun caz nu ar fi putut fi evitată. Asta era, se şi vedea dat afară pentru greşeli deosebit de grave.

Evident, eram într-o funcţie mult prea înaltă pentru a nu şti că oricum urma să fie scos pe tuşă, însă am apreciat modul în care se zbătea cu energia disperatului. De

altfel, i-am susținut toate demonstrațiile făcute să ne convingă că avem de-a face cu un complot uriaș.

Președintele era cam deconcertat. Așadar, terorismul bancar anunțat cu regularitate de câțiva jurnaliști chiar exista? Trăiam vremuri împuțite, oamenii nu-și mai făceau munca pentru care erau plătiți și, dintr-odată, orice era posibil. Chiar și prostiile cele mai strigătoare la cer.

Vestea raidului la care ne fuseseră supuse conturile a trecut ca vântul prin birouri. S-a adăugat și cireașa de pe tortul acelei zile: într-o tresărire de luciditate, preafrumosul bătrân președinte a cerut ca știrea să nu cumva să facă zgomot. O vom analiza ceva mai târziu. Deocamdată, directoarea de comunicare trebuia să pună la punct un comunicat destinat să îngroape noutatea. Comunicat în care urma să fie vorba despre niște „incidente tehnice" care au stat la originea „unei erori în operarea unui anumit număr de viramente". Suma? Va fi anunțată peste câteva zile, înecată într-un noian de cifre privind operațiunile uzuale ale băncii. În plin crah, informația avea toate șansele să treacă neobservată.

În tot acest timp, Lehman își continuase căderea, cotațiile eșuând pe la 21 de eurocenți, cu o devalorizare de 91%. Anumiți jurnaliști și-au adus aminte că, un an mai înainte, revista *Fortune* decernase instituției prestigiosul titlu de „cea mai admirată bancă de investiții din Statele Unite".

Luni, 15 septembrie 2008, seara, îi era gata și lințoliul. Iar brokerii de pe tot mapamondul, scurși peste ordinatoarele lor, jeleau cu lacrimi fierbinți sfârșitul lumii.

Cu greu mă puteam gândi la altceva decât la cele 317 milioane care mă așteptau. Era poate mai puțin decât

ceea ce strânsese Fuld, dar un pic mai mult decât averea lui Edouard și David Rothschild la un loc. Până la urmă, o meritam și eu, ca oricare altul. Doar nu eram mai rău decât toți acei bandiți, acei patroni dezinvolți cu tot păcatul lor capital, care o ștergeau cu banii acționarilor și ai clienților. Realitatea? Negociasem prost contractul în momentul numirii în funcție, și au fost necesare aceste evenimente nemaipomenite pentru a-mi dărui lucrul la care aveam dreptul: o parașută de aur. Pentru o viață nouă.

De acum, puteam sări.

Epilog

Au trecut opt luni de atunci. Opt luni de la crah. Banca am părăsit-o acum cinci luni. „Copleşit de onoruri şi mulţumiri" ar fi formula mai corectă. Ba chiar am avut dreptul la un mic cocktail în timpul căruia, de faţă cu toţi colegii, noul preşedinte, abia uns în funcţie, a adus un vibrant elogiu contribuţiei mele la menţinerea strălucirii instituţiei. Emoţionant! Câţiva din asistenţă păreau cam miraţi. Mai ales când nou-sositul a insistat asupra dorinţei lui de a putea continua să lucrăm împreună, în noi forme, dar mereu în acelaşi minunat spirit al cooperării şi prieteniei. În grabă a prezis o redresare „plauzibilă acum" a pieţelor, precizând că toate conturile băncii fuseseră bine lustruite şi că subestimarea cursului nu mai putea dura mult. Începea bine.

Citim peste tot că această criză are şi partea ei bună. Că o să pună capăt exceselor, remunerărilor delirante, premierilor pentru tot felul de eşecuri. Că se va reinventa capitalismul. Că preşedinţii-directori generali (în sfârşit) se vor responsabiliza. Că brokerii (ei, da!) se vor linişti. Şi că vremea speculaţiilor demente a rămas în urmă.

Dar, în toate aceste luni, ce s-a întâmplat în realitate?

Bancherii — mă rog, conducătorii băncilor — vor răspunde oare de acum cu propriile bunuri cum se întâmpla odinioară la marile firme? Nu.

Au dispărut paradisurile fiscale? Ori adăpostesc încă averile celei mai mari părţi dintre multinaţionalele în funcţie şi patrimoniul marilor bogaţi ai lumii? Chiar

dacă vor fi obligate să facă unele concesii, răspunsul este: nu, nu au dispărut.

S-a renunțat la miraculoasele ascunzători reprezentate de clandestinitatea dublei contabilități? Aceste grote contabile inaccesibile muritorilor de rând — depunători, jurnaliști, ba chiar și analiști financiari — mai există? Da.

Au avut bancherii decența de a da banii înapoi? De a-și abandona bonusurile extravagante (parașutele lor din aur masiv)? Nu, nu și iarăși nu.

Chiar s-a îmbunătățit transparența conturilor? Au fost adoptate noi reguli, mai puțin constrângătoare? În niciun caz.

Ce-au făcut miniștrii de finanțe și șefii de stat care se întâlnesc din ce în ce mai des — recent la Londra — pentru a-și contracara neputința? Nimic. Sau mult prea puțin.

Trebuie să privim realitatea în față: ei bine, da, soiul acesta de bancheri din care și eu am făcut parte este putred. Da, s-au îmbuibat douăzeci de ani, și încă o dată da, nu se gândesc la altceva decât că festinul stă să reînceapă. Nimeni nu își dorește să renunțe la autoreglare. De altfel, opacitatea reprezintă pentru ei în același timp un gest reflex și un mod de viață.

Situația rămâne extrem de gravă, iar încrederea încă nu a revenit în piețe. Regulile financiare trebuie reformate din rădăcini. Dar cei responsabili nu vor să audă nimic. Așadar, criza se va prelungi. Și nu opt luni, cum și-au închipuit la început unii magnați, ci mai degrabă un an, poate chiar doi. Cel puțin.

Și apoi, într-o zi, bursa se va prăbuși atât de jos, încât probabilitatea de a câștiga iarăși bani va crește. Până când va ajunge irezistibilă. Acțiunile vor crește din nou,

economia se va redresa și ne vom scoate. Singura întrebare care rămâne: când?

Sigur că, între timp, au apărut și câțiva nori. Andorra nu mai este refugiul ideal. Nimic grav aici: o să-mi transfer comoara altundeva, mai departe. La Singapore. Sau poate în China, cine știe...

În așteptare, profit la maximum de noua mea viață. Nimeni nu va ști cine este cel ce a scris această carte. Unele amănunte le-am trecut sub tăcere, omițând anumite precizări care ar fi putut contribui la identificarea mea.

E șapte seara. Două dimineață, la voi. Trebuie să vă las. Sunt așteptat la o întâlnire. Mizez pe un neglijeu negru.

Păi, nu-i așa că viața e frumoasă?

Notă

Se înțelege de la sine că vorbele puse în gura protagoniștilor citați în această carte nu sunt imputabile decât memoriei mele, care s-a dovedit a fi, uneori, aproximativă.

C.

Crésus sau Midas?

Publicarea la editura Fayard a acestei halucinante „povești", o istorie secretă a crahului din septembrie 2008, a devenit evenimentul editorial al anului la Paris, unde s-a lansat deja expresia „celebru precum Crésus".

„Cine se află în spatele pseudonimului Crésus?", iată un subiect dezbătut mai intens decât criza economică.

Conform propriilor afirmații, Crésus este „numărul 2" dintr-o mare bancă franceză; personaj bine integrat în lumea financiară, acesta scoate în piața publică tot gunoiul pe care sistemul financiar-bancar și guvernele marilor puteri economice mondiale îl ascund de peste 70 de ani.

Portretul pe care Crésus îl face „numărului 1" al băncii sale seamănă cu cel al lui Michel Pébereau, președinte al consiliului de administrație al BNP, mai puțin chelia, care îl apropie de figura lui Daniel Bouton, PDG la Société Générale; sistemul de tranzacționare Delta este exact cel utilizat la SocGen, în timp ce afacerile dezastruoase descrise în carte provin din portofoliile mai multor bănci: Rosnet și Ucraina se leagă de numele BNP, cazul băncii chineze este din palmaresul SocGen, iar afacerea imobiliară de la Marsilia și-o revendică însăși banca Lehman Brothers.

Bancherul elvețian Konrad Hummler, numit în Țara Cantoanelor „bancherul anarhist", este cel care a lansat teoria „salamului alterat", compus din credite sub-pri-

me și ipoteci curate. Crésus îl cunoaște foarte bine, știindu-i, de exemplu, preferința pentru Bach și Margaux.

Lucrez în sistem de șaisprezece ani, dintre care trei i-am petrecut chiar pe malul Senei, și pot să afirm că aproape tot ceea ce descrie Crésus, mai amestecând, mai distorsionând întâmplări, este adevărat. Spun „aproape" pentru că finalul apoteotic, în care Crésus deturnează un transfer de 317 milioane către propriul cont cifrat din Andorra (contul Brothers Lehman), este fals. Este imposibil să deschizi un cont în Andorra sub un nume ca Brothers Lehman, de fapt e imposibil ca un cont să aibă un nume format din două cuvinte. În plus, băncile din Andorra nu primesc și nu trimit mesaje MT 100, ci folosesc toate SWIFT-ul băncilor-mamă.

Mai mult, dacă în ziua de vineri, 12 septembrie 2008, cineva ar fi știut sigur că banca Lehman Brothers va cădea peste numai trei zile, ar fi putut realiza la bursă un profit cinstit de 4000% în meltdown-ul creat în zilele de dinainte de 18 septembrie, dată la care vânzările la termen scurt fără acoperire au fost interzise.

Sunt și alte lucruri care conduc la părerea că sub numele Crésus nu se ascunde un bancher, sau cel puțin că acela nu și-a scris singur povestea. Un bancher nu ar greși niciodată numele unor mari bănci, astfel încât să scrie Commerzbank în două cuvinte și Merrill Lynch cu un singur „l", doar dacă greșeala ar fi intenționată.

Avem atunci de-a face cu un ziarist financiar care a avut ceva informații confidențiale din interior pe care le-a amestecat cu informațiile publice? Nicidecum. Un om de presă nu ar putea să jongleze așa ușor cu CDO-uri și swap-uri și mai ales nu ar comite pleonasme

grosolane de tipul „jusqu'au but ultime", „n'importe quell trader de base".

Eliminând aceste ipoteze, am putea presupune că autorul cărții ar fi de fapt un colectiv de autori.

Povestea în sine este în cea mai mare parte veridică și demonstrează fără putință de tăgadă că sistemul financiar-bancar e putred. În cele două luni care au trecut de la publicarea cărții, sistemul s-a limitat la atacuri la adresa lui Crésus, fără a încerca să dezmintă faptele incriminate în carte. Sistemul nu dorește să devină curat și nici nu ar avea cum. Atâta timp cât băncile centrale fac orice pentru a împiedica o necesară selecție naturală în sânul sistemului, șansele unui nou început sunt minime. La nouă luni de la prăbușirea băncii Lehman Brothers pare și mai veridic episodul în care se prezintă delictul de inițiere comis de Hank Paulson, care îi informează cu mult înainte pe saudiți că va abandona banca respectivă contra promisiunii ca aceștia să cumpere titluri de stat americane în lunile următoare (promisiune respectată cu mult zel până în acest moment). Pactul dintre Paulson și saudiți constituie de fapt dezvăluirea-cheie a cărții.

Nu știu dacă pseudonimul ascunde un grup de frustrați care au dorit să se răzbune pe sistem sau unul de idealiști care au sperat să contribuie la reformarea acestuia. În mod sigur însă lectura cărții va pune sub semnul neliniștii și al îndoielii orice viitoare întâlnire bancher–client său bancher–bancher.

Sistemul financiar-bancar așa cum se prezintă azi seamănă mai mult cu legenda regelui Midas decât cu cea a lui Crésus. Midas, simbol al lăcomiei, i-a cerut lui

Dyonissos să-i îndeplinească dorința ca tot ceea ce atinge să se prefacă în aur. Devenit într-o clipă putred de bogat, nesăbuitul rege a sfârșit muritor de foame, căci bucatele pe care le ducea la gură se transformau și ele în aur.

Hrana acestui sistem la fel de putred sunt clienții, adică noi toți. Fără noi, el este condamnat la inaniție. Oamenii săi nu se vor schimba, în schimb noi putem să îi schimbăm pe toți, să dezinfectăm și să o luăm de la capăt. Spune Crésus în Epilogul său: „Bancherii — mă rog, conducătorii băncilor — vor răspunde oare de acum cu propriile bunuri cum se întâmpla odinioară la marile firme? Nu." De aici ar trebui să plecăm pentru ca noi, clienții, să reformăm un sistem putred de care, hélas, avem atâta nevoie. În timpul marii depresii din 1929–1932 prăbușirea marilor companii a fost simultană cu sinuciderea patronilor lor, astăzi cu cât ai distrus mai multe vieți de acționari cu atât mai generos ți se deschide „parașuta de aur".

Deși lungimea funiei este aceeași cu înălțimea ghilotinei, onoarea trebuie să redevină o virtute, să-și recapete valoarea de piață; altfel, „oamenii de onoare" așa cum se autodenumesc mafioții vor ajunge să fie mai numeroși decât oamenii onorabili.

Cartea de față poate servi drept ghid de comportare oricui pășește pragul unei bănci. Se spune că un om avertizat face cât doi; atunci deviza „Împrumutăm doar bogaților", amar laitmotiv al cărții, poate fi recitită în favoarea celor care s-au îmbogățit prin această lectură.

Cristian Sima
Președinte WBS
1 iunie 2009